ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Αρχαιολογικός Χώρος Δελφών

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

σε συνεργασία με την

ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΦΩΚΙΔΟΣ

Αθήνα, 2026

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Στοιχεία εγγραφής στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO - Δήλωση Εξέχουσας Οικουμενικής Αξίας

- 1.1. Συνοπτική σύνθεση
- 1.2. Τεκμηρίωση κριτηρίων εγγραφής
- 1.3. Δήλωση ακεραιότητας
- 1.4. Δήλωση αυθεντικότητας
- 1.5. Προστασία και Διαχείριση
- 1.6. Δήλωση Εξέχουσας Οικουμενικής Αξίας
- 1.7. Όρια εγγεγραμμένου αγαθού, χάρτες

2. Σκοπός και Συντελεστές Εκπόνησης του Σχεδίου Διαχείρισης

3. Κατάσταση Διατήρησης του Αγαθού

4. Παράγοντες που επηρεάζουν το Αγαθό

5. Ανάλυση SWOT

6. Σχέδιο Δράσης

- Άξονας 1: Έρευνα και Μελέτη
- Άξονας 2: Προστασία-Συντήρηση-Αποκατάσταση-Ανάδειξη μνημείων
- Άξονας 3: Αναβάθμιση της χρήσης του Αγαθού
- Άξονας 4: Μέτρα Πρόληψης Κινδύνων
- Άξονας 5: Ευαισθητοποίηση-Εκπαίδευση-Προβολή

7. Σύστημα Προστασίας του Αγαθού

8. Σύστημα Διαχείρισης και Εφαρμογής του Σχεδίου

9. Σύστημα Παρακολούθησης

10. Μέσα Χρηματοδότησης

Παράρτημα Ι: Χάρτες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ UNESCO

ΔΗΛΩΣΗ ΕΞΕΧΟΥΣΑΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ

Έτος εγγραφής	1987
Κατηγορία Αγαθού	πολιτιστικό
Κριτήρια εγγραφής	(i)(ii)(iii)(iv)(vi)
Έκταση εγγεγραμμένου Αγαθού	510,4 στρέμματα
Έκταση Ζώνης Προστασίας (buffer Zone)	143.136,7 στρέμματα
Αριθμός Φακέλου Εγγραφής	393(https://whc.unesco.org/en/list/393/)
Χάρτες	βλ. Παράρτημα Ι

Παρατίθεται μετάφραση της Δήλωσης Εξέχουσας Οικουμενικής Αξίας (Statement of Outstanding Universal Value), η οποία υιοθετήθηκε κατά την 40ή Σύνοδο της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς (Κωνσταντινούπολη, 2016) και είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα του Κέντρου Παγκόσμιας Κληρονομιάς UNESCO.

Συνοπτική σύνθεση

Οι Δελφοί βρίσκονται στην Περιφερειακή Ενότητα Φωκίδος, στην κεντρική Ελλάδα, ανάμεσα σε δύο θεόρατα βραχώδη υψώματα του όρους Παρνασσού, τις περίφημες Φαιδριάδες («Φωτεινοί» βράχοι). Εδώ ιδρύθηκε το πανελλήνιο Ιερό του Απόλλωνα, του Ολύμπιου θεού του φωτός, της γνώσης και της αρμονίας. Όπως μαρτυρούν τα κατάλοιπα της μυκηναϊκής περιόδου (1500-1100 π.Χ.), η περιοχή κατοικήθηκε ήδη από τη 2η χιλιετία π.Χ. Η ανάπτυξη του ιερού και του μαντείου ξεκίνησε τον 8ο αιώνα π.Χ., ενώ η θρησκευτική και η πολιτική τους επιρροή σε ολόκληρη την Ελλάδα αυξήθηκε κατά τον 6ο αιώνα π.Χ. Ταυτόχρονα, η φήμη και το κύρος του Ιερού εξαπλώθηκαν σε ολόκληρο τον τότε γνωστό κόσμο, από όπου κατέφθαναν προσκυνητές για να λάβουν χρησμό από την Πυθία, την ιέρεια του Απόλλωνα. Οι Δελφοί, ένας τόπος με πλούσια άυλη κληρονομιά, θεωρούνταν από τους αρχαίους Έλληνες το κέντρο (ομφαλός) του κόσμου. Σύμφωνα με τη μυθολογία, οι Δελφοί ήταν το σημείο συνάντησης δύο αετών που απελευθέρωσε ο Δίας, εκ των οποίων ο ένας πέταξε προς την Ανατολή και ο άλλος προς τη Δύση.

Οι Δελφοί συνιστούν ένα εξαιρετικό σύνολο μνημείων, δημιούργημα του ανθρώπου σε απόλυτη αρμονία με το σπάνιο φυσικό περιβάλλον, το οποίο ευνόησε και την ανάπτυξη της λατρείας. Αυτή η αρμονική σχέση, η οποία

παρέμεινε αδιατάρακτη από την αρχαιότητα έως και σήμερα, καθιστά τους Δελφούς ένα μοναδικό μνημείο και ανεκτίμητο κληροδότημα του αρχαίου ελληνικού κόσμου στις επόμενες γενιές.

Τεκμηρίωση Κριτηρίων Εγγραφής

Κριτήριο (i): Η χωραξική διάταξη των Δελφών αποτελεί ένα μοναδικό καλλιτεχνικό επίτευγμα. Το όρος Παρνασσός είναι ένα αληθινό αριστούργημα της φύσης, στις πλαγιές του οποίου ανεγέρθηκε σειρά μνημείων - άνδηρα, ναοί, θησαυροί κτλ - τα οποία συνδέονται μεταξύ τους, εκφράζοντας με μοναδική ένταση τις φυσικές και ηθικές αξίες ενός τόπου που μπορεί να χαρακτηριστεί μαγικός.

Κριτήριο (ii): Οι Δελφοί άσκησαν τεράστια επιρροή σε ολόκληρο τον αρχαίο κόσμο, όπως μαρτυρούν τα πολυάριθμα αφιερώματα βασιλέων, ηγεμόνων, πόλεων-κρατών και ιστορικών προσωπικοτήτων, που θεωρούσαν ότι η προσφορά ενός πολύτιμου δώρου στο ιερό θα εξασφάλιζε την εύνοια του θεού. Το Ιερό των Δελφών, αποδέκτης μεγάλων προσφορών και σταυροδρόμι ποικίλων επιρροών, αποτέλεσε με τη σειρά του πρότυπο για άλλα ιερά σε ολόκληρο τον αρχαίο κόσμο. Η επιρροή του επεκτάθηκε μέχρι τη Βακτριανή, μετά την εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Ασία. Ακόμη και οι λεηλασίες του Ιερού από τον αυτοκράτορα Νέρωνα και τον Μέγα Κωνσταντίνο, οι οποίοι μετέφεραν τα λάφυρα στη Ρώμη και την Κωνσταντινούπολη αντίστοιχα, συνέβαλαν στη διάχυση της καλλιτεχνικής επιρροής των Δελφών.

Κριτήριο (iii): Οι Δελφοί αποτελούν μοναδική μαρτυρία για τη θρησκεία και τον πολιτισμό της αρχαίας Ελλάδας. Στον θρυλικό τόπο όπου ο Απόλλωνας σκότωσε τον δράκοντα Πύθωνα, οι ουράνιες λατρείες αντικατέστησαν τις χθόνιες και εισήγαγαν αρχέγονες μυθικές παραδόσεις του παρελθόντος. Το μαντείο των Δελφών, για την κυριαρχία του οποίου διεξήχθησαν τέσσερις ιεροί πόλεμοι, αποτελεί ένα από τα σημεία αναφοράς της ελληνικής πολιτικής ιστορίας, ενώ το Θέατρο και το Στάδιο, όπου γίνονταν οι Πυθικοί Αγώνες κάθε τέσσερα χρόνια, αποτέλεσαν χώρους συλλογικών εορταστικών εκδηλώσεων που αντανακλούσαν τον θρίαμβο του ελληνισμού

Κριτήριο (iv): Οι Δελφοί, ενταγμένοι σε ένα μαγευτικό φυσικό περιβάλλον που παραμένει αναλλοίωτο, αποτελούν ένα εξαιρετικό αρχιτεκτονικό σύνολο και χαρακτηριστικό παράδειγμα ενός μεγάλου πανελλήνιου ιερού.

Κριτήριο (vi): Σύμφωνα με τις αρχαίες παραδόσεις, στον ναό του Απόλλωνα βρισκόταν ο Ομφαλός, το κέντρο της γης και του σύμπαντος. Κατά συνέπεια, οι Δελφοί συνδέονται άμεσα και με απτό τρόπο, με μια πεποίθηση οικουμενικής σημασίας.

Ακεραιότητα

Το Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς περιλαμβάνει εντός των ορίων του όλα τα βασικά χαρακτηριστικά που αποδίδουν την Εξέχουσα Οικουμενική Αξία του. Το τοπίο του χώρου δεν έχει υποστεί αλλοιώσεις στο πέρασμα των αιώνων. Τα έργα αποκατάστασης που έχουν πραγματοποιηθεί είναι περιορισμένης κλίμακας και έκτασης και έχουν υλοποιηθεί σύμφωνα με τις

αρχές της Χάρτας της Βενετίας. Εντός των ορίων του Μνημείου έχει ανεγερθεί μόνο το Αρχαιολογικό Μουσείο, το οποίο είναι απαραίτητο για την προστασία των κινητών ευρημάτων και την κατανόηση της αξίας του ιερού και των αφιερωμάτων του. Η ευρύτερη περιοχή των Δελφών, η οποία χαρακτηρίζεται από έντονη γεωδυναμική δραστηριότητα και βρίσκεται στην περιφέρεια του μεγάλου τεκτονικού ρήγματος της Κεντρικής Ελλάδας, αντιμετωπίζει, ήδη από την αρχαιότητα παρόμοια προβλήματα: σεισμούς, κατολισθήσεις, διάβρωση και απόθεση εδαφικών υλικών, καθώς και περιοδική ανάπτυξη βλάστησης με τον συνακόλουθο κίνδυνο πυρκαγιάς.

1.4 Δήλωση Αυθεντικότητας

Τα μνημεία του χώρου πληρούν τα κριτήρια της αυθεντικότητας, καθώς έχουν υποστεί ήπιες επεμβάσεις με απόλυτο σεβασμό στο υλικό, τη μορφή και τον σχεδιασμό τους. Οι επεμβάσεις αυτές περιλαμβάνουν την επανατοποθέτηση αρχαίων αρχιτεκτονικών μελών στην αρχική τους θέση ή την αποκατάσταση των μνημείων με τη χρήση κυρίως αυθεντικού υλικού, με στόχο την αποκατάσταση της αρχική τους μορφής. Επιπλέον, αρχαίο οικοδομικό υλικό χρησιμοποιήθηκε για την αποκατάσταση ορισμένων μνημείων και αφιερωμάτων. Ο χώρος διατηρεί την αυθεντικότητα του τοπίου. Οι σύγχρονοι επισκέπτες που ακολουθούν την Ιερά Οδό, από τη Ρωμαϊκή Αγορά έως το Στάδιο, μπορούν να βιώσουν μία εμπειρία ανάλογη με εκείνη που βίωνε ένας επισκέπτης της αρχαιότητας.

Προστασία και Διαχείριση

Ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών προστατεύεται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 4858/2021 (Α΄220) «Κύρωση Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς»[1]. Σύμφωνα με τις Υπουργικές Αποφάσεις 13624/725/1991, 1266/1991, 16921/835/2007 και 35829/1801/2012, ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών εντάσσεται σε μία αρκετά εκτεταμένη γεωγραφική περιοχή, που περιλαμβάνει τοπία και μνημεία υπό καθεστώς προστασίας. Στις πλαγιές του Παρνασσού και στον ελαιώνα απαγορεύεται η δόμηση, ενώ έχει θεσμοθετηθεί ζώνη προστασίας σε περιοχή που εκτείνεται σε δύο Περιφερειακές Ενότητες (Βοιωτίας και Φωκίδας).

Ο χώρος υπάγεται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Πολιτισμού διά της αρμόδιας περιφερειακής του Υπηρεσίας, την Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδος, η οποία εποπτεύει συστηματικά την υπό προστασία περιοχή για τυχόν παράνομες ανασκαφές, παρακολουθεί τις εκσκαφικές εργασίες και παρεμβαίνει, όταν απαιτείται, σε περιπτώσεις εύρεσης αρχαιοτήτων κατά τη διάρκειά τους. Παράλληλα, ελέγχει τις εκσκαφές για τη θεμελίωση νέων κτηρίων, καθώς και το μέγεθος και τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό τους, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών προστατεύεται σε εικοσιτετράωρη βάση. Διαθέτει επαρκές σύστημα πυροπροστασίας, το οποίο αναβαθμίζεται

[1] Ο ν.4858/2021 αντικατέστησε το ν.3028/2002 “Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς” (Α΄153), ο οποίος αναφέρεται στο πρωτότυπο κείμενο της Δήλωσης Εξέχουσας Οικουμενικής Αξίας του 2016..

ανά διαστήματα. Για την αντιμετώπιση του σημαντικού προβλήματος των καταπτώσεων βράχων έχουν ληφθεί διάφορα μέτρα, προσωρινού προς το παρόν χαρακτήρα, όπως η κατασκευή δύο μεταλλικών φρακτών στην περιοχή. Με στόχο την οριστική αντιμετώπιση του προβλήματος, το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο έχει εγκρίνει μελέτη για τη στερέωση των ίδιων των βραχωδών πρανών[2].

Παράλληλα, πραγματοποιούνται συστηματικά εργασίες αναβάθμισης του αρχαιολογικού χώρου (βελτίωση των υποδομών για τους επισκέπτες, της πρόσβασης των επισκεπτών με ειδικές ανάγκες, προστασία και αποκατάσταση των μνημείων). Έχουν ήδη τοποθετηθεί αρκετές ενημερωτικές πινακίδες και προγραμματίζεται η τοποθέτηση νέων, αναβαθμίζοντας την ουσιαστική πληροφόρηση των επισκεπτών για τον χώρο. Η διατήρηση της Εξέχουσας Οικουμενικής Αξίας του Αγαθού σε βάθος χρόνου θα απαιτήσει την ολοκλήρωση όλων των έργων που βρίσκονται σε εξέλιξη και τα οποία θα συμβάλουν στην καλύτερη κατανόηση των μνημείων από τους επισκέπτες και στην προστασία του χώρου, δίνοντας προτεραιότητα στη στερέωση των βραχωδών πρανών.

[2] Για το μείζον ζήτημα των βραχοπτώσεων έχουν εν των μεταξύ υλοποιηθεί σημαντικές παρεμβάσεις στο χώρο με πιο πρόσφατες τις εργασίες ανάσχεσης των βραχοπτώσεων, με έμφαση στην περιοχή του αρχαίου θεάτρου και της Κασταλίας Πηγής, με την κατασκευή στοχευμένων τεχνικών έργων (φράκτες ανάσχεσης, διάνοιξη τάφρων κτλ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Σκοπός Σχεδίου Διαχείρισης

Θεμελιώδης στόχος του Σχεδίου Διαχείρισης για τον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών είναι η διαφύλαξη της Εξέχουσας Οικουμενικής Αξίας του εγγεγραμμένου στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς μνημείου η διαφύλαξη των φυσικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών του, η διατήρηση της ακεραιότητας και της αυθεντικότητάς του και η ενίσχυση της κοινωνικής λειτουργίας και της αλληλεπίδρασής του με την κοινωνία. Για την επίτευξη των στόχων αυτών, προκρίνεται η εφαρμογή ολοκληρωμένων, βιώσιμων και αποτελεσματικών προσεγγίσεων και στρατηγικών.

Το παρόν Σχέδιο και το προτεινόμενο Σύστημα Διαχείρισης εναρμονίζονται με τις απαιτήσεις των Επιχειρησιακών Κατευθυντήριων Οδηγιών για την Εφαρμογή της Σύμβασης της UNESCO για την Προστασία της Παγκόσμιας Κληρονομιάς και τις σχετικές πολιτικές διαχείρισης που έχει υιοθετήσει η Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Αυτές αφορούν, μεταξύ άλλων, στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγή στα μνημεία, στην πρόληψη και τη μείωση κινδύνων από φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές, στην ενίσχυση γνώσεων και δεξιοτήτων πολιτιστικής διαχείρισης και στην ενσωμάτωση της βιώσιμης ανάπτυξης στις διαδικασίες εφαρμογής της Σύμβασης για την Παγκόσμια Κληρονομιά.

Το Σχέδιο Διαχείρισης των Δελφών βασίζεται στην ολοκληρωμένη κατανόηση των αξιών του μνημείου και του ευρύτερου κοινωνικοοικονομικού πλαισίου του (Κεφάλαια 3-5), καθιστώντας ως πυρήνα της εφαρμογής του τη συνεργασία και τον συντονισμό των αρμόδιων φορέων, καθώς και τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων και των λοιπών ενδιαφερόμενων μερών (Κεφάλαια 6,8). Παράλληλα, προβλέπει τη συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις πιέσεις και τους κινδύνους που σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με τις φυσικές καταστροφές και την κλιματική αλλαγή (Κεφάλαιο 9).

Το Σχέδιο Διαχείρισης των Δελφών θέτει κατευθύνσεις και προτείνει πλαίσια δράσεων για την επίτευξη επιμέρους στόχων στο πλαίσιο μίας ολιστικής προσέγγισης και με στόχο την προβολή των πολιτιστικών αγαθών ως χώρων αρχαιολογικού, ιστορικού, επιστημονικού, εκπαιδευτικού, κοινωνικού, πνευματικού, πολιτιστικού, οικονομικού και φυσικού ενδιαφέροντος. Παράλληλα, κατατάσσει τις προτεινόμενες δράσεις σε βραχυπρόθεσμες (<2 χρόνια), μεσοπρόθεσμες (<4 χρόνια) και μακροπρόθεσμες (>4 χρόνια). Μία σειρά μέτρων καθώς και τεχνικών παρακολούθησης σχεδιάστηκε για την

εφαρμογή του Σχεδίου, το οποίο έχει χρονική ισχύ οκτώ (8) ετών και δύναται να τροποποιείται τηρουμένης της διαδικασίας του άρθρου 9Α του ν.4858/2021.

Οι προτεινόμενες δράσεις και παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο αναπτύσσονται σε πέντε ξεχωριστούς Άξονες Δράσης, οι οποίοι περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα προτεινόμενων ενεργειών και έργων, που περιγράφονται αναλυτικά στο Κεφάλαιο 6.

Συντελεστές Εκπόνησης Σχεδίου Διαχείρισης

Το Διαχειριστικό Σχέδιο που καταρτίστηκε είναι αποτέλεσμα συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων φορέων που εμπλέκονται στην προστασία, διοίκηση, λειτουργία και διαχείριση του εγγεγραμμένου Αγαθού. Εκπονήθηκε από τη Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού υπό το συντονισμό του αρμόδιου Τμήματος Εποπτείας Ελληνικών και Αλλοδαπών Επιστημονικών Ιδρυμάτων και Συντονισμού Θεμάτων Διεθνών Συνεργασιών και Οργανισμών, και σε στενή συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδος. Σημαντική ήταν η συμβολή Υπηρεσιών από άλλα Υπουργεία, εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα, εξωτερικών συνεργατών και εμπειρογνωμόνων, καθώς και φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οποίοι συνέδραμαν στο πλαίσιο τοπικών διαβουλεύσεων στην οριστική διαμόρφωση των προτεινόμενων δράσεων.

Για την εξειδίκευση των προτεινόμενων μέτρων που περιλαμβάνονται στον Άξονα 4 "Μέτρα Πρόληψης Κινδύνων" του Σχεδίου Δράσης (Κεφάλαιο 6), ιδιαίτερα σημαντική ήταν η συμβολή του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Τα στοιχεία και η εμπειρία που αποκτήθηκαν στο πλαίσιο Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Πολιτισμού και του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας αποτέλεσαν τη βάση για τον σχεδιασμό στοχευμένων προληπτικών μέτρων πυροπροστασίας, προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες ανάγκες του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών. Παράλληλα, στο πλαίσιο του Μνημονίου Συνεργασίας, δράσεις πρόληψης και ετοιμότητας, όπως η εκπαίδευση του προσωπικού, η διεξαγωγή ασκήσεων πυροπροστασίας και η κατάρτιση σχεδίων οργανωμένης απομάκρυνσης επισκεπτών και εργαζομένων σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, έχουν πλέον ενσωματωθεί στη διαχείριση του χώρου. Οι δράσεις αυτές διατηρούνται και αποτελούν βασικές και επαναλαμβανόμενες συνιστώσες του προγραμματισμού που προβλέπει το Σχέδιο Διαχείρισης, με στόχο την ενίσχυση της πρόληψης, της ετοιμότητας και της συνολικής θωράκισης του χώρου έναντι κινδύνων πυρκαγιάς.

Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ) συνέβαλε καθοριστικά στην τεκμηρίωση, ανάλυση και την εκτίμηση κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή (δασικής πυρκαγιάς, πλημμύρας,

κατολισθήσεων, ξηρασίας/ερημοποίησης/διάβρωσης, καύσωνα) και επηρεάζουν τον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών. Στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος «Σχεδιασμός εθνικής στρατηγικής για την προστασία των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής» (2022-2025) που χρηματοδοτήθηκε από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το ΕΚΠΑ προέβη στην αξιολόγηση του επιπέδου επικινδυνότητας, έκθεσης και τρωτότητας του αρχαιολογικού χώρου Δελφών, με βάση και μελλοντικές εκτιμήσεις για τις περιόδους 2026-2045. Επίσης, εκπόνησε ειδικό Σχέδιο Προσαρμογής του χώρου στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής που περιλαμβάνει κατευθύνσεις και προτεινόμενα μέτρα για τον μετριασμό των κινδύνων, τα οποία έχουν ενσωματωθεί στο Σχέδιο Δράσης (Άξονας 4 "Μέτρα Πρόληψης Κινδύνων").

Μεγάλο μέρος του Σχεδίου Διαχείρισης, κυρίως σε ότι αφορά στον Άξονα 2 "Προστασία, συντήρηση, αποκατάσταση και ανάδειξη των μνημείων" του Σχεδίου Δράσης, βασίζεται σε μελέτες που έχουν ήδη εκπονηθεί είτε από τις Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού είτε από εξωτερικούς συνεργάτες και μελετητικά γραφεία, οι οποίοι μελέτησαν, σύμφωνα με την εξειδίκευσή τους, τις απαιτήσεις του χώρου, κατέγραψαν και συστηματοποίησαν τις προτεινόμενες δράσεις και προσδιόρισαν τις αναγκαίες παρεμβάσεις.

Στο πλαίσιο του έργου «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων – Εκπόνηση Σχεδίων Διαχείρισης για τα εγγεγραμμένα μνημεία και χώρους της Ελλάδας στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO» (Ε.Π. «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα» 2014-2020), πραγματοποιήθηκε, με τη συνδρομή της Διεύθυνσης Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων και της Διεύθυνσης Συντήρησης Αρχαίων και Νεώτερων Μνημείων, η συγκέντρωση και αξιολόγηση στοιχείων που αξιοποιήθηκαν για την κατάρτιση προτάσεων στο πλαίσιο του Άξονα 1 "Έρευνα και Μελέτη", του Άξονα 2 "Προστασία-Συντήρηση-Αποκατάσταση-Ανάδειξη Μνημείων" και του Άξονα 5 "Ευαισθητοποίηση-Εκπαίδευση-Προβολή" του Σχεδίου Δράσης. Στο πλαίσιο του ίδιου προγράμματος, η μελετητική εταιρεία ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ, Θ., & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ Α.Ε., παρείχε πολύτιμες προτάσεις εμπειρογνωμοσύνης για την ανάδειξη και προβολή του χώρου και την ανάπτυξη βιώσιμων και καινοτόμων δράσεων.

Κατά τη διαμόρφωση των προτάσεων του Σχεδίου Δράσης πραγματοποιήθηκε ενημέρωση και διαβούλευση με εκπροσώπους της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, της Περιφερειακής Ενότητας Φωκίδος, του Δήμου Δελφών και του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών για ζητήματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές τους. Οι παρατηρήσεις και οι προτάσεις που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο της διαβούλευσης συνεκτιμήθηκαν και ενσωματώθηκαν, κατά περίπτωση, στη διαμόρφωση των προτεινόμενων δράσεων και μέτρων του Σχεδίου Διαχείρισης.

Η οριστική διαμόρφωση και τελική επιμέλεια του Σχεδίου Διαχείρισης έγινε κατόπιν επεξεργασίας του συνόλου της συγκεντρωθείσας πληροφορίας από τη Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΓΑΘΟΥ

Ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση διατήρησης, καθώς υλοποιούνται, σε συστηματική βάση, έργα και προγράμματα προστασίας, συντήρησης και αποκατάστασης των μνημείων, ανάδειξης και βελτίωσης της προσβασιμότητας του χώρου, καθώς και αναβάθμισης των υπηρεσιών και των υποδομών εξυπηρέτησης και ασφάλειας των επισκεπτών. Μέτρα προστασίας λαμβάνονται για το σύνολο των μνημείων του χώρου, ήδη από την αποκάλυψή τους, τα οποία είναι προσαρμοσμένα στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και στην παθολογία τους, καθώς και στο πολιτιστικό, φυσικό και κοινωνικο-οικονομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται.

Τα τελευταία χρόνια έχουν υλοποιηθεί παρεμβάσεις στερέωσης και συντήρησης στη Συνοικία Ηρώου Blum και τις Ανατολικές Θέρμες (2020), αντιμετώπισης των βραχοπτώσεων σε διάφορα σημεία του αρχαιολογικού χώρου (από το 1989 με εντατικοποίηση από το 2022 και με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας) και ανάδειξης και προσβασιμότητας του χώρου (από το 2015 έως σήμερα), ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη εργασίες αναστήλωσης του αρχαίου θεάτρου. Επίσης, έχουν ολοκληρωθεί (2023-2024) μελέτες ωρίμανσης και έχει ήδη ενταχθεί στο ΕΣΠΑ 2021-2027 η υλοποίηση έργων συντήρησης, αποκατάστασης και ανάδειξης του αρχαίου Γυμνασίου Δελφών, των Ανατολικών Θερμών και της δυτικής πόλης των Δελφών.

Στο αρχαίο θέατρο Δελφών διεξάγεται σημαντικό έργο αποκατάστασης με στόχο την αντιμετώπιση φθορών στα αρχιτεκτονικά μέλη, καθιζήσεων στο κοίλο, επιφανειακών απολεπίσεων, ρηγματώσεων και απωλειών του ασβεστολιθικού υλικού. Έχουν ολοκληρωθεί, επίσης, οι εργασίες αποστράγγισης του βόρειου πρανούς του θεάτρου στο πλαίσιο του έργου αποκατάστασης της βόρειας διαδρομής του θεάτρου, βάσει της εγκεκριμένης υδραυλικής μελέτης.

Σε γενικές γραμμές οι σημαντικότεροι παράγοντες κινδύνου για τα μνημεία του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών σχετίζονται με τις βραχοπτώσεις, τους σεισμούς, τη φθορά ευπαθών δομικών υλικών λόγω της έκθεσής τους στις καιρικές συνθήκες, τη διείσδυση της αυτοφυούς βλάστησης στους αρμούς και τα θεμέλια των τοιχοδομών, καθώς και τη σταδιακή φθορά και υποβάθμιση παλαιότερων υλικών και επεμβάσεων συντήρησης και αναστήλωσης. Πρόσθετους κινδύνους για την ευρύτερη περιοχή του αρχαιολογικού χώρου συνιστούν η ανεξέλεγκτη βόσκηση άγριων αιγών και η αύξηση του πληθυσμού των αγριόχοιρων.

Επίσης, ιδιαίτερη μέριμνα απαιτείται για διαχρονικά γεωλογικά και γεωτεχνικά ζητήματα που συνδέονται με τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής και, κυρίως, με την αστάθεια των βραχωδών πρανών των Φαιδριάδων, η οποία αποτελεί σημαντικό παράγοντα κινδύνου τόσο για τα μνημεία όσο και για την ασφάλεια των επισκεπτών. Η ευρύτερη περιοχή του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών αποτελεί ενεργό πεδίο βραχοπτώσεων από την αρχαιότητα. Για το χρόνιο αυτό ζήτημα της ετοιμορροπίας και κατάπτωσης βραχωδών όγκων από τα πρανή των Φαιδριάδων έχουν πραγματοποιηθεί κατά το παρελθόν από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού (ΕΦΑ Φωκίδος και Διεύθυνση Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων) σωστικού χαρακτήρα έργα για την αντιμετώπιση των πλέον επειγόντων προβλημάτων. Συγκεκριμένα στην περιοχή της Κασταλίας έχουν ληφθεί μέτρα για την αντιμετώπιση βραχοπτώσεων από σχετικά μικρά ύψη, όπως η τοποθέτηση φραχτών ανάσχεσης, η ήλωση και αγκύρωση ογκολίθων, οι ενεματώσεις, η εφαρμογή εκτοξευμένου σκυροδέματος και η τοποθέτηση αντηρίδων. Μετά το πέρας μερικών ετών (και ανάλογα με τη συχνότητα των καταπτώσεων), είναι αναμενόμενο οι βραχοπαγίδες (φράχτες ανάσχεσης) να συγκεντρώνουν σημαντική ποσότητα υλικού, το οποίο θα πρέπει να απομακρύνεται κατά καιρούς για να αποφορτίζονται οι κατασκευές και να συνεχίσουν να λειτουργούν αποτελεσματικά.

Στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την αντιμετώπιση του φαινομένου των βραχοπτώσεων και τον περιορισμό των κινδύνων για το σύνολο των μνημείων του αρχαιολογικού χώρου, πραγματοποιήθηκαν, με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, τεχνικά προηγμένες και στοχευμένες παρεμβάσεις σταθεροποίησης των πρανών και κατασκευής προστατευτικών διατάξεων, συμβάλλοντας καθοριστικά στην προστασία του χώρου και στην ασφάλειας του κοινού.

Δευτερεύων, ανθρωπογενής παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει την κατάσταση διατήρησης των μνημείων είναι ο μεγάλος αριθμός επισκεπτών. Παρά την ύπαρξη οργανωμένων διαδρομών περιήγησης και την αυστηρή φύλαξη του χώρου, η αυξημένη επισκεψιμότητα προκαλεί σε ορισμένες περιπτώσεις φθορές στην επιφάνειες κίνησης των επισκεπτών και στα διάσπαρτα αρχιτεκτονικά μέλη.

Ακολουθεί συνοπτική περιγραφή της παθολογίας των σημαντικότερων μνημείων του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών.

ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΔΕΛΦΩΝ (Σύνοψη)

Ανατολικές Θέρμες

Η παθολογία του συγκροτήματος των Θερμών, με εξαίρεση την κατάπτωση των διατάξεων στέγασης, περιορίζεται σχεδόν αποκλειστικά στην φυσιολογική φθορά των υλικών από την έκθεσή τους στα περιβαλλοντικά φαινόμενα. Λόγω του βραχώδους εδάφους θεμελίωσης οι τοίχοι δεν παρουσιάζουν ενδείξεις διαφορικής καθίζησης, ερπυσμού ή απόκλισης από την κατακόρυφο. Στο ανατολικό τμήμα του βόρειου ανατολικού τοίχου είχε καταγραφεί απόκλιση από την κατακόρυφο, πρόβλημα το οποίο αποκαταστάθηκε πλήρως μετά από σωστικές επεμβάσεις της Εφορείας Αρχαιοτήτων Φωκίδος το 2020. Με στόχο τη λειτουργική, ασφαλή και απρόσκοπτη σύνδεση του μνημειακού συνόλου με το δίκτυο των διαδρομών επίσκεψης στον χώρο βρίσκονται σε εξέλιξη μελέτες και εργασίες συντήρησης, αποκατάστασης, ανάδειξης και προσβασιμότητας.

Γυμνάσιο

Η εποχική ροή των όμβριων υδάτων, οι καταπτώσεις, το ιδιαίτερο γεωδυναμικό υπόβαθρο καθώς και οι ανθρωπογενείς παρεμβάσεις, ανά τους αιώνες στην ευρύτερη περιοχή του μνημείου, που αναδιαμορφώνουν τις γεωτεχνικές και στατικές ισορροπίες, συντελούν στη συνεχόμενη αποδιοργάνωση της διατομής των κατασκευών, κυρίως του Ξυστού που εμφανίζει τις μεγαλύτερες βλάβες, με ορατό τον κίνδυνο της κατάρρευσης λόγω αστάθειας του συστήματος και την επιδείνωση των βλαβών.

Έχουν πραγματοποιηθεί κατά το παρελθόν εργασίες αντιστήριξης, στερέωσης και αποκατάστασης κατά περιοχές, οι οποίες ενισχύονται και επεκτείνονται διαρκώς ανάλογα με τις ανάγκες και σύμφωνα με εξειδικευμένες μελέτες.

Δίκτυο Προσβασιμότητας στο Γυμνάσιο και την Αθηνά Προναία

Η κατάσταση διατήρησης της υφιστάμενης, χωμάτινης διαδρομής πρόσβασης παρουσιάζει σημαντικές φθορές. Σε μεγάλο τμήμα είχε αποπλυθεί η επίστρωσή της δημιουργώντας ανωμαλίες και νεροσυρμές στην επιφάνειά της και αποκαλύπτοντας αδρανή διαφόρων μεγεθών. Έτσι, σε συνδυασμό και με τις μεγάλες κατά τόπους κλίσεις, το οδόστρωμα δεν ήταν κατάλληλο για την ασφαλή διέλευση των πεζών και για την κίνηση οχημάτων έκτακτης ανάγκης. Επιπλέον, η αύλακα παραπλεύρως της διαδρομής παρουσίαζε κατά τόπους φθορές (θραύσεις, υποσκαφές κλπ) με αποτέλεσμα να μην είναι αρκούντως αποτελεσματική η λειτουργία των απορροών του ύδατος.

Μετά την εκπόνηση των σχετικών μελετών και την έγκριση των εργασιών έχει σήμερα αποκατασταθεί η προσβασιμότητα των επισκεπτών στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου του ιερού της Αθηνάς Προναίας στους Δελφούς, ενώ συγχρόνως έχει δρομολογηθεί η εκτέλεση εργασιών για την είσοδο του Γυμνασίου.

Ναός του Απόλλωνα

Έχουν πραγματοποιηθεί κατά το παρελθόν στερεωτικές και αναστηλωτικές εργασίες από τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή. Συγκεκριμένα, αποκαταστάθηκε ένα μικρό τμήμα της βόρειας κρηπίδας, ένα τμήμα του βόρειου τοίχου του σηκού στους πρώτους δόμους και ένα τμήμα της κιονοστοιχίας της πρόσοψης. Επίσης, συμπληρώθηκαν με σκυρόδεμα τα κενά μεταξύ της ευθυντηρίας και του τοιχοβάτη, αποκαταστάθηκε η στάθμη του οπισθόδομου και της κρηπίδας του βόρειου τοίχου του σηκού και ανακατασκευάστηκε το κεκλιμένο επίπεδο (αναβάθρα) της εισόδου του ναού. Ωστόσο, η χρήση σιδηροπλισμού κατά την γαλλική αναστήλωση των ετών 1938-1941 έχει προκαλέσει διόγκωση των μεταλλικών στοιχείων και εκτεταμένη ρηγμάτωση των σπονδύλων των κιόνων. Οι ρωγμές διευκολύνουν την διείσδυση της υγρασίας και σύμφωνα με αναφορά του Κέντρου Λίθου οι κίονες μελλοντικά θα έχουν στατικό πρόβλημα. Για να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα θα πρέπει να αποξηλωθούν οι κίονες, να αφαιρεθούν τα μεταλλικά στοιχεία και τα παλαιά κονιάματα και να αντικατασταθούν με συνδέσμους τιτανίου και σύγχρονα κονιάματα και στη συνέχεια να ανασυσταθεί η κιονοστοιχία.

Δυτική Πόλη Δελφών

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδος υλοποιεί συστηματικά σημειακές παρεμβάσεις προστασίας και συντήρησης των επί μέρους μνημείων της δυτικής πόλης. Οι παρεμβάσεις περιλαμβάνουν την ενίσχυση των αναλημματικών τοίχων και των ανδήρων, καθώς και τη συντήρηση και ψηφιακή τεκμηρίωση και αποτύπωση του Ηρώου Blum. Ωστόσο, επί του παρόντος, η δυτική πόλη δεν αποτελεί τμήμα του επισκέψιμου αρχαιολογικού χώρου, ενώ πολλά από τα επιμέρους μνημεία της βρίσκονται σε κακή κατάσταση διατήρησης, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η ευκρινής αναγνώριση και κατανόησή τους, ενώ παράλληλα κάποια από αυτά αντιμετωπίζουν κίνδυνο κατάρρευσης. Ειδικότερα η κατάσταση διατήρησής του χαρακτηρίζεται από καταπτώσεις μεμονωμένων λίθων, ρηγματώσεις και απώλεια κονιάματος, ετοιμορροπία ή επισφαλή ισορροπία λίθων και εδαφικών μαζών, καθώς και σοβαρή υποβάθμιση της στατικής επάρκειας ορισμένων εξ αυτών.

Με στόχο την τη συνολική αντιμετώπιση των προβλημάτων της δυτικής πόλης, την προστασία, στερέωση και συντήρηση των επί μέρους μνημείων της περιοχής, την ένταξή τους στον επισκέψιμο αρχαιολογικό χώρο, την

επιμέλεια των υφιστάμενων διαδρομών στα άνδηρα του χώρου και την εν γένει διαχείριση του, βρίσκονται σε εξέλιξη μελέτες και εργασίες συντήρησης, αποκατάστασης, ανάδειξης και προσβασιμότητας.

Θέατρο

Όσον αφορά στην παθολογία του θεάτρου παρατηρείται ολίσθηση και καθίζηση μεγάλου τμήματος των εδωλίων των κερκίδων που έχουν διαμορφωθεί κυρίως επί αρχαίων επιχώσεων, πρόσθετη φόρτιση από τα όμβρια ύδατα που αυξάνει διαχρονικά τη διάβρωση των αρχιτεκτονικών μελών, απογύμνωση μεγάλου τμήματος του κοίλου που εκθέτει την εσωτερική παρειά των αναλημμάτων και αναιρεί τη λειτουργία τους ως τοίχων αντιστήριξης, απώλεια τμημάτων λίθων από την εσωτερική πλευρά των αναλημμάτων με αποτέλεσμα την μετακίνηση και απόκλιση από την κατακόρυφο λίθων των ανώτερων στρώσεων και τον κίνδυνο ανατροπής τους, επιφανειακές απολεπίσεις, ρηγματώσεις και απώλειες του ασβεστολιθικού υλικού.

Τα τελευταία χρόνια, στο θέατρο υλοποιείται σταδιακά από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδος ένα εκτεταμένο πρόγραμμα επεμβάσεων προστασίας, συντήρησης και αποκατάστασης. Οι εργασίες αφορούν στην ανάταξη βαθμίδων και εδωλίων, στη συμπλήρωση του κοίλου με διάσπαρτα ή νέα εδώλια, στην αποκατάσταση των ορθοστατών της ορχήστρας, στην ενίσχυση των αναλημμάτων, καθώς και στην αντιμετώπιση της απορροής των ομβρίων υδάτων με επεμβάσεις ενίσχυσης των πρανών και αποστραγγιστικά συστήματα.

Στάδιο

Το μνημείο παρουσιάζει παραμόρφωση της γεωμετρίας του λόγω της διέλευσης υπογείων υδάτων, κυρίως στο πέταλο του στίβου και στις μεσαίες κερκίδες στο μέσον του μήκους του στίβου. Το αρχαίο αποστραγγιστικό σύστημα, που διέρχεται κάτω από τα εδώλια και τον στίβο, σήμερα δεν είναι δυνατό να τεθεί σε λειτουργία, με αποτέλεσμα το Στάδιο να υπόκειται στο φαινόμενο της ολίσθησης των κερκίδων και της καθίζησης των εδωλίων. Επίσης, λόγω της παλαιότητας, των ακραίων θερμοκρασιακών μεταβολών και της συχνής χρήσης του κατά το παρελθόν για την πραγματοποίηση εκδηλώσεων το δομικό του υλικό παρουσιάζει ρηγματώσεις και διαβρώσεις. Επίσης, ο νότιος αναλημματικός τοίχος παρουσιάζει έντονα προβλήματα συνοχής και σταθερότητας ιδιαίτερα στο άνω τμήμα του ανατολικού του άκρου. Έχουν πραγματοποιηθεί εργασίες για την τεκμηρίωση της παθολογίας του Σταδίου, τη διερεύνηση των προβλημάτων που παρουσιάζει με στόχο τον σχεδιασμό των κατάλληλων μέτρων για την προστασία και αποκατάσταση του μνημείου.

Πολυγωνικός τοίχος με επιγραφές

Παρατηρείται έντονη διάβρωση του υλικού του τοίχου και απολεπίσεις που προκαλούν την απώλεια των απελευθερωτικών επιγραφών. Η διάβρωση οφείλεται κυρίως στο νερό της βροχής. Επίσης, ο τοίχος εμφανίζει μικρή κάμψη βέλους που πιθανώς οφείλεται στις ωθήσεις του εδάφους και στην συγκέντρωση υδάτων σε δύο σημεία που επηρεάζουν τη θεμελίωσή του. Για την αντιμετώπιση των φθορών απαιτούνται εργασίες συντήρησης, ενώ θα πρέπει να δρομοληγηθεί η επίχωση των δύο σημείων συγκέντρωσης υδάτων και η κατάλληλη διευθέτηση της απορροής τους προς τον αρχαίο αγωγό.

Ιερά Οδός

Στην σύγχρονη εποχή, η Ιερά οδός αποτελεί τη μοναδική οδό πρόσβασης στο ιερό του Απόλλωνα και χρησιμοποιείται καθημερινά από μεγάλο αριθμό επισκεπτών. Η έντονη φθορά των λίθων, σε συνδυασμό με την μεγάλη κλίση του εδάφους, επιτείνουν την ολισθηρότητα της επιφάνειας κίνησης, δυσχεραίνοντας την ασφαλή διέλευση των επισκεπτών και αυξάνοντας τον κίνδυνο ατυχημάτων. Το 2011 υλοποιήθηκε εργασίες μερικής επικάλυψης τμήματος της Ιεράς Οδού, ωστόσο, με την πάροδο των ετών, το πρόβλημα της ολισθηρότητας έχει επεκταθεί και σε άλλα σημεία της διαδρομής, καθιστώντας αναγκαία την εκπόνηση συμπληρωματικής μελέτης για τη διερεύνηση και τον σχεδιασμό κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισής του.

Θησαυρός Σικυωνίων

Τα θεμέλια του θησαυρού των Σικυωνίων καθώς και τα αρχιτεκτονικά μέλη των δύο προγενέστερων κτηρίων, στη θέση των οποίων οικοδομήθηκε ο θησαυρός, παρουσιάζουν εκτεταμένες φθορές, οι οποίες οφείλονται κυρίως στην ευπάθεια του πωρόλιθου από τον οποίο είναι κατασκευασμένα. Οι φθορές περιλαμβάνουν ρηγματώσεις και απολεπίσεις, ενώ η έκθεση των λίθων στην υγρασία και σε βιολογικούς παράγοντες, όπως οι μικρομύκητες, επιτείνει την ανάγκη προστασίας τους.

Θησαυρός Σιφνίων

Οι δόμοι της βάσης του θησαυρού διατηρούνται σε κακή κατάσταση. Παρατηρούνται ρηγματώσεις, ενώ κάποιο λίθοι έχουν καταπέσει και μετακινηθεί προς την κατωφέρεια του πρανούς.Για την αντιμετώπιση των φθορών και τη διασφάλιση της ευστάθειας της κατασκευής, κρίνεται αναγκαία η εκπόνηση σχετικής μελέτης για την ενίσχυση της θεμελίωσης και την επανατοποθέτηση των λίθων που έχουν καταπέσει.

Βωμός Χίων-Θησαυρός των Αθηναίων-Θόλος

Και στα τρία μνημεία πραγματοποιήθηκαν αναστηλωτικές εργασίες κατά το παρελθόν. Ιδιαίτερα ο θησαυρός των Αθηναίων και η Θόλος του ιερού της Αθηνάς Προναίας παρουσίαζαν εκτεταμένες φθορές λόγω της οξείδωσης των

σιδερένιων στοιχείων που είχαν χρησιμοποιηθεί κατά τις αρχικές αναστηλωτικές επεμβάσεις. Ο Θησαυρός των Αθηναίων αναστηλώθηκε εκ βάθρων το 2000, ενώ το 2007 πραγματοποιήθηκε η εξυγίανση των συνδέσμων των αναστηλωμένων κιόνων του εξωτερικού δωρικού περιστυλίου της Θόλου. Δεδομένου ότι έχει περάσει αρκετά μεγάλο διάστημα από την τελευταία αναστήλωση των συγκεκριμένων μνημείων (Βωμός Χίων: 1959, Θησαυρός Αθηναίων: 2000, Θόλος: 2007) σε συνδυασμό με την έκθεσή τους στις καιρικές συνθήκες, καθίσταται πλέον αναγκαία η εκπόνηση και υλοποίηση προγράμματος συστηματικής συντήρησης, καταγραφής και αξιολόγησης της παθολογίας των αρχιτεκτονικών μελών των μνημείων, καθώς και σχεδιασμού κατάλληλων μέτρων προστασίας.

Στήλη και Σφίγγα Ναξίων

Το άγαλμα της Σφίγγας με το κιονόκρανο και το ανώτερο τμήμα του κίονα έχουν μεταφερθεί για λόγους προστασίας μέσα στο Μουσείο των Δελφών. Αρκετοί όμως σπόνδυλοι από τον κίονα παραμένουν εκτεθειμένοι στην περιοχή που ήταν στημένο το αφιέρωμα των Ναξίων, με αποτέλεσμα να έχουν υποστεί φθορές λόγω των καιρικών συνθηκών και της αυτοφυούς βλάστησης. Θα πρέπει να εξεταστούν οι σπόνδυλοι προσεκτικά ώστε να καταγραφούν αναλυτικά τα προβλήματα που παρουσιάζουν και να ακολουθήσει η εκπόνηση μελετών συντήρησης και τυχόν αποκατάστασής τους.

Κασταλία Πηγή

Εργασίες έχουν γίνει κατά καιρούς στον αρχαιολογικό χώρο της Κασταλίας πηγής, οι οποίες συνέβαλαν τόσο στον ευπρεπισμό της σημαντικής αυτής περιοχής όσο και στην άνετη και ασφαλή διακίνηση των πολυάριθμων επισκεπτών εξωτερικά αυτής. Ωστόσο, είναι σημαντικό να παρακολουθείται συστηματικά ο χώρος και η κατάσταση διατήρησης τόσο της αρχαϊκής όσο και της ελληνιστικής κρήνης και να καταγράφονται τυχόν φθορές από τις πτώσεις των βράχων, ώστε να δρομολογηθεί η εκπόνηση των κατάλληλων μελετών για τη συντήρηση και την αποκατάστασή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟ ΑΓΑΘΟ

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται οι ακόλουθοι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν το αγαθό, σύμφωνα με την σχετική κατηγοριοποίηση στο πλαίσιο της Σύμβασης για την Προστασία της Παγκόσμιας Κληρονομιάς (https://whc.unesco.org/en/factors/):

Παράγοντας 1: Κτήρια και Ανάπτυξη

Παράγοντας 2: Υποδομές Μεταφορών

Παράγοντας 3: Υποδομές και Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας

Παράγοντας 4: Ρύπανση

Παράγοντας 5: Χρήση / Μετατροπή Βιολογικών Πόρων

Παράγοντας 6: Εξαγωγή Φυσικών Πόρων

Παράγοντας 7: Τοπικές Συνθήκες που Επηρεάζουν το Φυσικό Περιβάλλον

Παράγοντας 8: Κοινωνικές / Πολιτιστικές Χρήσεις της Κληρονομιάς

Παράγοντας 10: Κλιματική Αλλαγή και Ακραία Καιρικά Φαινόμενα

Παράγοντας 11: Αιφνίδια Οικολογικά ή Γεωλογικά Γεγονότα

Παράγοντας 12: Χωροκατακτητικά / Ξενικά Είδη ή Είδη σε υπερ-αφθονία

Παράγοντας 13: Διαχείριση και Θεσμικοί Παράγοντες

Παράγοντας 1: Κτήρια και Ανάπτυξη

Ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών βρίσκεται σε απόσταση 400μ. περίπου από το σύγχρονο οικισμό. Ως εκ τούτου εντός των ορίων του και στο άμεσο περιβάλλον αυτού δεν υφίστανται κτηριακές υποδομές, πέραν αυτών που εξυπηρετούν τις ανάγκες του αρχαιολογικού χώρου. Η οικιστική, εμπορική, τουριστική και οικονομική ανάπτυξη συγκεντρώνεται στον οικισμό, που αν και σε κοντινή απόσταση, δεν επιφέρει άμεσες αρνητικές επιπτώσεις ή οχλήσεις στο Μνημείο. Επίσης, δεν υφίστανται εγκαταστάσεις και υποδομές βιομηχανικής παραγωγής. Οι εγκαταστάσεις εξόρυξης βωξίτη βρίσκονται σε απόσταση 30χλμ περίπου από τον αρχαιολογικό χώρο και ως εκ τούτου δεν έχουν αρνητική επίδραση στις αξίες του Μνημείου.

Ως προς την ύπαρξη τουριστικών υποδομών υπάρχει τόσο στον οικισμό των Δελφών, όσο και στην Αράχωβα, που βρίσκεται σε απόσταση 10χλμ περίπου, μεγάλος αριθμός καταλυμάτων, χώρων εστίασης και αναψυχής, επιχειρήσεων ενοικίασης μισθωμένων οχημάτων, τουριστικών γραφείων κτλ.

Η πόλη των Δελφών είναι μικρή και δεν διαθέτει κάποια μεγάλη κεντρική αγορά, ωστόσο γειτνιάζει με την Αράχωβα που βρίσκεται 10 χλμ. ανατολικά και διαθέτει σημαντικό αριθμό εμπορικών επιχειρήσεων, δεδομένου ότι αποτελεί και η ίδια τουριστικό προορισμό. Η κεντρική αγορά της Αράχωβας βρίσκεται επί της Ε.Ο. οδού Λιβαδειάς / Άμφισσας.

Υποδομές ενημέρωσης των επισκεπτών για τους Δελφούς υφίστανται τόσο στον ίδιο τον χώρο (ενημερωτικές πινακίδες, υποδομές και εξοπλισμός για την περιήγηση ατόμων με προβλήματα κίνησης και όρασης) όσο και απομακρυσμένα (ιστοσελίδες και ψηφιακές εφαρμογές του Υπουργείου Πολιτισμού, του Δήμου Δελφών, της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, του Υπουργείου Τουρισμού κτλ.)

Παράγοντας 2: Υποδομές Μεταφορών

Το οδικό δίκτυο εξασφαλίζει τη διασύνδεση της Φωκίδας και των Δελφών συγκεκριμένα με τις Περιφέρειες Αττικής, Δυτικής Ελλάδας και Θεσσαλίας. Η διασύνδεση με την πρωτεύουσα της χώρας, την Αθήνα, γίνεται μέσω του Α/Δ Πειραιώς Αθηνών Θεσσαλονίκης Ευζώνων/Ε75/Α1 και ΕΟ48 (185χλμ) και με την πρωτεύουσα του νομού, την Άμφισσα μέσω ΕΟ Ιτέας Άμφισσας/Ε65/ΕΟ27 και ΕΟ Λιβαδειάς Άμφισσας/ΕΟ48 (20χλμ). Ωστόσο, το εν λόγω οδικό δίκτυο χρήζει αναβάθμισης.

Ιδιαίτερα θετικό πρόσημο έχει η εγγύτητα του αρχαιολογικού χώρου με τον λιμένα της Ιτέας, ο οποίος έχει αναβαθμιστεί και αποτελεί κόμβο και σταθμό για κρουαζιέρες εντός του μακροπεριφερειακού χώρου της Κεντρικής Μεσογείου.

Επισημαίνεται η απουσία αερολιμένα και σιδηροδρομικού σταθμού σε κοντινή απόσταση από το Αγαθό, ωστόσο η κοντινή απόσταση από την Αθήνα μέσω του οδικού δικτύου, εξασφαλίζει την εύκολη πρόσβαση στον χώρο. Το τμήμα της Εθνικής Οδού που διέρχεται από τους Δελφούς (μεταξύ των χώρων του τεμένους του Απόλλωνος και του ιερού της Αθηνάς Προναίας) έχει συχνά αυξημένη κυκλοφορία λόγω του μεγάλου αριθμού Ι.Χ. οχημάτων και τουριστικών λεωφορείων, με αποτέλεσμα να δημιουργείται συμφόρηση και δυσκολία στη διέλευση. Επίσης, ο περιορισμένος χώρος για στάθμευση και αποβίβαση των επισκεπτών και η απουσία επαρκούς πλάτους πεζόδρομων δημιουργούν προβλήματα στην κίνηση εκτός του αρχαιολογικού χώρου.

Παράγοντας 3: Υπηρεσίες και Υποδομές Κοινής Ωφέλειας

Ο Δήμος Δελφών διαθέτει πλήρες δίκτυο ύδρευσης. Η πλήρωση του δικτύου γίνεται κυρίως από την τεχνητή λίμνη του Μόρνου αλλά και από γεωτρήσεις. Από το δημοτικό δίκτυο τροφοδοτείται ο αρχαιολογικός χώρος για τις ανάγκες πυροπροστασίας, καθώς και για λειτουργικές ανάγκες ύδρευσης

και άρδευσης. Στον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών υπάρχουν τρεις βρύσες με πόσιμο νερό.

Το υφιστάμενο δίκτυο αποχέτευσης στον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών καλύπτει τις ανάγκες του πληθυσμού των επισκεπτών. Η διαχείριση των απορριμμάτων του χώρου εντάσσεται στο πρόγραμμα μεταφόρτωσης απορριμμάτων σε χώρους υγειονομικής ταφής σε επιλεγμένα σημεία του Δήμου Δελφών.

Αν και στον Δήμο Δελφών υφίστανται αιολικά και φωτοβολταϊκά πάρκα και υδροηλεκτρικοί σταθμοί παραγωγής ενέργειας, αυτά χωροθετούνται εκτός των ορίων του προστατευόμενου Δελφικού τοπίου. Οι αδειοδοτήσεις χωροθέτησής τους, ακόμα και πέραν αυτών των ορίων, εξετάζονται από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 50 του Ν.4858/2021.

Παράγοντας 4: Ρύπανση

Ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών δεν απειλείται από τη ρύπανση. Γενικά η ποιότητα του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος στην περιοχή είναι πολύ καλή. Παρατηρείται μικρή και περιστασιακή ποσότητα εκπομπών καυσαερίων κατά τις περιόδους τουριστικής αιχμής λόγω της αυξημένης κυκλοφοριακής κίνησης. Ωστόσο δεν έχουν εντοπιστεί φθορές ή βλάβες στα μνημεία που να σχετίζονται με αυτή.

Δεν έχει καταγραφεί ρύπανση υπόγειων ή επιφανειακών υδάτων για τον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών που να θέτει σε κίνδυνο την υγεία των επισκεπτών ή τα μνημεία.

Στην ευρύτερη ζώνη του Δελφικού Τοπίου (Buffer Zone) και ειδικότερα στην περίμετρο αυτής δημιουργούνται κατά περιοχές προβλήματα από την ανεξέλεγκτη απόρριψη στερεών απορριμμάτων.

Παράγοντας 5: Χρήση / Αλλαγή χρήσης βιολογικών πόρων

Δεν καταγράφονται κίνδυνοι από τη χρήση ή την αλλαγή χρήσης βιολογικών πόρων για το Αγαθό. Αρνητική επίπτωση επισημαίνεται για το Δελφικό Τοπίο μόνο σε σχέση με την υποβάθμιση της παραδοσιακής ελαιοκαλλιέργειας και την εγκατάλειψη τμημάτων του ελαιώνα, ενώ αμελητέα είναι η όχληση (αισθητική) που ενδεχομένως προκαλείται από τις κατά περιοχές εγκαταστάσεις σταυλισμού.

Παράγοντας 6: Εξόρυξη φυσικών πόρων

Στον ευρύτερο περιβάλλοντα χώρο του Αγαθού υπάρχει αδειοδοτημένη εγκατάσταση μεταλλείων βωξίτη, η οποία ωστόσο λειτουργεί ως χώρος μεταφόρτωσης και δεν γίνεται εξόρυξη. Λατομεία ενεργά δεν υπάρχουν

εντός των ορίων προστασίας του Αγαθού, ενώ υφίστανται - εντός των ορίων της περιμετρικής ζώνης προστασίας (buffer zone) - και σημεία απόληψης υπόγειων υδάτων για ύδρευση και άρδευση, τα οποία όμως δεν προκαλούν οχλήσεις στο Αγαθό.

Παράγοντας 7: Τοπικές συνθήκες που επηρεάζουν το φυσικό περιβάλλον

Υφίστανται μικροοργανισμοί και βιολογικές επικαθήσεις, που κατά περιπτώσεις προκαλούν περιορισμένης έκτασης φθορές και αλλοιώσεις σε δομικά υλικά των μνημείων, ενώ η ανάπτυξη αυτοφυούς βλάστησης σε όλη σχεδόν την περιοχή του αρχαιολογικού χώρου προκαλεί ήπιες φθορές σε τοιχοδομές, κυρίως λόγω διείσδυσης στους αρμούς και στις θεμελιώσεις.

Λοιποί τοπικοί παράγοντες που επηρεάζουν το φυσικό περιβάλλον του Αγαθού αφορούν στα ακόλουθα:

Υψηλές Θερμοκρασίες/Καύσωνας: Ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών αντιμετωπίζει μικρότερο κίνδυνο σε σχέση με την περιφερειακή ενότητα Φωκίδας για την οποία καταγράφεται μεγαλύτερη διάρκεια θερμών επεισοδίων και μεγαλύτερη μέγιστη θερμοκρασία. Οι τάσεις και των δύο δεικτών είναι αυξητικές σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, αν και σε οριακά μικρότερο βαθμό σε σχέση με τον μέσο όρο της Ελλάδας.

Νερό βροχής - Υδροφόρος ορίζοντας: Η βροχόπτωση στη ευρύτερη περιοχή του Αγαθού είναι σχετικά υψηλή, κυρίως την χειμερινή περίοδο. Σε διάφορες περιοχές του αρχαιολογικού χώρου καταγράφεται τρωτότητα στις επιφανειακές απορροές όμβριων υδάτων, λόγω των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών, που ενίοτε προκαλούν πλημμύρες. Η υψηλή στάθμη του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα, η διέλευση και ενίοτε ανάβλυση υπόγειων υδάτων μπορούν να έχουν βλαπτικές επιδράσεις σε ορισμένες θέσεις του Αγαθού (π.χ. Στάδιο, Ιερό Απόλλωνα).

Άνεμος: Οι άνεμοι δεν έχουν άμεση επίδραση στο ίδιο το Αγαθό. Μπορούν όμως να έχουν έμμεσες συνέπειες όταν αποτελούν παράγοντα εξάπλωσης πυρκαγιάς, δεδομένου ότι εντός της “buffer zone” και περιμετρικά αυτής υφίστανται περιοχές υψηλού αιολικού δυναμικού, γεγονός που σε συνδυασμό με τη θερμή και ξηρή θερινή περίοδο αυξάνει τον κίνδυνο πυρκαγιάς.

Παράγοντας 8: Κοινωνικές και πολιτιστικές χρήσεις του Αγαθού

Η Εξέχουσα Οικουμενική Αξία του Αγαθού γίνεται αντιληπτή από την τοπική κοινωνία αλλά και σε ευρύτερο περιφερειακό και εθνικό πλαίσιο. Υπό αυτό το πρίσμα υιοθετούνται πρακτικές και στρατηγικές που αξιοποιούν τις αξίες του μνημείου από οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη. Αυτή η προσέγγιση έχει κυρίως θετικές επιπτώσεις, ωστόσο σημειώνονται και αρκετοί κίνδυνοι. Η θεσμική θωράκιση του Αγαθού και του περιβάλλοντος

χώρου αυτού, η απαγόρευση χρήσεων που θα αλλοίωναν τις αξίες του, η λήψη μέτρων προστασίας, συντήρησης και ανάδειξής του, η ανάπτυξη οικονομικών/επιχειρηματικών υπηρεσιών αλλά και η δημιουργία συλλόγων και σωματείων (Πολιτιστικός Σύλλογος Γυναικών Δελφών, Αθλητικός Σύλλογος Δελφών "Αμφικτύων", Αγροτικός Σύλλογος Δελφών, Ελαιουργικός Πιστωτικός Συνεταιρισμός Δελφών κτλ) που σχετίζονται με τις υλικές και άυλες διαχρονικές αξίες του Αγαθού έχουν τη δυναμική να επηρεάσουν θετικά το Αγαθό και να συμβάλουν στην αποτροπή ή τον μετριασμό φαινομένων εγκατάλειψης της περιοχής από τους νέους για αναζήτηση εργασίας κτλ. Η αξιοποίηση του Αγαθού για οικονομικούς/τουριστικούς λόγους, έχει επίσης θετικό πρόσημο, ωστόσο ενέχει τον κίνδυνο του υπερτουρισμού, που με τη σειρά του μπορεί να προκαλέσει φθορές και στα μνημεία του Αγαθού, αλλοιώσεις στις αξίες του, υλικές και άυλες, και να υποβαθμίσει την εμπειρία των επισκεπτών.

Στο πλαίσιο απόδοσης κοινωνικών/πολιτιστικών χρήσεων στο Αγαθό πραγματοποιούνται κατά περιόδους πολιτιστικές εκδηλώσεις (π.χ. Νύχτες Πανσελήνου, Όλη η Ελλάδα ένας Πολιτισμός, συναυλίες κτλ) στο εσωτερικό του αρχαιολογικού χώρου ή και σε υποδομές πλησίον αυτού, όπως το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών.

Κατά το παρελθόν είχαν πραγματοποιηθεί πολιτιστικές εκδηλώσεις στο θέατρο και το στάδιο των Δελφών. Το 1927, ανέβηκε στο θέατρο των Δελφών παράσταση αρχαίας τραγωδίας, για πρώτη φορά στη σύγχρονη εποχή σε αρχαίο θέατρο, στο φυσικό της χώρο. Εμπνευστής της αναβίωσης του αρχαίου θεάτρου ήταν ο ποιητής Άγγελος Σικελιανός. Παρουσιάστηκε ο Προμηθέας Δεσμώτης του Αισχύλου και πραγματοποιήθηκαν αθλητικοί αγώνες στο στάδιο του ιερού, καθώς και αρχαίοι χοροί, λαμπαδηδρομίες, έκθεση λαϊκής τέχνης, λαϊκοί χοροί και τραγούδια.

Άξιος αναφοράς παράγοντας κινδύνου για την ευρύτερη περιοχή του Αγαθού είναι η σταδιακή εγκατάλειψη παραδοσιακών χρήσεων του ελαιώνα και των σχετικών πρακτικών καλλιέργειας.

Παράγοντας 9: Άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες

Δεν υφίστανται κίνδυνοι για το Αγαθό που να προκύπτουν από ανθρώπινες δραστηριότητες σχετιζόμενες με τρομοκρατικές ενέργειες, πολέμους, εμφύλιες διαμάχες, στρατιωτική εκπαίδευση και παράνομες δραστηριότητες.

Στη Ζώνη Β΄ προστασίας του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών και του ευρύτερου Δελφικού Τοπίου, στη θέση «Νησί Κουμπούλοι», έχει καταγραφεί η διαχρονική παρουσία πρόχειρων μη αδειοδοτημένων κατασκευών και προσωρινών εγκαταστάσεων στέγασης. Η κατάσταση εγκυμονεί κινδύνους υποβάθμισης της εικόναστου προστατευόμενου πολιτιστικού τοπίου και συνδέεται, ενδεχομένως, με ζητήματα πυροπροστασίας και ασφάλειας. Για

την αντιμετώπιση του προβλήματος έχει προβλεφθεί στη θέση «Κάμινος», με την ΚΥΑ 18987/124/29.3.2018 (ΦΕΚ 1276/Β/10.4.2018), οργανωμένος χώρος προσωρινής μετεγκατάστασης, η υλοποίηση του οποίου δεν έχει μέχρι σήμερα ολοκληρωθεί.

Παράγοντας 10: Κλιματική αλλαγή και ακραία καιρικά φαινόμενα

Η εκτίμηση των κλιματικών κινδύνων που αντιμετωπίζει ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών, η χαρτογράφησή τους και η μελλοντική εκτίμηση της εξέλιξής τους (για τις περιόδους 2026-2045 και 2046-2065) αποτέλεσε αντικείμενο ειδικής μελέτης που εκπονήθηκε από το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, με τίτλο "Προστασία εμβληματικών τόπων και μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς από την κλιματική αλλαγή", στο πλαίσιο έργου που υλοποιήθηκε από τη Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Στο πλαίσιο της μελέτης εξετάζονται οι ακόλουθοι κλιματικοί κίνδυνοι για τον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών: ερημοποίηση, ξηρασία, πλημμύρες και μεταβολή θερμοκρασίας.

Παράγοντας 11: Αιφνίδια οικολογικά ή γεωλογικά γεγονότα.

Η εκτίμηση των κινδύνων για τον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών που σχετίζονται με περιβαλλοντικά, οικολογικά και γεωλογικά γεγονότα, η χαρτογράφησή τους και η μελλοντική εκτίμηση της εξέλιξής τους (για τις περιόδους 2026-2045 και 2046-2065) αποτέλεσε αντικείμενο ειδικής μελέτης που εκπονήθηκε από το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, στο πλαίσιο έργου με τίτλο "Προστασία εμβληματικών τόπων και μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς από την κλιματική αλλαγή" που υλοποιήθηκε από τη Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Στο πλαίσιο της μελέτης εξετάζονται οι ακόλουθοι κίνδυνοι για τον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών: κατολισθήσεις, διάβρωση, δασική πυρκαγιά.

Παράγοντας 12: Χωροκατακτητικό/ξενικά είδη ή είδη σε υπεραφθονία.

Έχει παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια η παρουσία ολοένα και αυξανόμενου πληθυσμού αγριόχοιρων, που προκαλούν φθορές στην προστατευόμενη περιοχή του Δελφικού τοπίου και του αρχαιολογικού χώρου. Επίσης, έχουν καταγραφεί χωροκατακτητικά ξενικά χερσαία φυτικά είδη (π.χ. αείλανθος ή βρωμοκαρυδιά ή βρωμόδεντρο, ακακία η κυανόφυλλη), που περιλαμβάνονται στον Εθνικό Κατάλογο Αλλοδαπών Χωροκατακτητικών Ειδών με την ένδειξη υψηλού κινδύνου.

Παράγοντας 13: Διαχείριση και θεσμικοί παράγοντες

Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο προστασίας και διαχείρισης του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών αποτελεί ισχυρό εργαλείο για τη διαφύλαξη των αξιών του. Τόσο η δομή των Υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού, με την κατανομή αρμοδιοτήτων που περιγράφονται στο οργανόγραμμά του, όσο και η διαρκής μέριμνα για τη χρηματοδότηση, υλοποίηση και προβολή δράσεων προς όφελος των μνημείων των Δελφών, αποτελούν βασικούς παράγοντες διασφάλισης της εξέχουσας οικουμενικής τους αξίας. Δράσεις για τη λειτουργία, ασφάλεια και διαχείριση του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών χρηματοδοτούνται σε συστηματική, ετήσια βάση από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου. Επιμέρους έργα προστασίας, ανάδειξης, συντήρησης, αποκατάστασης και προβολή των μνημείων με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης χρηματοδοτούνται από τον κρατικό μηχανισμό (Εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, Τακτικός Προϋπολογισμός, Προγραμματικές Συμβάσεις Πολιτισμικής Ανάπτυξης), από ευρωπαϊκά κονδύλια (ΕΣΠΑ, ερευνητικά προγράμματα όπως το Horizon), καθώς και χορηγίες.

Για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του πλαισίου προστασίας θα ήταν επιθυμητή η ενίσχυση της στελέχωσης της τοπικής Εφορείας Αρχαιοτήτων και η διεύρυνση των ειδικοτήτων (π.χ. αρχιτεκτόνων, πολιτικών μηχανικών, ηλεκτρολόγων μηχανικών, επιστημόνων ΠΕ Περιβάλλοντος) που θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στους αντίστοιχους τομείς δράσης για την προστασία και ανάδειξη των μνημείων των Δελφών.

Η θωράκιση του Αγαθού ενισχύεται με νομοθετήματα που αφορούν σε κηρύξεις και οριοθετήσεις ζωνών προστασίας του ίδιου του μνημείου αλλά και του φυσικού περιβάλλοντος, στο οποίο εντάσσεται. Πάσης φύσεως παρεμβατικές εργασίες στο Δελφικό τοπίο εξετάζονται από τα αρμόδια γνωμοδοτικά όργανα του Υπουργείου Πολιτισμού με βάση αυστηρά θεσμοθετημένα κριτήρια. Επιπλέον, συνέργειες και συνεργασίες με λοιπούς συναρμόδιους για τον ευρύτερο περιβάλλοντα χώρο του Αγαθού διαχειριστικούς φορείς (π.χ. άλλα Υπουργεία, τοπική αυτοδιοίκηση, πολιτιστικοί/ερευνητικοί φορείς) συμβάλλουν στην αυξημένη προστασία του.

Οι Δελφοί αποτελούν ένα από τα πλέον μελετημένα και δημοσιευμένα πολιτιστικά αγαθά της χώρας ήδη από την εποχή της ανακάλυψής τους. Πλήθος μελετών, μονογραφιών και εκδόσεων που αφορούν σε όλες τις πτυχές του μνημείου έχουν παραχθεί τόσο από τις ίδιες τις Υπηρεσίες του Υπουργείου, καθώς και της Γαλλικής Σχολής Αθηνών που δραστηριοποιείται στον χώρο από τα τέλη του 19ου αιώνα, όσο και από άλλους ερευνητικούς και επιστημονικούς φορείς, μεμονωμένους επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων και έχουν αποτελέσει αντικείμενο μελετών περίπτωσης και

καλών πρακτικών στο πλαίσιο διεπιστημονικών διαλόγων και εργαστηρίων. Πλήθος ερευνητικών προγραμμάτων, πολλά εξ αυτών με διεθνή απήχηση, όπως το πρόγραμμα 3d4Delphi (https://3d4delphi.gr), μονογραφίες και εκδόσεις, συμβάλλουν στη συνεχόμενη τεκμηρίωση του Αγαθού και στη διάχυση των αξιών του.

Η παρακολούθηση και καταγραφή των αναγκών και των κινδύνων που απειλούν το μνημείο ασκείται πρωτίστως από την αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδος. Οι μέθοδοι παρακολούθησης της κατάστασης διατήρησης των μνημείων είναι μη παρεμβατικές και βασίζονται στην καθημερινή εποπτεία του χώρου.

Λόγω των πολυεπίπεδων απαιτήσεων του χώρου, της ολοένα αυξανόμενης τουριστικής κίνησης αλλά και των σύγχρονων κινδύνων που απειλούν το Αγαθό, κυρίως σε σχέση με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, αυξάνονται αντίστοιχα και οι ανάγκες σε ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους, ενώ διαπιστώνεται η ανάγκη για επανεξέταση και εφόσον κρίνεται αναγκαίο η αναθεώρηση ή επικαιροποίηση νομοθετημάτων και κανονιστικών πλαισίων προστασίας του Αγαθού.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
1	**Κτήρια και Ανάπτυξη**		
1α	Κτήρια οικιστικής χρήσης	↓Αμελητέος	Η οικιστική ανάπτυξη συγκεντρώνεται στον οικισμό που βρίσκεται δυτικά του αρχαιολογικού χώρου. Υφίστανται κατασκευές, κτήρια και υποδομές που υποβαθμίζουν την αισθητική αλλά και τη λειτουργική και βιώσιμη διαχείριση του οικιστικού χώρου. Αυτό δεν επηρεάζει άμεσα το Αγαθό, ωστόσο σχετίζεται με τις υπηρεσίες που παρέχονται στους τουρίστες που επισκέπτονται τον οικισμό.
1β	Εμπορική ανάπτυξη	↑ Μικρός	Η εμπορική ανάπτυξη και χρήσεις αναψυχής συγκεντρώνονται στον οικισμό που βρίσκεται παρακείμενα του αρχαιολογικού χώρου και του μουσείου και εξυπηρετούν ικανοποιητικά τους επισκέπτες. Ωστόσο, οι Δελφοί δεν διαθέτουν μεγάλη αγορά και οι ταξιδιώτες που επιθυμούν να πραγματοποιήσουν αγορές μπορούν να επισκεφτούν την Αράχωβα που βρίσκεται 10 χλμ. ανατολικά.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
1γ	Βιομηχανικές περιοχές	Καμία αλλαγή	Δεν υφίστανται βιομηχανικές εγκαταστάσεις σε γειτνίαση ή σε μικρή απόσταση από τον αρχαιολογικό χώρο.
1δ	Μεγάλα τουριστικά καταλύματα και τουριστικές υποδομές	↑ Μεγάλος	Στην ευρύτερη περιοχή των Δελφών λειτουργούν τουριστικά καταλύματα διαφορετικής δυναμικότητας, καθώς και υποδομές και επιχειρήσεις που υποστηρίζουν την τουριστική δραστηριότητα, όπως τουριστικά γραφεία, επιχειρήσεις ενοικίασης μεταφορικών μέσων και χώροι εστίασης. Η παρουσία τους συμβάλλει στην εξυπηρέτηση των επισκεπτών και στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, ενώ παράλληλα υποστηρίζει την ανάπτυξη και τη διεύρυνση της τουριστικής δραστηριότητας στην περιοχή.
1ε	Υποδομές ερμηνευτικής προσέγγισης και εξυπηρέτησης επισκεπτών	↑ Μεγάλος	▪ Δυνατότητα περιήγησης στο χώρο ατόμων με κινητικά προβλήματα με ηλεκτρικό αμαξίδιο που διαθέτει η Εφορεία Αρχαιοτήτων. ▪ Ύπαρξη πινακίδων σε γραφή braille ▪ Ιστότοποι αρμόδιων φορέων (ΥΠΠΟ, Δήμος Δελφών, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Υπουργείο Τουρισμού) με

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
			πληροφορίες (σε δύο ή και τρεις γλώσσες, για τον αρχαιολογικό χώρο Δελφών (https://delphi.culture.gr/, https://www.visitdelphi.gr/index.php/en/index.html, https://www.visitgreece.gr/mainland/central-greece/delphi/, https://3d4delphi.gr/en/%ce%b1%cf%81%cf%87%ce%b9%ce%ba%ce%ae-english/, κ.ά.) ▪ Υφίσταται QR code application που εξυπηρετεί και ΑΜΕΑ. ▪ Βρίσκεται σε εξέλιξη από το ΟΔΑΠ έργο ακουστικής ξενάγησης σε έξι γλώσσες ▪ Ηλεκτρονικό εισιτήριο (https://hhticket.gr/tap_b2c_new/greek/tap.exe?PM=P1P&place=000000023)
2	**Υποδομές Μεταφορών**		
2α	Υποδομές αερομεταφορών	Καμία αλλαγή	Δεν υπάρχει αεροδρόμιο σε κοντινή απόσταση από το χώρο. Το πιο κοντινό αεροδρόμιο είναι το Ελευθέριος Βενιζέλος (Π.Ε. Αττικής)

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
2β	Επιπτώσεις από τη χρήση των υποδομών μεταφορών	↓ Μεγάλος	Στο τμήμα της Εθνικής Οδού που διέρχεται από τους Δελφούς (μεταξύ των χώρων του Τεμένους του Απόλλωνος και του Ιερού της Αθηνάς Προναίας) έχει συχνά αυξημένη κυκλοφορία λόγω του μεγάλου αριθμού Ι.Χ. οχημάτων και τουριστικών λεωφορείων με αποτέλεσμα να δημιουργείται συμφόρηση και δυσκολία στη διέλευση. Επίσης ο περιορισμένος χώρος για στάθμευση και αποβίβαση των επισκεπτών και η απουσία επαρκούς πλάτους πεζόδρομων δημιουργούν προβλήματα στην κίνηση εκτός του αρχαιολογικού χώρου.
2γ	Υποδομές υπόγειων χερσαίων μεταφορών		Δεν αφορά στο Μνημείο
2δ	Υποδομές θαλάσσιων μεταφορών	↑ Μεγάλος	Σε απόσταση 17χλμ περίπου βρίσκεται ο λιμένας της Ιτέας, που διαθέτει αναβαθμισμένες υποδομές και εξυπηρετεί σκάφη και κρουαζιέρες.
2ε	Υποδομές υπόγειων θαλάσσιων μεταφορών		Δεν αφορά στο Μνημείο

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
3	**Υπηρεσίες και Υποδομές Κοινής Ωφέλειας**		
3α	Τοπικές Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας	↑ Μεγάλος	Ο αρχαιολογικός χώρος και το Μουσείο Δελφών εξυπηρετείται από τα δημοτικά δίκτυα ύδρευσης και ηλεκτροδότησης, ενώ η διαχείριση απορριμμάτων γίνεται στο πλαίσιο του υφιστάμενου προγράμματος του Δήμου.
3Β	Μεγάλες γραμμικές υποδομές	↑ Μεγάλος	Για την ηλεκτροδότηση του αρχαιολογικού χώρου Δελφών αξιοποιείται το υφιστάμενο δίκτυο της ΔΕΔΔΗΕ. Υπάρχει ειδική εγκατάσταση παροχής τόσο στο Μουσείο όσο και στον αρχαιολογικό χώρο.
3γ	Μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	↓ Μικρός	Η ηλεκτροδότηση του χώρου γίνεται μέσω μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (εγκαταστάσεις και υποδομές ΔΕΔΔΗΕ). Προσφάτως έχει γίνει από το ΥΠΠΟ επέκταση του δικτύου. Οι σχετικές υποδομές δεν επιβαρύνουν σημαντικά το χώρο.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
3δ	Εγκαταστάσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	Καμία αλλαγή	Περιμετρικά της ζώνης προστασίας του Μνημείου (Buffer Zone) υφίσταται μεγάλος αριθμός αιολικών και φωτοβολταϊκών πάρκων. Για όλες τις σχετικές αδειοδοτήσεις γνωμοδοτεί το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο με κριτήριο τη διαφύλαξη (περιβαλλοντική και αισθητική) του Δελφικού τοπίου.
3ε	Υποδομές ύδρευσης	↑ Μεγάλος	Υφίσταται στον αρχαιολογικό χώρο υποδομή για πόσιμο νερό που δεν επιβαρύνει αισθητικά το χώρο.
4	**Ρύπανση**		
4α	Ατμοσφαιρική Ρύπανση	Καμία αλλαγή	Γενικά η ποιότητα του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος στην περιοχή του αγαθού είναι άριστη. Τοπικού χαρακτήρα και περιορισμένου χρόνου προβλήματα δημιουργούνται από τις εκπομπές καυσαερίων που οφείλονται στον έντονο κυκλοφοριακό φόρτο και τη μη οργανωμένη στάθμευση των οχημάτων των επισκεπτών, ιδίως κοντά στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου, σε περιόδους αιχμής. Δεν παρατηρούνται

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
			ωστόσο φθορές στα μνημεία λόγω αυτής.
4β	Ρύπανση υπόγειων υδάτων	↓ Αμελητέος	Δεν έχει καταγραφεί κίνδυνος ρύπανσης υπόγειων υδάτων για τον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών. Κατά το παρελθόν είχαν αναφερθεί διαρροές επίγειου αγωγού λυμάτων με αποτέλεσμα τα λύματα να εκβάλουν σε κάποια σημεία της ευρύτερης περιοχής του αρχαιολογικού χώρου και συγκεκριμένα επί του αρχαίου μονοπατιού «Κίρρα-Χρισσό-Δελφοί», προκαλώντας σημειακές διαβρώσεις.
4γ	Στοιχεία για πλεονάζουσα ενέργεια	↑ Μεγάλος	Οι λειτουργίες του αρχαιολογικού χώρου και του μουσείου Δελφών δεν απαιτούν την κατανάλωση μεγάλων ποσοτήτων ενέργειας. Επισημαίνεται ότι το κτήριο του Μουσείου και των εγκαταστάσεών του διαθέτουν βιοκλιματικό σχεδιασμό, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη η ενεργειακή αναβάθμιση του Μουσείου.
4δ	Ρύπανση θαλάσσιων υδάτων		Δεν αφορά στο Μνημείο

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
4ε	Στερεά απόβλητα	↓ Μικρός	Στην ευρύτερη ζώνη του Δελφικού Τοπίου (Buffer Zone) και ειδικότερα στην περίμετρο αυτής δημιουργούνται κατά περιοχές προβλήματα από την ανεξέλεγκτη απόρριψη στερεών απορριμμάτων
4στ	Ρύπανση επιφανειακών υδάτων	Καμία αλλαγή	Δεν έχει καταγραφεί σχετικός κίνδυνος.
5	**Χρήση / Αλλαγή χρήσης Βιολογικών Πόρων**		
5α	Υδατοκαλλιέργειες		Δεν αφορά στο Μνημείο
5β	Θήρευση για εμπορικούς σκοπούς		Δεν υφίσταται στην ευρύτερη περιοχή του αρχαιολογικού χώρου Δελφών θήρευση για εμπορικούς σκοπούς.
5γ	Συλλογή αυτοφυών φυτικών ειδών για εμπορικούς σκοπούς		Δεν υφίσταται στην ευρύτερη περιοχή του αρχαιολογικού χώρου Δελφών συλλογή αυτοφυών φυτικών ειδών για εμπορικούς σκοπούς σε βαθμό που να διαταράσσουν τη φυσική ισορροπία.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
5δ	Καλλιέργειες	↓ Μέτριος	Στο ευρύτερο περιβάλλον του Αγαθού υφίστανται γεωργικές καλλιέργειες και ειδικότερα δενδρώδεις καλλιέργειες (κατά κανόνα ελαιοκαλλιέργεια). Ο ελαιώνας της περιοχής αποτελεί κυρίαρχο συστατικό του Δελφικού Τοπίου. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται υποβάθμιση της παραδοσιακής ελαιοκαλλιέργειας και εγκατάλειψη τμημάτων του ελαιώνα, γεγονός που αποτελεί σημαντικό παράγοντα υποβάθμισης του Δελφικού Τοπίου.
5ε	Αλιεία/Συλλογή υδάτινων πόρων		Δεν αφορά στο Μνημείο
5στ	Δασοκομία/Παραγωγή ξυλείας		Δεν υφίσταται στον χώρο του Αγαθού δασοκομία / παραγωγή ξυλείας.
5ζ	Μετατροπή γαιών/εδαφών	↓ Μέτριος	Παρατηρείται στον ευρύτερο περιβάλλοντα χώρο του Αγαθού τάση μετατροπής γαιών/εδαφών, λόγω της εγκατάλειψης τμημάτων του ελαιώνα και αλλοίωσης του γεωαναγλύφου λόγω των εγκαταστάσεων εξόρυξης μεταλλευμάτων.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
5η	Κτηνοτροφία/Βοσκή οικόσιτων ζώων	↓ Αμελητέα	Υφίσταται στον ευρύτερο περιβάλλοντα χώρο του Αγαθού εσταυλισμένη και εκτατική κτηνοτροφία / βόσκηση οικόσιτων ζώων. Κυρίως αιγοπρόβατα και δευτερευόντως πτηνοτροφικές εκτροφές. Σε κάποιες περιοχές υπάρχουν μη αδειοδοτημένες σταυλικές εγκαταστάσεις.
5θ	Κυνήγι για βιοποριστικούς σκοπούς	Καμία αλλαγή	Η θήρα για βιοποριστικούς σκοπούς στον ευρύτερο περιβάλλοντα χώρο του Αγαθού ασκείται με τις προϋποθέσεις προστασίας και τους κανονισμούς που επιβάλλουν οι αρμόδιες Αρχές και δεν επηρεάζει το Αγαθό.
5ι	Συλλογή άγριων φυτών για βιοπορισμό	Καμία αλλαγή	Υφίσταται στην ευρύτερη περιοχή του Αγαθού συλλογή άγριων φυτών για βιοπορισμό. Ασκείται με τις προϋποθέσεις προστασίας και τους κανονισμούς που επιβάλλουν οι αρμόδιες υπηρεσίες και δεν επηρεάζει αρνητικά το Αγαθό.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
6	**Εξόρυξη Φυσικών Πόρων**		
6α	Εξόρυξη μεταλλείων	↓ Αμελητέα	Στην περίμετρο της Buffer Zone υφίστανται εγκαταστάσεις μεταλλείων βωξίτη, οι οποίες είναι αδειοδοτημένες και δεν χρησιμοποιούνται για εξόρυξη, αλλά ως χώρος μεταφόρτωσης από το λιμάνι της Ιτέας.
6β	Εξόρυξη πετρελαίου ή φυσικού αερίου		Δεν αφορά στο Μνημείο
6γ	Λατομεία		Εντός των ορίων της Buffer Zone του Αγαθού δεν υφίστανται ενεργά λατομεία.
6δ	Άντληση νερού	↓ Μικρή	Το Υπόγειο Υδατικό Σύστημα (ΥΥΣ) Άμφισσας (EL0700130) βρίσκεται σε κακή ποσοτική κατάσταση, λόγω υπεραντλήσεων που υπερβαίνουν τα ετησίως ανανεώσιμα υδατικά αποθέματά του. Για την άρδευση του Ελαιώνα Άμφισσας έχει μελετηθεί η αξιοποίηση νερού από το υδραγωγείο του Μόρνου, μέσω οργανωμένου αρδευτικού δικτύου.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
7	**Τοπικές Συνθήκες που Επηρεάζουν το Φυσικό Περιβάλλον**		
7α	Σκόνη	Καμία αλλαγή	Περιμετρικά της Buffer Zone υφίστανται μη ενεργές εγκαταστάσεις λατομείων, καθώς και επεξεργασίας – φόρτωσης βιομηχανικών ορυκτών. Ωστόσο οι σχετικές με αυτές τις χρήσεις δράσεις δεν παράγουν σκόνη που να επηρεάζει το Αγαθό και το άμεσο φυσικό περιβάλλον του.
7β	Μικροοργανισμοί	↓ Μικρή	Τα δομικά υλικά των μνημείων είναι ευαίσθητα σε φθορές από βιολογικούς παράγοντες. Παρατηρούνται μέτριας έντασης βιολογικές επικαθίσεις όπως μικροβιακοί πληθυσμοί, βακτήρια, μύκητες και λειχήνες, επιλιθική και ενδολιθική μικροχλωρίδα.
7γ	Παρασιτικοί οργανισμοί	↓ Μικρή	Πληθυσμοί αγριόχοιρων, οι οποίοι αυξάνονται χωρίς έλεγχο, προκαλούν ζημιές στην ευρύτερη περιοχή του Αγαθού. Παρατηρείται, επίσης αυξημένη ανάπτυξη αυτοφυούς βλάστησης, η οποία προκαλεί ήπιες φθορές στα μνημεία μέσω των ριζών και των εκχυμάτων της.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
7δ	Ηλιακή ακτινοβολία	↓ Αμελητέα	Η ηλιακή ακτινοβολία είναι έντονη κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου, χωρίς ωστόσο να επιβεβαιώνονται σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στα μνημεία.
7ε	Σχετική υγρασία	↓ Αμελητέα	Τα αυξημένα επίπεδα υγρασίας που παρατηρούνται, ειδικά κατά τους χειμερινούς μήνες, μπορούν έμμεσα να έχουν αρνητική επίδραση στην κατάσταση διατήρησης των μνημείων καθώς ευνοούν την ανάπτυξη αυτοφυούς βλάστησης, βιολογικών επικαθίσεων και κρυσταλλοποιημένων αλάτων.
7στ	Θερμοκρασία	↓ Μικρή	Υψηλές θερμοκρασίες αναπτύσσονται κατά τη θερινή περίοδο επηρεάζοντας δυσμενώς κυρίως τους επισκέπτες. Ο αρχαιολογικός χώρος αντιμετωπίζει μικρό κίνδυνο θερμών επεισοδίων σε σχέση με την υπόλοιπη περιφερειακή ενότητα. Οι τάσεις, ωστόσο, είναι αυξητικές, και σε οριακό χαμηλότερο βαθμό σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα. Κατά τους χειμερινούς μήνες σημειώνονται φαινόμενα χιονόπτωσης και παγετού.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
7ζ	Νερό βροχής / Υδροφόρος ορίζοντας	↓ Μεσαία	Καταγράφονται σημαντικές βροχοπτώσεις κυρίως κατά τη χειμερινή περίοδο, που ενίοτε προκαλούν πλημμύρες εντός και πέριξ του Αγαθού. Η υψηλή στάθμη του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα σε ορισμένες θέσεις (π.χ. Στάδιο, Ιερό Απόλλωνα), μπορεί επίσης να εντείνει τον κίνδυνο.
7η	Άνεμος	↓ Αμελητέα	Οι άνεμοι δεν έχουν άμεση επίδραση στο ίδιο το Αγαθό, μπορούν όμως να συμβάλουν στην εξάπλωση πυρκαγιάς, ειδικά σε συνδυασμό με τη θερμή και ξηρή θερινή περίοδο.
8	**Κοινωνικές / Πολιτιστικές Χρήσεις του Αγαθού**		
8α	Τελετουργικές/Πνευματικές /Λοιπές θρησκευτικές χρήσεις	↑ Μεγάλη	Πραγματοποιούνται κατά περιόδους μικρής κλίμακας πολιτιστικές εκδηλώσεις (π.χ. Νύχτες Πανσελήνου) στο εσωτερικό του αρχαιολογικού χώρου ή και σε υποδομές πλησίον αυτού, όπως το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
8β	Αποτίμηση του Αγαθού από την κοινότητα	↑ Μεγάλη	Η τοπική κοινότητα αναγνωρίζει τη σημασία του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών ως στοιχείου πολιτιστικής κληρονομιάς διεθνούς εμβέλειας, αλλά και ως βασικού πόλου τουριστικής ανάπτυξης και οικονομικής δραστηριότητας της ευρύτερης περιοχής. Η ανάδειξη και παγκόσμια προβολή των Δελφών έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη της περιοχής (οικονομικές/εμπορικές δραστηριότητες) με αποτέλεσμα να μετριάζονται φαινόμενα εγκατάλειψης της περιοχής, ειδικά από τους νέους για αναζήτηση εργασίας κτλ.
8γ	Κυνήγι και συλλογή		Δεν υφίσταται στον άμεσα περιβάλλοντα χώρο του Αγαθού σχετική δραστηριότητα που να επηρεάζει το Αγαθό.
8δ	Αλλαγές στον παραδοσιακό τρόπο ζωής και στο σύστημα γνώσης	↓ Μεσαία	Εγκατάλειψη παραδοσιακών χρήσεων του ελαιώνα και των σχετικών πρακτικών καλλιέργειας

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
8ε	Ταυτότητα, κοινωνική συνοχή, αλλαγές στον τοπικό πληθυσμό και την κοινότητα	↑ Μεγάλη ↓ Μικρή	Ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών αποτελεί βασικό στοιχείο της ιστορικής και πολιτιστικής ταυτότητας της τοπικής κοινότητας, ενισχύοντας τη σύνδεσή της με την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής. Παράλληλα, η διεθνής αναγνωρισιμότητα του Αγαθού και η τουριστική δραστηριότητα που συνδέεται με αυτό επηρεάζουν την κοινωνική και οικονομική ζωή της κοινότητας. Κατά τις περιόδους υψηλής επισκεψιμότητας, η αυξημένη κυκλοφορία οχημάτων τόσο εντός του οικισμού των Δελφών όσο και στην εθνική οδό που διέρχεται από την περιοχή του αρχαιολογικού χώρου ενδέχεται να επιβαρύνει την καθημερινότητα των κατοίκων, επηρεάζοντας την κυκλοφοριακή εξυπηρέτηση και την προσβασιμότητα.
8στ	Επιπτώσεις τουρισμού/επισκεψιμότητα/αναψυχή	↑ Μεγάλη ↓ Μικρή	Η αυξημένη τουριστική κίνηση εγκυμονεί κινδύνους κυρίως ως προς την διασφάλιση ποιοτικής εμπειρίας επίσκεψης, εξυπηρέτησης των επισκεπτών σε επίπεδο υποδομών (χώροι στάθμευσης, αναψυχής κτλ) και ενίοτε ήπιων φθορών στους διαδρόμους περιήγησης και στα γειτνιάζοντα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
9	**Άλλες Ανθρώπινες Δραστηριότητες**		
9α	Εμφύλιες αναταραχές		Δεν υφίσταται σχετικός κίνδυνος που να απειλεί το Μνημείο
9β	Εσκεμμένη καταστροφή κληρονομιάς		Δεν υφίσταται σχετικός κίνδυνος που να απειλεί το Μνημείο
9γ	Παράνομες δραστηριότητες	↓ Μικρή	Διαχρονική παρουσία μη αδειοδοτημένων πρόχειρων εγκαταστάσεων στη θέση «Νησί Κουμπούλοι», εντός της Ζώνης Β΄ προστασίας του Δελφικού Τοπίου, με επιπτώσεις στην εικόνα του προστατευόμενου τοπίου και συναφή ζητήματα ασφάλειας και πυροπροστασίας.
9δ	Στρατιωτική εκπαίδευση		Δεν υφίσταται σχετικός κίνδυνος που να απειλεί το Μνημείο
9ε	Τρομοκρατία		Δεν υφίσταται σχετικός κίνδυνος που να απειλεί το Μνημείο

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
9στ	Πόλεμος	Καμία αλλαγή	Δεν υφίσταται σχετικός κίνδυνος που να απειλεί το Μνημείο
10	**Κλιματική Αλλαγή και Ακραία Καιρικά Φαινόμενα**		
10α	Αλλαγές στα ύδατα των ωκεανών		Δεν αφορά στο Μνημείο
10β	Ερημοποίηση	↓ Μικρή	Ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών αντιμετωπίζει σχετικά μικρό κίνδυνο ερημοποίησης, καθώς στην πρόσφατη κλιματική περίοδο 1981-2010 οι μέσες τιμές των κλιματικών δεικτών είναι ευνοϊκότερες από τις μέσες τιμές της Ελλάδας. Η τάση, ωστόσο, είναι αυξητική σε ελαφρώς υψηλότερα επίπεδα από το μέσο όρο της Ελλάδας
10γ	Ξηρασία	↓ Μικρή	Ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών αντιμετωπίζει σχετικά μικρό κίνδυνο ξηρασίας, καθώς στην πρόσφατη κλιματική περίοδο 1981-2010 οι μέσες τιμές των κλιματικών δεικτών είναι ευνοϊκότερες από τις μέσες τιμές της Ελλάδας. Η τάση, ωστόσο,

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
			είναι αυξητική σε ελαφρώς υψηλότερα επίπεδα από τον μέσο όρο της Ελλάδας. Τα φαινόμενα ξηρασίας θα έχουν άμεσες βλαπτικές επιπτώσεις στη βλάστηση και κατά συνέπεια στον χαρακτήρα του Δελφικού Τοπίου.
10δ	Πλημμύρες	↓ Μεσαία	Με βάση το πλημμυρικό ιστορικό του ευρύτερου περιβάλλοντος του Αγαθού, έχουν καταγραφεί πλημμυρικά επεισόδια και συσχετιζόμενες καταστροφές σε περιοχές στον ευρύτερο περιβάλλοντα χώρο του Αγαθού. Πολύ μικρότερης κλίμακας πλημμύρες έχουν καταγραφεί εντός του αρχαιολογικού χώρου. Σε πολύ έντονες καταιγίδες έχει εμφανιστεί πολύ ισχνή απορροή που οδηγεί στη συγκέντρωση υδάτων και ιλύος στον αρχαιολογικό χώρο (π.χ. συγκρότημα Ατταλιδών, ανατολική πλευρά Ναού Απόλλωνα)
10ε	Άλλες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής	↓ Μεσαία	Παράλληλα με την αύξηση της θερμοκρασίας ιδιαίτερα τους θερινούς μήνες, αναμένεται μείωση του ποσοστού νεφοκάλυψης, μειώσεις της μέσης ετήσιας τιμής της σχετικής υγρασίας, μείωση των χιονοπτώσεων και μείωση των υδατικών

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
			αποθεμάτων. Παρατεταμένες περίοδοι ξηρασίας αναμένεται να επηρεάσουν δυσμενώς την υφιστάμενη βλάστηση. Οι παραπάνω παράγοντες δημιουργούν αυξημένους κινδύνους πυρκαγιών και στη συνέχεια απώλειας εδαφών.
10στ	Καταιγίδες	↓ Μεσαία	Παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια, επεισόδια έντονων βροχοπτώσεων και καταιγίδων, με μεγάλους όγκους νερού σε γενικά μικρό χρονικό διάστημα (αύξηση της έντασης των βροχοπτώσεων). Τα φαινόμενα αυτά αναμένεται να ενταθούν στο μέλλον και κατά συνέπεια εκτιμάται αύξηση του κινδύνου άμεσης πρόκλησης φθορών των υλικών των μνημείων, αλλά και αύξηση των πλημμυρικών φαινομένων τόσο σε αριθμό συμβάντων, όσο και σε έκταση κατακλυζόμενων και γενικά πληττόμενων περιοχών, με μεταφορά-παράσυρση μεγαλύτερου όγκου υλικών και διαβρώσεις, καθώς επίσης και βλαπτικές επιδράσεις σε έργα υποδομών.
10ζ	Μεταβολή θερμοκρασίας	↓ Μεγάλη	Σύμφωνα με μελέτη ανάλυσης κλιματικών κινδύνων που έχει εκπονηθεί τόσο ο αρχαιολογικός χώρος όσο και η περιφερειακή

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
			ενότητα της Φωκίδας θα αντιμετωπίσουν αυξημένο κίνδυνο για καύσωνες στο μέλλον.
11	**Αιφνίδια Οικολογικά ή Γεωλογικά Γεγονότα**		
11α	Κατολισθήσεις	↓ Μεγάλη	Στην ευρύτερη περιοχή του Μνημείου καταγράφονται συνεχώς κατολισθητικά φαινόμενα που περιλαμβάνουν σχεδόν αποκλειστικά βραχοκαταπτώσεις. Πρωταρχικό αίτιο των αστοχιών που εκδηλώνονται στα βραχώδη πρανή, ανάντη του αρχαιολογικού χώρου Δελφών και της εθνικής οδού, είναι η αποδιοργάνωση και η αποσάθρωση της τεκτονικά καταπονημένης βραχομάζας σε βάθος χρόνου και η διεύρυνση των ασυνεχειών και των κενών της. Ο κατολισθητικός κίνδυνος στην περιοχή κυμαίνεται από χαμηλός έως υψηλός. Τελευταία περιστατικά εκδηλώθηκαν τον Οκτώβριο και Νοέμβριο του 2024. Περιοχές πολύ υψηλού κατολισθητικού κινδύνου δεν προέκυψαν στο πολύγωνο του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών, αλλά εντοπίστηκαν στα

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
			πρανή που βρίσκονται ανάντη του αρχαιολογικού χώρου, στις Φαιδριάδες Πέτρες και γενικά σε ανθρακικά πρανή με υψηλές μορφολογικές κλίσεις.
11β	Σεισμός	↓ Μεσαία	Σεισμοί σημαντικού μεγέθους αναφέρονται στην περιοχή από την αρχαιότητα λόγω της εγγύτητας στο ρήγμα του Κορινθιακού κόλπου. Η σεισμική δραστηριότητα της περιοχής είναι έντονη (μεσαία ζώνη σεισμικότητας) και πλήττει τόσο τα μνημεία όσο και την διαταραγμένη βραχομάζα. Στην περιοχή του Αγαθού υφίστανται δευτερογενή ρήγματα, καθώς και η ρηξιγενής ζώνη Δελφών-Αράχωβας, το ρήγμα Κερνάς και το ρήγμα που διέρχεται από το Ιερό του Απόλλωνα με διεύθυνση περίπου Α-Δ.
11γ	Διάβρωση, προσχώσεις/αποθέσεις	↓ Μεγάλη	Ο κίνδυνος διάβρωσης στην ευρύτερη περιοχή του Αγαθού κυμαίνεται από πολύ χαμηλός έως πολύ υψηλός με τιμές εδαφικής απώλειας. Σε όλο το μήκος των απότομων πρανών πάνω από τον αρχαιολογικό χώρο και από τους Δελφούς μέχρι το ανατολικό όριο του αρχαιολογικού χώρου, οι τιμές κινδύνου

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
			διάβρωσης είναι υψηλές.
11δ	Πυρκαγιές	↓ Μεγάλη	Σύμφωνα με τη μελέτη που έχει εκπονηθεί στην έκταση του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών, το 23% καταγράφεται ως περιοχή μεσαίου κινδύνου και το 73% ως υψηλού κινδύνου. Αυτό οφείλεται στους τύπους της καύσιμης ύλης πέριξ του Αγαθού (χαμηλή βλάστηση, ελαιώνες, δάση κωνοφόρων) και στον ευρύτερο χώρο του Δελφικού τοπίου.
11ε	Τσουνάμι/Παλιρροιακό κύμα		Δεν αφορά στο Μνημείο
11στ	Έκρηξη ηφαιστείου		Δεν αφορά στο Μνημείο
12	**Χωροκατακτητικά / Ξενικά Είδη ή Είδη σε Υπερ-αφθονία**		
12α	Είδη σε υπεραφθονία	↓ Μεσαία	Παρατηρούνται ολοένα αυξανόμενοι πληθυσμοί αγριόχοιρων, οι οποίοι προκαλούν ζημιές στην προστατευόμενη περιοχή του

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
			Αγαθού, συμπεριλαμβανομένου και του αρχαιολογικού χώρου
12β	Χωροκατακτητικά/ξενικά είδη σε φυσικά ύδατα		Δεν αφορά στο Μνημείο
12γ	Χωροκατακτητικά/ξενικά θαλάσσια είδη		Δεν αφορά στο Μνημείο
12δ	Χωροκατακτητικά/ξενικά χερσαία είδη	↓ Αμελητέα	Παρατηρούνται χωροκατακτητικά ξενικά χερσαία φυτικά είδη, που περιλαμβάνονται στον Εθνικό Κατάλογο Αλλοδαπών Χωροκατακτητικών Ειδών (HELLAS-ALIENS) με την ένδειξη υψηλού κινδύνου. Ειδικά το είδος Ailanthus altissima (Αείλανθος ή βρωμοκαρυδιά ή βρωμόδεντρο), αλλά και το είδος Acacia saligna (Ακακία η κυανόφυλλη).
12ε	Τροποποιημένο γενετικό υλικό		Δεν αφορά στο Αγαθό

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
12στ	Μετατοπισμένα είδη		Δεν υφίστανται στην περιοχή του Αγαθού
13	**Διαχείριση και Θεσμικοί Παράγοντες**		
13α	Οικονομικοί πόροι	↑Μεγάλη ↓ Μεσαία	Οι δαπάνες για τη λειτουργία, ασφάλεια και διαχείριση του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών χρηματοδοτούνται σε συστηματική, ετήσια βάση από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου. Επιμέρους έργα προστασίας, έρευνας, συντήρησης, αποκατάστασης, ανάδειξης και προβολής με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα χρηματοδοτούνται επίσης από κρατικούς πόρους (Εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, Τακτικός Προϋπολογισμός, Προγραμματικές Συμβάσεις Πολιτισμικής Ανάπτυξης, Μνημόνια Συνεργασίας κτλ), ευρωπαϊκούς (ΕΣΠΑ, ερευνητικά προγράμματα Horizon κτλ) και σπανιότερα από χορηγίες. Οι ολοένα αυξανόμενες ανάγκες του χώρου που σχετίζονται κυρίως με την αύξηση των επισκεπτών και τους εντεινόμενους

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
			από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής κινδύνους, καθιστούν σημαντική την αύξηση των πιστώσεων που διατίθενται για θέματα αναβάθμισης, ανάδειξης και ασφάλειας του χώρου.
13β	Διοίκηση	↑ Μεγάλη	Η δομή των εμπλεκόμενων στη διοίκηση και διαχείριση του Αγαθού Υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού, με την κατανομή των κατά περίπτωση αρμοδιοτήτων περιγράφονται στο οργανόγραμμά του. Σε αυτό περιγράφονται και οι αρμοδιότητες της Εφορείας Αρχαιοτήτων Φωκίδος στην οποία υπάγεται το Αγαθό. Επιπλέον, η εσωτερική οργάνωση της Εφορείας και η κατανομή καθηκόντων και υποχρεώσεων διασφαλίζει την αποτελεσματική διοίκηση του Αγαθού.
13γ	Δραστηριότητες έρευνας/παρακολούθησης υψηλού αντίκτυπου	↑ Μεγάλη	Οι Δελφοί αποτελούν ένα από τα πλέον διεθνώς γνωστά βιβλιογραφικά μνημεία ήδη από την περίοδο της πρώτης ανασκαφής τους, τόσο από το ΥΠΠΟ και τη Γαλλική Σχολή Αθηνών, όσο και από πολλούς άλλους ερευνητικούς φορείς και

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
			μεμονωμένους επιστήμονες. Μεγάλος αριθμός δημοσιεύσεων, ερευνητικών προγραμμάτων, εργαστηρίων, επιστημονικών ανακοινώσεων συμβάλλουν στην προβολή των αξιών του Αγαθού. Τα μέσα παρακολούθησης των παραγόντων που επηρεάζουν τα μνημεία, θετικά ή αρνητικά, είναι μη παρεμβατικά και εφαρμόζονται πρωτίστως από την αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδας για τον πυρήνα του Αγαθού.
13δ	Ανθρώπινοι πόροι	↓ Μεσαία	Απαιτείται ενίσχυση σε προσωπικό και ειδικότητες.
13ε	Νομοθετικό πλαίσιο	↑ Μεγάλη	Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο προστασίας και διαχείρισης του Αγαθού αποτελεί ισχυρό εργαλείο για τη διαφύλαξη των αξιών του. Η θωράκιση του ενισχύεται με νομοθετήματα που αφορούν σε κηρύξεις και οριοθετήσεις ζωνών προστασίας του ίδιου του μνημείου αλλά και του φυσικού περιβάλλοντος, στο οποίο εντάσσεται. Πάσης φύσεως παρεμβατικές εργασίες στο Δελφικό τοπίο εξετάζονται από τα αρμόδια γνωμοδοτικά όργανα του Υπουργείου Πολιτισμού με βάση αυστηρά θεσμοθετημένα

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
			κριτήρια.
13στ	Δραστηριότητες έρευνας/ παρακολούθησης χαμηλού αντίκτυπου	↑ Μεγάλη	Διεξάγεται μεγάλος αριθμός δράσεων που στοχεύουν στην καταγραφή και παρακολούθηση της επισκεψιμότητας του χώρου (εφαρμόζεται και παρακολουθείται η μέθοδος της "χρονοθυρίδας" (timeslot) για τη διαχείριση του μεγάλου αριθμού των επισκεπτών). Καταγράφονται κατόπιν επιτόπιας παρακολούθησης τυχόν φθορές και αλλοιώσεις στα μνημεία και τις υποδομές, ενώ διεξάγονται ανά τακτά διαστήματα ασκήσεις ετοιμότητας για τη διαχείριση έκτακτων αναγκών και γίνεται αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους.
13ζ	Δραστηριότητες διαχείρισης	↑ Μεγάλη	Η πλειονότητα των διαχειριστικών ενεργειών υλοποιούνται με αποτελεσματικότητα από την Εφορεία Αρχαιοτήτων και αφορούν στην κατάρτιση του ετήσιου Επιχειρησιακού Προγράμματος της Εφορείας και στην ιεράρχηση των σχετικών δράσεων, στη διοίκηση του προσωπικού, στην διασφάλιση και τον έλεγχο λειτουργίας των υποδομών του αρχαιολογικού χώρου και του

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΔΕΛΦΩΝ			
No	**Παράγοντας (κατά κατηγοριοποίηση UNESCO)**	**Βαθμός Επίδρασης Παράγοντα Μεγάλος /Μέτριος /Μικρός/Αμελητέος/ Καμία αλλαγή** ↓ Αρνητική ↑ Θετική	**Σχολιασμός**
			μουσείου, στη λήψη και τήρηση μέτρων προστασίας και ασφάλειας επισκεπτών και προσωπικού, στον προγραμματισμό των δράσεων επικοινωνίας, προβολής και εκπαίδευσης, στην αναζήτηση χρηματοδοτικών εργαλείων και στην κατάρτιση σχετικών προτάσεων.
13η	Συστήματα διαχείρισης	↑ Μεγάλη	Το υφιστάμενο σύστημα διαχείρισης του Αγαθού προδιαγράφεται ως προς τις διοικητικές διαδικασίες και τις αρμοδιότητες από το θεσμικό πλαίσιο και το οργανόγραμμα του Υπουργείου Πολιτισμού. Η εν γένει εφαρμογή του συστήματος είναι αποτελεσματική και αφορά τόσο σε διοικητικές διαδικασίες (προγραμματισμός δράσεων και δαπανών σε ετήσια βάση όσο και σε στοχευμένα έργα προστασίας και ανάδειξης των μνημείων (μέσω εξειδικευμένων μελετών), όσο και στην εφαρμογή μέτρων ασφάλειας και αντιμετώπισης έκτακτων κινδύνων (μέσα από την κατάρτιση σχεδίων ανά κίνδυνο, εκπαίδευση και διεξαγωγή ασκήσεων) και τη συντήρηση και αποκατάσταση μνημείων (μέσα από την εκπόνηση και έγκριση των απαιτούμενων μελετών).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5
ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

Strengths (Δυνατά σημεία)		
α/α	**Περιγραφή**	**Σχολιασμός**
1	Αγαθό εγγεγραμμένο στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO	Η διεθνής απήχηση της UNESCO ως παγκόσμιου πολιτιστικού οργανισμού διασφαλίζει ενισχυμένη προστασία του Αγαθού, αναγνωρισιμότητα και συμμετοχή σε διεθνή δίκτυα και fora για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών προστασίας και διαχείρισης.
2	Παγκόσμια αναγνωρισιμότητα Δελφών	Οι Δελφοί, μέσα από παραδόσεις, μύθους και πηγές έχουν εμπνεύσει διαχρονικά και σε παγκόσμιο επίπεδο πολλές μορφές της τέχνης, διαδίδοντας τη φήμη του αρχαίου αυτού ιερού σε όλο τον κόσμο.
3	Δελφικό τοπίο και φυσικό περιβάλλον	Το ιδιαίτερου φυσικού κάλλους Δελφικό Τοπίο με την έντονη βιοποικιλότητά του, διατηρείται σε βάθος χρόνου και αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που υποστηρίζουν και ενισχύουν την Εξέχουσα Οικουμενική Αξία του Αγαθού.
4	Ισχυρό θεσμικό πλαίσιο προστασίας του Αγαθού	Υφίσταται ισχυρό σύστημα προστασίας του Αγαθού με βάση το Ν.4858/2021, επαρκείς οριοθετημένες ζώνες προστασίας και λοιπά νομοθετήματα και οριοθετήσεις ως προς την προστασία του ευρύτερου φυσικού περιβάλλοντος.
5	Εύκολη προσβασιμότητα μέσω οδικών αρτηριών	Βρίσκεται σε μικρή απόσταση από την Αθήνα και η πρόσβαση είναι εφικτή μέσω της Ευρωπαϊκής Οδού Ε75 και των εθνικών οδών Ε47 (που ενώνει τους Δελφούς με τη δυτική Ελλάδα) και Ε75/Ε48 (που ενώνει τους Δελφούς με την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη)
6	Ύπαρξη υποδομών εξυπηρέτησης, ενημέρωσης και ασφάλειας επισκεπτών	Στον αρχαιολογικό χώρο Δελφών υφίστανται κτηριακές υποδομές εξυπηρέτησης, ενημέρωσης και ασφάλειας κοινού (αναψυκτήριο, πωλητήριο, χώροι υγιεινής, εξοπλισμός για περιήγηση ΑΜΕΑ, οργανωμένες διαδρομές περιήγησης, σύστημα πυροπροστασίας και πυρανίχνευσης, αντικεραυνικής προστασία). Εντός του αρχαιολογικού χώρου βρίσκεται και το

		Αρχαιολογικό Μουσείο Δελφών, παρέχοντας μία ολοκληρωμένη εμπειρία επίσκεψης.
7	Ύπαρξη υποδομών για ΑΜΕΑ	Ο χώρος διαθέτει ενημερωτικές πινακίδες σε γραφή braille, ηλεκτροκίνητο αμαξίδιο, επιλεγμένα τμήματα διαδρομών περιήγησης προσβάσιμα σε ΑΜΕΑ. Επίσης, είναι ψηφιακά προσβάσιμο το Αρχαιολογικό Μουσείο Δελφών για άτομα με αδυναμία στην κίνηση, στην ακοή και στην όραση.
8	Η ευρύτερη περιοχή των Δελφών παρέχει δυνατότητες για εναλλακτικό τουρισμό	Στην ευρύτερη περιοχή των Δελφών εκτός από τον πολιτιστικό τουρισμό είναι ήδη ανεπτυγμένες πολλές άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού: α) συνεδριακός τουρισμός (στο Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών διεξάγεται το θεσμοθετημένο πλέον Οικονομικό Forum Δελφών, ενώ υπάρχουν 7 μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες που διαθέτουν συνεδριακά κέντρα και χώρους εκδηλώσεων, β) θρησκευτικός τουρισμός (σημαντικές θέσεις και μνημεία θρησκευτικού/πολιτιστικού ενδιαφέροντος βρίσκονται σε μικρή απόσταση, με σημαντικότερο τη Μονή Οσίου Λουκά, επίσης μνημείο UNESCO), γ) τουρισμός χειμερινών σπορ (η Αράχωβα και ο Παρνασσός αποτελούν σημαντικά κέντρα για χειμερινά σπορ, δ) τουρισμός άθλησης (πεζοπορικές και ορειβατικές διαδρομές στον Παρνασσό και στο Χρισσό).
9	Ο αρχαιολογικός χώρος και τα μνημεία των Δελφών βρίσκονται σε πολύ καλή κατάσταση διατήρησης.	Στον αρχαιολογικό χώρο Δελφών διεξάγονται σε συστηματική βάση, ήδη από την περίοδο των πρώτων ανασκαφών, εργασίες συντήρησης, στερέωσης και ανάδειξης των μνημείων, με αποτέλεσμα αυτά να βρίσκονται σε πολύ καλή κατάσταση και να έχει αποκομισθεί πολύτιμη τεχνογνωσία και εμπειρία ως προς τα υλικά, τις μεθόδους και τα μέσα προστασίας και αναστήλωσης των μνημείων του χώρου.
10	Μελέτες και έργα προστασίας και ανάδειξης του χώρου	Έχουν εκπονηθεί και εγκριθεί μελέτες ωρίμανσης για την προστασία, αποκατάσταση και ανάδειξη του Γυμνασίου, των Ανατολικών Θερμών, του δυτικού τμήματος της αρχαίας πόλης Δελφών, επισκευής της υφιστάμενης πρόσβασης στις εισόδους των αρχαιολογικών χώρων του αρχαίου Γυμνασίου και του ναού της Αθηνάς Προναίας στους Δελφούς, καθώς και αντικεραυνικής προστασίας. Τα αντίστοιχα έργα έχουν ενταχθεί στο ΕΣΠΑ 2021-2027.Σε παλαιότερες περιόδους έχουν επίσης υλοποιηθεί έργα ανάδειξης μέσω

		ευρωπαϊκών προγραμμάτων, όπως την περίοδο 2013-2015.
11	Δράσεις εξωστρέφειας, ενημέρωσης και διάχυσης των αξιών του Αγαθού	Στον αρχαιολογικό χώρο Δελφών υλοποιούνται σε συστηματική βάση προγράμματα εκπαιδευτικά και ενημέρωσης κοινού, ενώ διοργανώνονται εκδηλώσεις στο πλαίσιο θεσμικών ή θεματικών εορτασμών με ελεύθερη είσοδο για το κοινό. Επίσης, η αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων συμμετέχει σε διεθνή προγράμματα έρευνας και καινοτομίας με πεδίο εφαρμογής τους Δελφούς, ενισχύοντας τη διάχυση και την ακτινοβολία των Δελφών σε ποικίλους επιστημονικούς κύκλους και fora.
12	Αξιοποίηση προηγμένων τεχνολογιών για την ενημέρωση του κοινού	Ελεύθερη πρόσβαση σε ψηφιακή περιήγηση (3d αίθουσες και εκθέματα, 3D4) ξενάγηση στην ελληνική νοηματική στην ιστοσελίδα του Αρχαιολογικού Μουσείου Δελφών (https://delphi.culture.gr/), καθώς και στην εφαρμογή 3DforDelphi. Ιστοσελίδα για Πολιτιστική Διαδρομή "Ο Δρόμος προς τη Δύση" (Ο Δρόμος προς τη Δύση - Χάρτης Διαδρομών)
13	Εκπαιδευτικά προγράμματα	Ελεύθερη πρόσβαση σε αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Αρχαιολογικού Μουσείου Δελφών εκπαιδευτικά προγράμματα (https://delphi.culture.gr/)
14	Ερευνητικές δυνατότητες	Ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών αποτελεί διαχρονικά αντικείμενο επιστημονικού ενδιαφέροντος και μελέτης για μεγάλο αριθμό ερευνητών, διαφόρων ειδικοτήτων, από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Μεγάλη είναι η συμβολή στο πλαίσιο αυτή της Γαλλικής Σχολής Αθηνών με συστηματική παρουσία στον χώρο από τα τέλη του 19ου αιώνα.

Weaknesses (Αδυναμίες)

α/α	Περιγραφή	Σχολιασμός
1	Περιορισμένες δυνατότητες πρόσβασης μέσω αερολιμενικών και λιμενικών υποδομών	Απουσία αερολιμένα. Το κοντινότερο βρίσκεται στην Αθήνα. Ελλιπείς υποδομές στον τομέα της κρουαζιέρας και των σκαφών αναψυχής. Οι υποδομές στην Ιτέα δεν επαρκούν.

2	Κυκλοφοριακή συμφόρηση επί της εθνικής οδού Δελφών-Αράχωβας και ανεπάρκεια χώρου στάθμευσης	Δεν επαρκούν οι θέσεις στάθμευσης οχημάτων και λεωφορείων, ειδικά κατά τις περιόδους αιχμής, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται δυσμενείς κυκλοφοριακές συνθήκες στην εθνική οδό Δελφών-Αράχωβας που διέρχεται έξω από τον αρχαιολογικό χώρο.
3	Απουσία δημόσιας συγκοινωνίας προς τον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών.	Η οδική πρόσβαση στους Δελφούς από την Αθήνα γίνεται μόνο μέσω Ι.Χ. οχήματος ή τουριστικού λεωφορείου, ενώ δεν υπάρχει και δημόσια συγκοινωνία από τον οικισμό των Δελφών στον αρχαιολογικό χώρο. Δρομολόγια με δημοτικά λεωφορεία (ΚΤΕΛ) και προορισμό τους Δελφούς γίνονται μόνο από την Άμφισσα.
4	Σταδιακή εγκατάλειψη του ελαιώνα. Ανεπαρκές πλαίσιο βιώσιμης διαχείρισής του	Οι ελαιώνες που εκτείνονται από την Άμφισσα μέχρι την Ιτέα και περιλαμβάνουν μέρος του δελφικού τοπίου αποτελούν τους μεγαλύτερους συνεχόμενους στη χώρα και δημιουργούν ένα μοναδικό φυσικό φαινόμενο. Ωστόσο, σταδιακά εγκαταλείπεται η καλλιέργεια και διαχείρισή τους, με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται το φυσικό περιβάλλον του Αγαθού.
5	Στελέχωση της αρμόδιας Εφορείας Αρχαιοτήτων	Απαιτείται ενίσχυση της τοπικής Εφορείας Αρχαιοτήτων σε αριθμό και ειδικότητες προσωπικού, ώστε να καλυφθούν πλήρως οι ανάγκες λειτουργίας του χώρου και εξυπηρέτησης των επισκεπτών, καθώς και ο σχεδιασμός και η υλοποίηση δράσεων προβολής και ανάδειξης του Αγαθού.
6	Ενίσχυση και διεύρυνση στρατηγικών τουριστικής διαχείρισης και ανάπτυξης	Προτάσεις για ενθάρρυνση των επισκεπτών να παραμείνουν και να διανυκτερεύσουν στους κοντινούς οικισμούς καθόλη τη διάρκεια του έτους. Απουσία διασύνδεσης του Αγαθού με λοιπές εναλλακτικές μορφές τουρισμού στην περιοχή.
7	Μη ενοποιημένες οι επισκέψιμες περιοχές του Αγαθού	Δεν υπάρχει απρόσκοπτη σύνδεση της περιοχής του Ιερού του Απόλλωνα με τον χώρο του Γυμνασίου και του Ιερού της Αθηνάς Προναίας.
8	Περιστατικά βραχοπτώσεων	Καταγράφεται ο συγκεκριμένος κίνδυνος στην ευρύτερη περιοχή του χώρου. Ωστόσο έχουν ήδη υλοποιηθεί στοχευμένα μέτρα αντιμετώπισης του φαινομένου, ενώ είναι σκόπιμη η διερεύνηση και περαιτέρω λύσεων.

Opportunities (Ευκαιρίες)

α/α	Περιγραφή	Σχολιασμός
1	Βελτιωμένο δίκτυο προσβασιμότητας μέσω θαλάσσης	Οι αναβαθμισμένες λιμενικές υποδομές και η ύπαρξη υδατοδρομίου στην Ιτέα, δημιουργούν νέα πύλη εισόδου επισκεπτών μέσω του θαλάσσιου δικτύου.
2	Αυξανόμενη τάση στον τομέα του τουρισμού για συνδυασμό εναλλακτικών μορφών τουρισμού.	Αξιοποίηση της διεθνούς αναγνωρισιμότητας των Δελφών και σύνδεσή τους με εναλλακτικές μορφές τουρισμού σε κοντινούς προορισμούς: θρησκευτικό τουρισμό (π.χ. Μονή Οσίου Λουκά), τουρισμό χειμερινών αθλημάτων (π.χ. χιονοδρομικό κέντρο Αράχωβας), περιπατητικό τουρισμό (π.χ. φυσιολατρικές και πεζοδρομικές διαδρομές στον Παρνασσό), συνεδριακό τουρισμό (π.χ. Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών), γαστρονομικό τουρισμό (παραδοσιακά προϊόντα περιοχής (π.χ. υφαντά, τυροκομικά, ζυμαρικά Αράχωβας), οικοτουρισμό και οινοτουρισμό (π.χ. οινοποιεία Πολύδροσου, παραγωγή τσίπουρου Άμφισσας)
3	Αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων για έργα αναβάθμισης υποδομών και υπηρεσιών προς όφελος του Αγαθού	– Αξιοποίηση ευρωπαϊκών προγραμμάτων χρηματοδότησης (ΕΣΠΑ) για περαιτέρω αναβάθμιση υποδομών και ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου. – Αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων για αναβάθμισης υποδομών που προστατεύουν το περιβάλλον στα πλαίσια της κυκλικής οικονομίας και της βιώσιμης ανάπτυξης (π.χ. πρόγραμμα LIFE, Κινούμαι Ηλεκτρικά, Πράσινο Ταμείο). – Διερεύνηση της υπό συζήτηση πρότασης για διοργάνωση ειδικών δράσεων για 65+ σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικογένειας.
4	Η άνοδος της ασημένιας οικονομίας (Silver Economy) δημιουργεί σημαντικές ευκαιρίες για την αύξηση του τουρισμού της τρίτης ηλικίας	Η αύξηση του τουρισμού της τρίτης ηλικίας μπορεί να συμβάλει στην επέκταση της τουριστικής περιόδου και στην αξιοποίηση στοχευμένων χρηματοδοτικών εργαλείων προς υποστήριξη σχετικών δράσεων.
5	Προβολή του Αγαθού μέσα από υφιστάμενες ψηφιακές και φυσικές πολιτιστικές διαδρομές σε επίπεδο περιφέρειας	– "Πολιτιστική Διαδρομή: Ο δρόμος προς τη Δύση. Από τον Όμηρο στο Θερβάντες" (https://www.road2west.gr/en) – "Πολιτιστική Διαδρομή: Μνημειακά έργα Κυκλώπων και Ανθρώπων κατά την 2η χιλιετία π.Χ. " (https://www.mycenaeanroute.gr/) – Διαδρομή φύσης και πολιτισμού "Οιδίπους".

6	Αξιοποίηση νέων τεχνολογιών για την έρευνα, τεκμηρίωση, προστασία και προβολή του Αγαθού	Ενσωμάτωση του Αγαθού σε ψηφιακά εργαλεία, πλατφόρμες και αποθετήρια που αναπτύσσονται στο πλαίσιο εν εξελίξει ερευνητικών προγραμμάτων.
7	Αξιοποίηση του Φορέα Διαχείρισης του ελαιώνα για την προστασία και βιώσιμη διατήρησή του	Ενίσχυση των δράσεων του Φορέα
8	Υλοποίηση του Περιφερειακού Σχεδίου για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ) Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, ως προς την προσαρμογή της πολιτιστικής κληρονομιάς στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής	Αξιοποίηση προτάσεων και δέσμευση προβλεπόμενων από το ΠΕΣΠΚΑ Στερεάς Ελλάδας πιστώσεων για έργα προστασίας και προβολής του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος στην ευρύτερη περιοχή του Αγαθού.
9	Αξιοποίηση του ισχυρού συμβολισμού των Δελφών και του επιτυχημένου παραδείγματος του Οικονομικού Forum των Δελφών με στόχο την προσέλκυση περαιτέρω διεθνούς προβολής	Διασύνδεση της πολιτιστικής αξίας του Αγαθού με τις δράσεις του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών, την Οικία Σικελιανού αλλά και με θεματικές του Οικονομικού Forum των Δελφών που σχετίζονται με τη βιώσιμη πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής.
10	Αξιοποίηση υφιστάμενων συνεργατικών πλαισίων για την αντιμετώπιση κινδύνων που απειλούν το Αγαθό	– Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ ΥΠΠΟ και ΥΚΚΠΠ για τη διαχείριση κινδύνων που σχετίζονται με τις πυρκαγιές. – Προγραμματική Σύμβαση του ΥΠΠΟ με το ΕΚΠΑ και το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών για την προσαρμογή της πολιτιστικής κληρονομιάς στην κλιματική αλλαγή. – Φορέας Διαχείρισης παραδοσιακού ελαιώνα Άμφισσας, στον οποίο συμμετέχει εκπρόσωπος του ΥΠΠΟ με θέση Προϊσταμένου.

Απειλές (Threats)

α/α	Περιγραφή	Σχολιασμός
1	Κίνδυνος βραχοπτώσεων	Στην ευρύτερη περιοχή των Δελφών καταγράφονται περιστατικά βραχοπτώσεων κατά μήκος της εθνικής οδού Αράχωβας-

		Δελφών. Για την αντιμετώπιση του κινδύνου έχουν ληφθεί μέτρα ανάσχεσης, τα οποία ωστόσο δεν έχουν επιλύσει οριστικά το πρόβλημα σε όλη την έκτασή του.
2	Κίνδυνος πυρκαγιάς	Καταγράφεται υψηλός κίνδυνος πυρκαγιάς στην περιοχή των Δελφών, που εντείνεται λόγω της κλιματικής αλλαγής. Συμβάντα πυρκαγιάς έχουν λάβει χώρα κατά το παρελθόν (2013, 2019, 2022) στην ευρύτερη περιοχή του Αγαθού, χωρίς να κινδυνεύσουν ωστόσο τα μνημεία.
3	Εγκατάλειψη παραδοσιακής καλλιέργειας ελαιώνα	Η σταδιακή μείωση της παραδοσιακής καλλιέργειας του ελαιώνα μπορεί να οδηγήσει στην εγκατάλειψή του και την υποβάθμιση του δελφικού τοπίου
5	Υπερτουρισμός	Ο ολοένα αυξανόμενος αριθμός των επισκεπτών στον αρχαιολογικό χώρο Δελφών ενδέχεται να υποβαθμίσει την ποιότητα της επίσκεψης
6	Επιπτώσεις κλιματικής αλλαγής	Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (έντονες βροχοπτώσεις, ανάπτυξη υψηλών θερμοκρασιών στη θερινή περίοδο, ερημοποίηση, διάβρωση) απειλούν τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά των Δελφών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

Στρατηγικό Όραμα

Η διαμόρφωση Στρατηγικού Οράματος για τον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών αποτελεί το βασικό άξονα ενεργειών με στόχο την ολοκληρωμένη, βιώσιμη και αειφόρο διαχείριση της πλούσιας κληρονομιάς, πολιτιστικής και φυσικής, που εκπροσωπεί το Μνημείο. Σε αυτό το πλαίσιο προκρίνεται η εστίαση στους ακόλουθους άξονες:

(α) Αξιοποίηση του Αγαθού ως συνδετικού παράγοντα των υλικών και άυλων αξιών του, ως μέσου προβολής της πλούσιας φυσικής κληρονομιάς του Δελφικού τοπίου και ως διαχρονικής πηγής γνώσης που εμπνέει μέχρι και σήμερα τις επιστήμες και τις τέχνες.

(β) Ενίσχυση του ρόλου του Αγαθού στη βιώσιμη ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής, την κοινωνική συνοχή και ανθεκτικότητα και τη διασφάλιση αποδοτικών μηχανισμών αντιμετώπισης των νέων, αναδυόμενων κινδύνων.

Βασική στόχευση του Στρατηγικού Οράματος είναι να εξασφαλίζεται κατά προτεραιότητα:

- Η διασφάλιση μηχανισμών και πόρων για την αποτελεσματική προστασία, την έρευνα, τη μελέτη και την ανάδειξη και προβολή του πολιτιστικού αποθέματος των Δελφών.
- Η ανάπτυξη συνεργειών με εμπλεκόμενους φορείς για την επίλυση θεμάτων διασφάλισης του Αγαθού από φυσικούς και ανθρωπογενείς κινδύνους, καθώς και για την αναβάθμιση υποδομών προς όφελος των επισκεπτών αλλά και της τοπικής κοινωνίας αποσκοπώντας στη βιώσιμη τουριστική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής.
- Η προστασία και αξιοποίηση της βιοποικιλότητας της περιοχής και η αποκατάσταση στοιχείων υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος και του Δελφικού τοπίου

Πολύτιμα εργαλεία για την επίτευξη των παραπάνω στόχων και την υλοποίηση του Στρατηγικού Οράματος αποτελούν: η εξειδίκευση και υλοποίηση των επιμέρους προτεινόμενων μέτρων του Σχεδίου Δράσης, που αποτελεί βασικό μέρος του παρόντος Σχεδίου Διαχείρισης, η εξασφάλιση οικονομικών και ανθρώπινων πόρων και η δρομολόγηση και υλοποίηση τυχόν θεσμικών ρυθμίσεων που απαιτούνται για να διασφαλιστεί η συνεργασία και συναίνεση των συναρμόδιων φορέων στην εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης.

Προτεινόμενες δράσεις

Οι προτεινόμενες/προγραμματιζόμενες δράσεις που ακολουθούν επιμερίζονται σε 5 βασικούς άξονες και εξετάζονται κατά περίπτωση και υπό το πρίσμα των παραγόντων που επηρεάζουν το Αγαθό.

ΑΞΟΝΑΣ ΔΡΑΣΗΣ 1 «ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗ»

Α/Α	Περιγραφή δράσης	Χρονικός ορίζοντας
1	Προγραμματισμός και ιεράρχηση των προγραμμάτων έρευνας και μελέτης σε βάθος πενταετίας Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Γαλλική Σχολή Αθηνών	Σε εξέλιξη/ Βραχυπρόθεσμο (<2 χρόνια)
2	Συνέχιση και ολοκλήρωση της ψηφιακής τρισδιάστατης σάρωσης και γεωμετρικής τεκμηρίωσης του συνόλου των μνημείων του χώρου Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Πανεπιστήμια, Ερευνητικοί φορείς και εργαστήρια που δραστηριοποιούνται στο συγκεκριμένο πεδίο	Μεσοπρόθεσμο (<4 χρόνια)
3	Ψηφιοποίηση ημερολογίων ανασκαφής και φωτογραφικού αρχείου του συνόλου των ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί στους Δελφούς Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Γαλλική Σχολή Αθηνών	Μεσοπρόθεσμο (<4 χρόνια)
4	Ανάπτυξη ψηφιακού αποθετηρίου που θα περιλαμβάνει δημοσιεύσεις, μελέτες, εκθέσεις και απολογισμούς έργων και δράσεων που σχετίζονται με προγράμματα ανασκαφικά, αναστηλωτικά, συντήρησης, προστασίας και ανάδειξης Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Γαλλική Σχολή,	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
5	Προώθηση δημοσιεύσεων των πορισμάτων των ερευνών (ενθάρρυνση μελετητών για δημοσιεύσεις, συνεργασία με πανεπιστήμια για μεταπτυχιακές διατριβές και δημοσιεύσεις κτλ) Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Πανεπιστήμια, Ερευνητικοί φορείς και εργαστήρια που δραστηριοποιούνται στο συγκεκριμένο πεδίο, Γαλλική Σχολή Αθηνών	Σε εξέλιξη/ Συνεχιζόμενο
6	Συνέχιση και διεύρυνση των δράσεων έρευνας και παρακολούθησης της βιοποικιλότητας του Δελφικού Τοπίου, σε συνέχεια του ΒΙΑΣ Ι, με επικαιροποίηση των	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)

	δεδομένων για τη χλωρίδα, την πανίδα και τους οικοτόπους και παρακολούθηση των μεταβολών και των πιέσεων που επηρεάζουν το φυσικό και πολιτιστικό τοπίο. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Πανεπιστήμια, Ερευνητικοί φορείς και εργαστήρια που δραστηριοποιούνται στο συγκεκριμένο πεδίο	

ΑΞΟΝΑΣ 2
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ, ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Α/Α	Περιγραφή δράσης	Χρονικός ορίζοντας
1	Ολοκλήρωση των υπό εξέλιξη μελετών και έργων που αφορούν στην αναστήλωση και διασφάλιση της δομοστατικής επάρκειας των μνημείων. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού (Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδος και συναρμόδιες Κεντρικές Υπηρεσίες)	Σε εξέλιξη/ Βραχυπρόθεσμο (<2 χρόνια)
2	Εκπόνηση και υλοποίηση περιοδικού προγράμματος συντήρησης των μνημείων του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών, συστηματική υλοποίησή του, με παράλληλη καταγραφή, παρακολούθηση και αξιολόγηση των εργασιών. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού (Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδος και συναρμόδιες Κεντρικές Υπηρεσίες)	Μεσοπρόθεσμο (<4 χρόνια)
3	Αναβάθμιση και επέκταση αποθηκευτικών χώρων με κατάλληλες προδιαγραφές για τη φύλαξη και μελέτη των αρχαιολογικών ευρημάτων Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού (Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδος), Γαλλική Σχολή Αθηνών	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
4	Εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας, προγραμματισμού και ιεράρχησης των εργασιών αναστήλωσης και αποκατάστασης των μνημείων του αρχαιολογικού χώρου Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού (Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδος και συναρμόδιες Κεντρικές Υπηρεσίες)	Μεσοπρόθεσμο (<4 χρόνια)
5	Αξιοποίηση του συστήματος παρακολούθησης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα μνημεία του	Μεσοπρόθεσμο (<4 χρόνια)

	αρχαιολογικού χώρου καθώς και στα δομικά υλικά τους σε συνέχεια των σχετικών έργων ΤΑΑ που υλοποιήθηκαν το διάστημα 2022-2026. Εξειδίκευση και σταδιακή εφαρμογή του Σχεδίου Προσαρμογής του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, ΕΚΠΑ και άλλα Πανεπιστήμια & Ερευνητικοί φορείς που δραστηριοποιούνται στο συγκεκριμένο πεδίο	
6	Υλοποίηση της εγκεκριμένης γεωτεχνικής μελέτης και της μελέτης εφαρμογής αποκατάστασης του ανατολικού αναλήμματος του θεάτρου. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	Σε εξέλιξη/ Βραχυπρόθεσμο
7	Ολοκλήρωση ενταγμένων στο ΕΣΠΑ 2021-2027 έργων «Στερέωση, αποκατάσταση και ανάδειξη αρχαίου Γυμνασίου Δελφών», «Ανάδειξη δυτικού τμήματος αρχαίας πόλης Δελφών» και «Στερέωση, αποκατάσταση και ανάδειξη του συγκροτήματος των Ανατολικών Θερμών στον αρχαιολογικό χώρο Δελφών» Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	Βραχυπρόθεσμο (<2 χρόνια)

ΑΞΟΝΑΣ 3
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΧΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Α/Α	Περιγραφή δράσης	Χρονικός ορίζοντας
1	Βελτίωση χωροθέτησης της στάσης των ΚΤΕΛ, σε πλησιέστερη θέση προς τον αρχαιολογικό χώρο, με διαμόρφωση για την αναμονή των επιβατών και καλύτερη σήμανση για την οπτική αναγνώριση από τους διερχόμενους. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Μεταφορών και Υποδομών, Δήμος Δελφών	Μεσοπρόθεσμο (<4 χρόνια)
2	Δημιουργία νέου χώρου στάθμευσης και σύνδεσής του με τον αρχαιολογικό χώρο. Εμπλεκόμενοι φορείς: Δήμος Δελφών, Υπουργείο Πολιτισμού	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
3	Δημιουργία νέου πωλητηρίου και WC για ΑμεΑ στην είσοδο του Ιερού του Απόλλωνα	Βραχυπρόθεσμο

	Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού	(<2 χρόνια)
4	Δημιουργία Σημείου Ενημέρωσης (Info Point) για την καθοδήγηση των επισκεπτών σχετικά με τις διαδρομές περιήγησης, τους διαθέσιμους τρόπους πληροφόρησης και ξενάγησης και για τον εφοδιασμό τους με τα απαραίτητα εργαλεία (χάρτη διαδρομών κλπ.). Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού (Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδος και συναρμόδιες Κεντρικές Διευθύνσεις)	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
5	Σύνεχιση παραγωγής και ανανέωση αντιπροσωπευτικών για το μνημείο πωλητέων ειδών (πιστά αντίγραφα και ευπώλητα είδη-δώρα). Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού (Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδος και ΟΔΑΠ)	Βραχυπρόθεσμο (<2 χρόνια)
6	Ενίσχυση μέτρων αστυνόμευσης της κυκλοφορίας και στάθμευσης στον αρχαιολογικό χώρο και ειδικά μεταξύ της κύριας εισόδου του βόρειου αρχαιολογικού χώρου - Κασταλίας Πηγής - Ιερού της Αθηνάς Προναίας. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Εσωτερικών - Αστυνομία, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Δήμος Δελφών	Βραχυπρόθεσμο (<2 χρόνια)
7	Διαπλάτυνση πεζοδρομίου, τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων και σημείων στάσης/θέασης Δελφικού τοπίου και προστατευόμενων ελαιώνων στη διαδρομή Ιερό της Αθηνάς Προναίας, Γυμνάσιο, αναψυκτήριο Πικιώνη, Κασταλία Πηγή, κύρια είσοδος βόρειου αρχαιολογικού χώρου, μουσείο, οικισμός Δελφών. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Δήμος Δελφών, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
8	Δημιουργία τοπικού δρομολογίου ΚΤΕΛ, το οποίο θα συνδέει το Αγαθό με κοντινούς οικισμούς (π.χ. Λιβαδειά, Αράχωβα, Δελφοί, Ιτέα, Άμφισσα), ώστε να διασφαλιστεί η ένταξη του μνημείου στην καθημερινότητα της τοπικής κοινωνίας και η διευκόλυνση μετάβασης των κατοίκων αλλά και επισκεπτών που διαμένουν σε γειτονικούς οικισμούς. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Δήμος Δελφών	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
9	Αξιολόγηση των υφιστάμενων υποδομών για ΑμεΑ και ΑΜΠΟ σε συνεργασία με εκπροσώπους από τις εν λόγω κοινότητες και καταγραφή προτάσεων για βελτίωσή τους. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Φάρος Τυφλών, Σύλλογοι ατόμων με κινητικά προβλήματα, Εθνική	Μεσοπρόθεσμο (<4 χρόνια)

	Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, Εθνικό Ίδρυμα Κωφών	
10	Εκπόνηση μελέτης για τη διερεύνηση της δυνατότητας πρόσβασης των ΑμεΑ στους χώρους του Ιερού της Αθηνάς Προναίας, του Γυμνασίου και Σταδίου. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού	Μεσοπρόθεσμο (<4 χρόνια)
11	Εξεύρεση κατάλληλων λύσεων, από τους αρμόδιους φορείς, για τον περιορισμό του πληθυσμού των αγριόχοιρων σε αβλαβή επίπεδα με τη λήψη μέτρων από τους αρμόδιους φορείς. Εφαρμογή των προβλεπόμενων στην Υ.Α. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/100124/3310/2022 (ΦΕΚ 5228/Β/10-10-2022) "Δίωξη αγριοχοίρων και υβριδίων αυτού, καθώς και μη δεσποζόμενων χοίρων σε δασικού χαρακτήρα περιοχές και σε αγροτικές και λοιπές εκτάσεις σε όλη την επικράτεια για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων που προκαλεί ο υπερπληθυσμός τους στη γεωργία, στη δημόσια ασφάλεια και στη βιοποικιλότητα" Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Δήμος Δελφών	Βραχυπρόθεσμο (<2 χρόνια)
12	Σύνδεση των εγκαταστάσεων εξυπηρέτησης κοινού του αρχαιολογικού χώρου με το αποχετευτικό δίκτυο των Δελφών. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Δήμος Δελφών	Μεσοπρόθεσμο (<4 χρόνια)
13	Εκπόνηση και υλοποίηση φυτοτεχνικής μελέτης για τον αρχαιολογικό χώρο Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	Βραχυπρόθεσμο (<2 χρόνια)
14	Εκπόνηση και υλοποίηση μελέτης απορροής όμβριων υδάτων στο εσωτερικό του αρχαιολογικού χώρου Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
15	Αξιοποίηση και συντήρηση των υποδομών του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών, οι οποίες εκσυγχρονίστηκαν και αναβαθμίστηκαν στο πλαίσιο σχετικού έργου με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας κατά τα έτη 2022-2026 Διερεύνηση δυνατότητας λειτουργίας στο Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών χώρου υποδοχής (visitors center) και στάθμευσης οχημάτων, που θα λειτουργεί ως πύλη εισόδου σε σημεία ενδιαφέροντος εντός και εκτός αρχαιολογικού χώρου	Μεσοπρόθεσμο (<4 χρόνια)

	Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών	
16	Παρεμβάσεις αναβάθμισης και ενίσχυσης της αισθητικής του οικιστικού χώρου των Δελφών Εμπλεκόμενοι φορείς: Δήμος Δελφών, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Υπουργείο Πολιτισμού	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
17	Ανάδειξη Άμφισσας, Ιτέας, Δελφών σε τουριστικούς και πολιτιστικούς πόλους σε άμεση διασύνδεση με τη διεθνή θαλάσσια πύλη της Πάτρας και την πύλη θαλάσσιας κρουαζιέρας της Κυλλήνης καθώς και την Ολυμπία Εμπλεκόμενοι φορείς: Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, εμπλεκόμενοι Δήμοι.	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
18	Κατάστρωση Επιχειρησιακού Σχεδίου για την αξιοποίηση των πλούσιων πολιτιστικών πόρων και την ανάπτυξη περιηγητικού, πολιτιστικού και ήπιων μορφών εναλλακτικού τουρισμού. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Τουρισμού, Δήμος Δελφών, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Υπουργείο Πολιτισμού.	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
19	Εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας για υποβιβασμό της εθνικής οδού Δελφών-Αράχωβας και επεξεργασία εναλλακτικών προτάσεων παράκαμψης αρχαιολογικού χώρου και οικισμού Δελφών. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
21	Δημιουργία Εθνικού δικτύου μονοπατιών και διαδρομών πεζοπορίας Δήμου Δελφών με βάση σχετική μελέτη που έχει εκπονηθεί από τον Δήμο Δελφών. Εμπλεκόμενοι φορείς: Δήμος Δελφών, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Υπουργείο Πολιτισμού, Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (με την οποία έχει συνάψει ο Δήμος Μνημόνιο Συνεργασίας για την υποστήριξη του έργου)	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
22	Ολοκλήρωση του έργου άρδευσης του Ελαιώνα Άμφισσας, η λειτουργία του οποίου θα δώσει τη δυνατότητα συνέχισης της καλλιέργειας ελαιόδεντρων. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)

ΑΞΟΝΑΣ 4
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Α/Α	Περιγραφή δράσης	Χρονικός ορίζοντας
1	Τοποθέτηση συστήματος ενόργανης παρακολούθησης με σκοπό την καταγραφή της σεισμικής δραστηριότητας και της δυναμικής απόκρισης των μνημείων από σεισμικές διεγέρσεις. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Ερευνητικά-Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	Βραχυπρόθεσμο (<2 χρόνια)
2	Εκπόνηση προγράμματος αξιολόγησης σεισμικής τρωτότητας εκθεμάτων του Αρχαιολογικού Μουσείου. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Ερευνητικά-Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	Μεσοπρόθεσμο (<4 χρόνια)
3	Συστηματικοί καθαρισμοί, συντήρηση οδικών αρτηριών και λήψη μέτρων προληπτικής πυροπροστασίας στην περιοχή του ελαιώνα Άμφισσας σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Σχέδιο Διαχείρισης του Ελαιώνα Άμφισσας Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, Υπουργείο Πολιτισμού, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Δήμος Δελφών.	Μεσοπρόθεσμο (<4 χρόνια)
4	Εγκατάσταση εποπτικού πληροφοριακού συστήματος αποτελούμενο από δίκτυο αισθητήρων, QR code tags, κεντρικό διακομιστή, βάση δεδομένων, και εφαρμογές/apps, που θα καταγράφουν περιβαλλοντικά δεδομένα και συγκεντρώσεις επισκεπτών Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Εργαστήρια Ψηφιακών Εφαρμογών	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
5	Παρακολούθηση και συντήρηση, εφόσον απαιτηθεί των έργων ανάσχεσης των βραχοπτώσεων που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του έργου ΤΑΑ «SUB. 1 - Μέτρα αντιμετώπισης βραχοπτώσεων στους Δελφούς» (κωδικός ΟΠΣ ΤΑ 5161642) Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού	Συνεχιζόμενο
6	Προγραμματισμός, ιεράρχηση και σταδιακή υλοποίηση των προτάσεων και μέτρων που προβλέπονται στο Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή για τους Δελφούς, βάσει της προτεραιότητας, της σκοπιμότητας και της ωριμότητάς τους, με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)

	των μνημείων και του ευρύτερου δελφικού τοπίου στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Δήμος Δελφών, Πανεπιστημιακά και Ερευνητικά Ιδρύματα, εξειδικευμένοι επαγγελματίες και μελετητές.	
7	Επίσπευση των διαδικασιών νόμιμης μετεγκατάστασης των εγκατεστημένων οικογενειών στη θέση «Κάμινος» και αποκατάσταση του χώρου «Νησί Κουμπούλοι» Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Δήμος Δελφών, Υπουργείο Εσωτερικών, Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	Βραχυπρόθεσμο (<2 χρόνια)
8	Αξιοποίηση του συστήματος έγκαιρου εντοπισμού φωτιάς που έχει εγκατασταθεί στο χώρο στο πλαίσιο παρακολούθησης των περιστατικών εκδήλωσης πυρκαγιάς στο Δελφικό τοπίο και λήψης, όπου απαιτείται, κατάλληλων μέτρων πρόληψης. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Κλιματικής Κρίση και Πολιτικής Προστασίας, ΔΙΠΥΝ Δελφών, Υπουργείο Πολιτισμού	Βραχυπρόθεσμο (<2 χρόνια)

ΑΞΟΝΑΣ 5
ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ- ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ- ΠΡΟΒΟΛΗ

Α/Α	Περιγραφή δράσης	Χρονικός ορίζοντας
1	Δημιουργία σύντομης και εκτεταμένης ακουστικής ξενάγησης στον αρχαιολογικό χώρο Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού (Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδος, ΟΔΑΠ)	Βραχυπρόθεσμο (<2 χρόνια)
2	Ενίσχυση και προώθηση εμβληματικών και αναγνωρισμένων δράσεων (φεστιβάλ, συνέδρια πολιτισμού και τεχνών, οικονομικά και αναπτυξιακά fora) με κέντρο τους Δελφούς και σε δικτύωση με τις μεγάλης εμβέλειας υποδομές στην ευρύτερη περιοχή τους (π.χ.συνεδριακοί χώροι στο Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών). Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Τουρισμού, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Δήμος Δελφών, Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, Επιμελητήριο Φωκίδας)	Μεσοπρόθεσμο (<4 χρόνια)
3	Προώθηση ένταξης της Στερεάς Ελλάδας στις μακροπεριφέρειες Αδριατικής/Ιονίου, Θαλάσσιας Λεκάνης	Μακροπρόθεσμο

	Μεσογείου και στον χώρο Μεσογειακής Συνεργασίας μέσω δικτυώσεων και συνεργασιών με τις περιφέρειες και τις πόλεις που συμμετέχουν σ' αυτές σε θέματα πολιτιστικού τουρισμού μέσω των Δελφών, ως πόλου παγκόσμιας κληρονομιάς. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	(>4 χρόνια)
4	Προώθηση περιπατητικών ή οδικών ή μεικτών «πολιτιστικών διαδρομών τοπίου» που θα διασυνδέουν τους Δελφούς με διαδρομές που συνδυάζουν αξιόλογα πολιτιστικά/φυσικά τοπία. Αναφέρονται ενδεικτικά ως προτεινόμενες δράσεις: – Προβολή και αξιοποίηση από τοπικούς φορείς της Πολιτιστικής Διαδρομής «Ο Δρόμος προς τη Δύση. Από τον Όμηρο στον Θερβάντες» (https://www.road2west.gr/) – Μελέτη και υλοποίηση σηματοδοτήσεων Διαδρομής «Καδμεία / Μουσείο Θήβας-Κοιλάδα Μουσών- Όσιος Λουκάς – Άσπρα Σπίτια / Πρότυπος Βιομηχανικός Οικισμός Δοξιάδη - Δελφοί – Γαλαξίδι» – Μελέτη και υλοποίηση σηματοδοτήσεων Διαδρομής Φύσης και Πολιτισμού Στερεάς Ελλάδας "Οιδίπους" – Μελέτη και υλοποίηση σηματοδοτήσεων σύνδεσης των ορεινών προορισμών "Παρνασσό - Καλλίδρομο – Ελικώνα" Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Υπουργείο Τουρισμού, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Δήμος Δελφών, Δήμος Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας, Δήμος Ιτέας, Δήμοι των όμορων Περιφερειακών Ενοτήτων (π.χ. Δήμος Λεβαδαίων, Δήμος Ορχομενού, Δήμος Θηβαίων), ορειβατικοί και πεζοπορικοί σύλλογοι.	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
5	Δράσεις ενημέρωσης και προβολής της παραδοσιακής καλλιέργειας του ελαιώνα. Αναφέρονται ενδεικτικά η δημιουργία ενός πρότυπου, επισκέψιμου ελαιοτριβείου, καθώς και χώρων έκθεσης και πώλησης παραδοσιακών προϊόντων. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, ιδιωτικοί φορείς κατά το πρότυπο των μουσείων ΠΙΟΠ, Υπουργείο Πολιτισμού, ελαιουργικοί αγροτικοί συνεταιρισμοί Φωκίδας.	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)
6	Αναβάθμιση υφιστάμενων ψηφιακών εφαρμογών εικονικής και αυξημένης πραγματικότητας ή παραγωγή νέων με ενσωμάτωση εμπλουτισμένων αφηγήσεων για τις αξίες του Αγαθού. Δημιουργία ψηφιακών «storymaps» για την ανάδειξη	Μακροπρόθεσμο (>4 χρόνια)

	των Δελφών και του Δελφικού Τοπίου στο περιβάλλον του Διαδικτύου Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Δήμος Δελφών, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	
7	Διάχυση, προβολή και προώθηση ήδη ολοκληρωμένων εκπαιδευτικών και ερευνητικών προγραμμάτων (π.χ. ντοκιμαντέρ «Ο Ηνίοχος των Δελφών. Ανακαλύπτοντας εκ νέου ένα μνημειακό χάλκινο άγαλμα», εκπαιδευτικά προγράμματα ΕΦΑ Φωκίδος για τους Δελφούς κτλ) σε συνεργασία με άλλους φορείς (π.χ. Δήμο Δελφών, τομέα εκπαίδευσης, Ξένες Αρχαιολογικές Σχολές κτλ) Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Γαλλική Σχολή Αθηνών, Πανεπιστημιακά και Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Δήμος Δελφών	Βραχυπρόθεσμο (<2 χρόνια)
8	Σχεδιασμός δράσεων στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής Ενσωμάτωσης της Τεχνητής Νοημοσύνης στη Διαχείριση, Διατήρηση και Προώθηση της Πολιτιστικής Κληρονομιά Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας, Εξειδικευμένοι φορείς και εταιρείες	Μεσοπρόθεσμο (<4 χρόνια)
9	Ανάπτυξη ή/και συνέχιση πρωτοβουλιών συμμετοχικής διάχυσης και ευαισθητοποίησης (π.χ. δράση «Οι δικοί μου Δελφοί») για την ανάδειξη της σχέσης της τοπικής κοινωνίας και των επισκεπτών με το μνημείο και το Δελφικό Τοπίο, μέσω της συλλογής και προβολής προσωπικών αφηγήσεων, μαρτυριών, αναμνήσεων και βιωμάτων. Εμπλεκόμενοι φορείς: Υπουργείο Πολιτισμού, οντότητες της τοπικής κοινωνίας, ειδικοί επαγγελματίες συμμετοχικών δράσεων, κοινωνιολόγοι, μουσειολόγοι κτλ	Βραχυπρόθεσμο (<2 χρόνια)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΑΓΑΘΟΥ

Η προστασία και η διαχείριση του αρχαιολογικού χώρου Δελφών διέπεται από ευρύ πλαίσιο διατάξεων και νομοθετημάτων με βασικότερο όλων τον Ν. 4858/2021 "Κύρωση Κώδικα Νομοθεσίας για την Προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΦΕΚ 220/Α/19-11-2021), ο οποίος αναπτύσσει ένα ολοκληρωμένο και λεπτομερές σύστημα προστασίας των κινητών και ακίνητων μνημείων, καθώς και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Επιπλέον, θεσπίζει ειδικές ζώνες προστασίας με απαγόρευση ή ελεγχόμενη, κατά περίπτωση δόμηση.

Την κύρια ευθύνη για την εφαρμογή του Αρχαιολογικού Νόμου έχει το Υπουργείο Πολιτισμού μέσω των αρμόδιων κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών του. Επιπλέον, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και ο Δήμος Δελφών εφαρμόζουν, μέσω προβλεπόμενων από τη νομοθεσία διαδικασιών, έργα και προγράμματα για την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, σε στενή συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού.

Εκτός από την αρχαιολογική νομοθεσία, υπάρχει μια σειρά από πολεοδομικούς νόμους και κανονισμούς που αφορούν στην οικοδομική δραστηριότητα κοντά σε αρχαιολογικούς χώρους (Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός, Νόμος 2508/1997, και Νέος Οικοδομικός Κανονισμός, Νόμος 4067/2012). Αυτοί εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Ωστόσο, κάθε ιδιωτική και δημόσια δραστηριότητα πρέπει να είναι σε συμφωνία με την Αρχαιολογική Νομοθεσία (Ν.4858/2021).

Οι Δελφοί εμπίπτουν στη χωρική αρμοδιότητα της Εφορείας Αρχαιοτήτων Φωκίδας, σύμφωνα με το άρθρο 25, παράγραφος 2, στοιχείο ιζ΄ του ισχύοντος Οργανισμού του Υπουργείου Πολιτισμού (ΠΔ 19-01-2018- ΦΕΚ 7/Α/22-01-2018).

Το 2023 συστάθηκε, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Ν.5035/2023 (ΦΕΚ 5035 ΦΕΚ Α 76/2023), Φορέας Διαχείρισης του Ελαιώνα της Άμφισσας με στόχο την προστασία του Ελαιώνα της Άμφισσας, ο οποίος αποτελεί το ευρύτερο φυσικό περιβάλλον στο οποίο εντάσσεται ο αρχαιολογικός χώρος των Δελφών. Ειδικότερα, βασικός στόχος του Φορέα είναι η αποκατάσταση, προστασία, ανάδειξη, βιώσιμη ανάπτυξη και ολοκληρωμένη διοίκηση και διαχείριση του Παραδοσιακού Ελαιώνα Άμφισσας, ως ενιαίου συνόλου, από άποψη γεωργικής οικονομίας, ανάπτυξης και περιβαλλοντικής προστασίας. Επίσης, ο Φορέας μεριμνά για την αποκατάσταση, συντήρηση και βελτίωση της αγροτικής οδοποιίας, εντός των ορίων του Ελαιώνα, για την προληπτική πυρασφάλεια και την ορθολογική άρδευση αυτού, καθώς και για την εν γένει διαχείριση των υδατικών πόρων και των αποβλήτων. Στο Φορέα συμμετέχουν

εκπρόσωποι εμπλεκόμενων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων όπως του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθήνας, επιχειρήσεων, αυτοδιοίκησης κ.ά. Το σχέδιο δράσης του Φορέα περιγράφεται στο υπ΄ αρ. 5129/Β’/26-9-2025 ΦΕΚ με θέμα «Έγκριση Σχεδίου Δράσης του Φορέα Διαχείρισης Παραδοσιακού Ελαιώνα Άμφισσας-Ν.Π.Ι.Δ.».

Στην αποτελεσματική και βιώσιμη διαχείριση του αρχαιολογικού χώρου Δελφών θα συνεισφέρει σημαντικά η εφαρμογή του παρόντος Σχεδίου Διαχείρισης ως προς τον σχεδιασμό και την υλοποίηση επιμέρους έργων προσαρμοσμένων στις πολιτιστικές και φυσικές αξίες του χώρου αλλά και στις ανάγκες και τους κινδύνους που το απειλούν, διασφαλίζοντας, παράλληλα, την ακεραιότητα και την αυθεντικότητα των μνημείων και την ενίσχυση της αλληλεπίδρασής τους με την κοινωνία μέσω ολοκληρωμένων και αποτελεσματικών προσεγγίσεων και στρατηγικών. Η επιτυχής υλοποίηση του Σχεδίου Διαχείρισης προϋποθέτει τη συνεχή συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων και άλλων ενδιαφερομένων μερών, ανάλογα με την αρμοδιότητα, το πεδίο ευθύνης και ενδιαφέροντος, καθώς και κάθε μέλους της κοινωνίας των πολιτών που επιθυμεί να συμβάλει στην επίτευξη του στρατηγικού οράματος για τον χώρο.

ΒΑΣΙΚΑ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

ΥΑ 1385 (ΦΕΚ: 384/Β/1972-06-01) "Περί κηρύξεως των Δελφών ως αρχαιολογικού χώρου"

ΥΑ Α/Φ31/10362/745 (ΦΕΚ: 589/Β/1975-06-06) "Περί χαρακτηρισμού του Δήμου Δελφών ως οργανωμένου αρχαιολογικού χώρου"

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/13624/725 (ΦΕΚ: 259/Β/1991-04-25) "Καθορισμός Ζωνών Προστασίας αρχαιολογικού χώρου Δελφών και ευρύτερου δελφικού τοπίου"

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/48017/2120 (ΦΕΚ: 772/Β/1993-10-04) "Εξαίρεση έκτασης από τη θεσμοθετημένη Ζώνη Α του αρχαιολογικού χώρου Δελφών"

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/19556/1002 (ΦΕΚ: 365/Β/1994-05-18) "Απαγόρευση εγκατάστασης θερμοκηπίων εντός Ζώνης Α (ΦΕΚ 259/τ.Δ./91) απολύτου προστασίας αρχαιολογικού χώρου Δελφών"

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/26555/1513 (ΦΕΚ: 469/Β/1994-06-21) "Εξαίρεση έκτασης από τη θεσμοθετημένη (ΦΕΚ 259/τ.Δ./91) Ζώνη Α Προστασίας του αρχαιολογικού χώρου Δελφών για την ανέγερση υπαίθριου θεάτρου του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών"

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/32858/1665 π.ε. (ΦΕΚ: 119/Β/1995-02-23) "Εξαίρεση έκτασης από τη θεσμοθετημένη (ΦΕΚ 259/τ.Δ./91) Ζώνη Α Προστασίας του αρχαιολογικού

χώρου Δελφών και τροποποίηση της αριθμ. ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/48017/2120 (ΦΕΚ: 772/Β/1993-10-04) για την επέκταση Σχεδίου Πόλεως Δελφών"

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/89750/4139 (ΦΕΚ: 1646/Β/2006-11-09) "Έγκριση της τροποποίησης και συμπλήρωσης της υπ' αριθμ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/26555/1513/10.6.1994 (ΦΕΚ 469/Β/21.6.94) «Εξαίρεση έκτασης από την θεσμοθετημένη (ΦΕΚ 259/Α/91) Ζώνη Α΄ Προστασίας του Αρχαιολογικού Χώρου των Δελφών για την ανέγερση υπαίθριου θεάτρου του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών.

ΥΑ ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/16921/835 (ΦΕΚ: 141/ΑΑΠ141/2007-04-19) "Αναοριοθέτηση κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου Δελφών και ευρύτερου Δελφικού Τοπίου".

ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/39267/1932 (ΦΕΚ: 133/ΑΑΠ/2012-04-27) "Αναδιατύπωση της υπ' αριθμ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/16921/835/27.3.2007 «Αναοριοθέτηση κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου Δελφών και ευρύτερου Δελφικού Τοπίου» (ΦΕΚ: 141/ΑΑΠ/19.4.2007).

ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/35829/1801 (ΦΕΚ: 147/ΑΑΠ/2012-05-02) "Απόφαση έγκρισης ανακαθορισμού των ορίων των Ζωνών Α΄ και Β΄ Προστασίας του Αρχαιολογικού Χώρου των Δελφών και του ευρύτερου Δελφικού Τοπίου".

Ν.5035/2023 (ΦΕΚ 5035 ΦΕΚ Α 76/2023), "Ενιαίο ρυθμιστικό πλαίσιο για την οργάνωση και λειτουργία του Ελληνικού Γεωργικού Οργανισμού ΔΗΜΗΤΡΑ, σύσταση και λειτουργία φορέα διαχείρισης Παραδοσιακού Ελαιώνα Άμφισσας και άλλες διατάξεις για την ενίσχυση της αγροτικής ανάπτυξης".

ΥΑ 146573/2025 (ΦΕΚ 2917/12-06-2026) «Έγκριση Κανονισμού Εσωτερικής Λειτουργίας του Φορέα Διαχείρισης Παραδοσιακού Ελαιώνα Άμφισσας-Ν.Π.Ι.Δ.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Για την εφαρμογή του Σχεδίου Διαχείρισης του Αρχαιολογικού Χώρου των Δελφών προβλέπεται η ανάπτυξη ενός λειτουργικού και ευέλικτου συστήματος διοίκησης, συντονισμού, υλοποίησης και παρακολούθησης των προβλεπόμενων δράσεων. Η οργάνωσή του βασίζεται σε τρία διακριτά αλλά αλληλοσυνδεόμενα επίπεδα: το θεσμικό, το επιχειρησιακό και το επιστημονικό. Κεντρικό ρόλο στο σύστημα διαχείρισης και εφαρμογής του Σχεδίου Διαχείρισης των Δελφών έχει το Υπουργείο Πολιτισμού, το οποίο συντονίζει τη συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων και τη διασύνδεση των επιμέρους επιπέδων οργάνωσης και εφαρμογής του Σχεδίου. Η εξειδίκευση του πλαισίου συνεργασίας, ο προσδιορισμός των επιμέρους ρόλων και η κατανομή των αρμοδιοτήτων για την υλοποίηση των δράσεων θα καθορίζονται, κατά περίπτωση ανάλογα με το είδος και τις απαιτήσεις κάθε δράσης.

Θεσμικό επίπεδο

Το θεσμικό επίπεδο διασφαλίζει το πλαίσιο διοίκησης, συνεργασίας και κατανομής αρμοδιοτήτων για την εφαρμογή του Σχεδίου Διαχείρισης. Για την υλοποίηση δράσεων που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες περισσότερων φορέων, η συνεργασία οργανώνεται υπό τον συντονισμό του Υπουργείου Πολιτισμού, με τη διαμόρφωση κατάλληλων συνεργατικών σχημάτων, ανάλογα με το αντικείμενο, τις απαιτήσεις και την κλίμακα κάθε δράσης.

Στα σχήματα αυτά συμμετέχουν, κατά περίπτωση, εκπρόσωποι των αρμόδιων κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού, συναρμόδιων υπουργείων, της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, του Δήμου Δελφών και άλλων δημόσιων φορέων. Η σύνθεση κάθε συνεργατικού σχήματος προσδιορίζεται με βάση τις θεσμικές αρμοδιότητες των φορέων και τη συνάφειά τους με το αντικείμενο της εκάστοτε δράσης. Οι επιμέρους ρόλοι, οι ευθύνες και οι διαδικασίες συνεργασίας καθορίζονται σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, χωρίς να θίγονται οι αρμοδιότητες των συμμετεχόντων φορέων.

Επιχειρησιακό επίπεδο

Το επιχειρησιακό επίπεδο αφορά την οργάνωση και την υλοποίηση των δράσεων του Σχεδίου Διαχείρισης. Περιλαμβάνει τον προγραμματισμό των απαιτούμενων ενεργειών, την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων, τον καθορισμό χρονοδιαγραμμάτων, την κατανομή των διαθέσιμων πόρων και την παρακολούθηση της προόδου των παρεμβάσεων.

Οι αρμόδιες υπηρεσίες και οι συμμετέχοντες φορείς υλοποιούν τις δράσεις που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές τους, σε συνεργασία με τους λοιπούς εμπλεκόμενους και υπό τον συντονισμό του Υπουργείου Πολιτισμού, όπου απαιτείται διατομεακή ή διυπηρεσιακή συνεργασία.

Το επιχειρησιακό επίπεδο καλύπτει το σύνολο των παρεμβάσεων που σχετίζονται με την προστασία και συντήρηση των μνημείων, τη διαχείριση της επισκεψιμότητας, τη βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών προς τους επισκέπτες, την ασφάλεια, την αντιμετώπιση κινδύνων και την ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου και του ευρύτερου πολιτιστικού τοπίου.

Επιστημονικό επίπεδο

Το επιστημονικό επίπεδο υποστηρίζει τον σχεδιασμό και την εφαρμογή του Σχεδίου μέσω της έρευνας, της τεκμηρίωσης και της αξιολόγησης των παρεμβάσεων. Περιλαμβάνει την αρχαιολογική, ιστορική και διεπιστημονική έρευνα, την παρακολούθηση της κατάστασης διατήρησης των μνημείων και του πολιτιστικού τοπίου, την αναγνώριση κινδύνων και την αξιολόγηση των επιπτώσεων των εφαρμοζόμενων μέτρων.

Στο πλαίσιο αυτό, οι αρμόδιες υπηρεσίες συνεργάζονται, ανάλογα με τις απαιτήσεις κάθε δράσης, με ερευνητικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα, επιστημονικούς φορείς και εξειδικευμένους επιστήμονες. Η συνεργασία αυτή οργανώνεται υπό τον συντονισμό του Υπουργείου Πολιτισμού και σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες

Σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και ειδικότερα το άρθρο 9Α του ν. 4858/2021, το Σχέδιο Διαχείρισης των Δελφών έχει οκταετή διάρκεια ισχύος και με την πάροδο αυτού του διαστήματος θα πρέπει να επικαιροποιείται. Σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αυτή θα έχουν τα επιμέρους συνεργατικά σχήματα που θα αναπτυχθούν για την εφαρμογή του, τα οποία θα συμβάλλουν στη συστηματική καταγραφή των δεδομένων που προκύπτουν από την υλοποίηση των δράσεων, στην ανάδειξη δυσκολιών ή καθυστερήσεων, στον εντοπισμό κενών και νέων αναγκών, καθώς και στην αξιολόγηση της καταλληλότητας των προβλεπόμενων παρεμβάσεων σε σχέση με τους στόχους του Σχεδίου. Παράλληλα, θα διατυπώνονται προτάσεις για την προσαρμογή του προγραμματισμού, την αναθεώρηση επιμέρους προτεραιοτήτων ή την προσθήκη νέων δράσεων, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο. Οι σχετικές προτάσεις θα εξετάζονται σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και τους κατά περίπτωση συναρμόδιους φορείς και θα προωθούνται, εφόσον απαιτείται, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι δράσεις του Σχεδίου Διαχείρισης θα έχουν συγκεκριμένα, μετρήσιμα και σαφή οφέλη εφαρμόζεται συγκεκριμένο Σύστημα Παρακολούθησης της εφαρμογής και της αποτελεσματικότητας του Σχεδίου. Η εφαρμογή του αποτελεί πρωτίστως αρμοδιότητα των Υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού. Παράλληλα, εμπλεκόμενοι κατά περίπτωση φορείς είναι η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, ο Δήμος Δελφών, καθώς επίσης και φορείς (πανεπιστήμια, ξένες αρχαιολογικές σχολές και ινστιτούτα, ερευνητικοί οργανισμοί, κ.λπ.) που δραστηριοποιούνται ερευνητικά στον χώρο.

Το Σύστημα Παρακολούθησης, και ειδικότερα η μεθοδολογία και τα εργαλεία καταγραφής της κατάστασης διατήρησης του αγαθού, διαμορφώνονται σε σχέση με τους Παράγοντες που επηρεάζουν το Αγαθό (βλ. Κεφάλαιο 4). Οι δείκτες που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή του Συστήματος Παρακολούθησης περιγράφονται στον πίνακα που ακολουθεί και αποτυπώνουν α) την κατάσταση διατήρησης των μνημείων του χώρου, β) την επίδραση στα μνημεία επεμβάσεων εντός των ορίων του αρχαιολογικού αλλά και στο ευρύτερο περιβάλλον αυτού, γ) τους υφιστάμενους και αναδυόμενους κινδύνους για την ακεραιότητα και αυθεντικότητα του αγαθού, δ) την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων ως προς την προστασία των μνημείων, ε) την κοινωνικοοικονομική επίδραση των δράσεων του Σχεδίου, και στ) την αξιολόγηση της λειτουργίας του αρχαιολογικού χώρου.

Επιπλέον, ο μηχανισμός παρακολούθησης μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί ως υποστηρικτικό εργαλείο για τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων του Περιοδικού Ελέγχου που διεξάγεται ανά τακτά διαστήματα (περίπου ανά εξαετία) στο πλαίσιο των διαδικασιών της Σύμβασης της UNESCO για την Προστασία της Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς.

Πίνακας Δεικτών

	ΔΕΙΚΤΗΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΑΡΜΟΔΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ
ΘΕΣΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	Πυρήνας εγγραφής και Περιμετρική Ζώνη Προστασίας (Buffer Zone)	– Αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας της θεσμικής προστασίας εντός των ορίων των Ζωνών και σύνταξη σχετικής έκθεσης ανά τετραετία – Αριθμός νομοθετημάτων ή διοικητικών πράξεων/ αποφάσεων για την προστασία του αρχαιολογικού χώρου και του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος πέριξ αυτού	8 χρόνια	Υπουργείο Πολιτισμού
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	Φθορές/ζημιές και μέτρα που εφαρμόστηκαν	– Καταγραφή μνημείων που παρουσιάζουν προβλήματα στατικότητας ή φθοράς [Αριθμός και ποσοστό %], και μνημείων στα οποία εφαρμόστηκαν μέτρα θεραπείας [Αριθμός] – Καταγραφή φθορών/ζημιών που προκλήθηκαν από φυσικές καταστροφές [Αριθμός] και περιπτώσεις που εφαρμόστηκαν μέτρα θεραπείας [Αριθμός] – Καταγραφή φθορών/ζημιών που προκλήθηκαν από ανθρωπογενείς παράγοντες [Αριθμός] και περιπτώσεις που εφαρμόστηκαν μέτρα θεραπείας [Αριθμός]	4 χρόνια	Υπουργείο Πολιτισμού Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας Δήμος Δελφών
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ	Υλοποίηση προγραμμάτων συντήρησης και αποκατάστασης μνημείων	– Τήρηση και επικαιροποίηση αρχείου όλων των έργων αποκατάστασης και συντήρησης [Αριθμός] και σύνταξη σχετικών εκθέσεων με φωτογραφική τεκμηρίωση	4 χρόνια	Υπουργείο Πολιτισμού

ΕΡΕΥΝΑ	Προγράμματα έρευνας και δημοσιεύσεων	–	Μελέτες, δημοσιεύσεις και ερευνητικά προγράμματα [Αριθμός], ερευνητικά/ εκπαιδευτικά ιδρύματα που συμμετείχαν στις δράσεις [Αριθμός]	4 χρόνια	Υπουργείο Πολιτισμού Γαλλική Σχολή Αθηνών, Πανεπιστήμια, Ερευνητικοί φορείς
		–	Μνημεία [Αριθμός] για τα οποία έχει ολοκληρωθεί ψηφιακή/ τρισδιάστατη τεκμηρίωση		
ΑΝΑΣΚΑΦΗ	Ανασκαφικά προγράμματα	–	Καταγραφή ανασκαφών, συστηματικών και σωστικών [Αριθμός]	4 χρόνια	Υπουργείο Πολιτισμού
ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ	Μνημεία/Περιοχές του αγαθού που επηρεάστηκαν από πυρκαγιές, ακραία καιρικά φαινόμενα κτλ	–	Μνημεία [Αριθμός] ή έκταση [μ2] που επηρεάστηκαν από φυσικές καταστροφές που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή	4 χρόνια	Υπουργείο Πολιτισμού Δήμος Δελφών Τοπική Πυροσβεστική Υπηρεσία
		–	Έργα προσαρμογής στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων [Αριθμός]		
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΟΙΚΔΟΔΟΗΣΗ	Νέες κατασκευές και υποδομές που επηρεάζουν το Αγαθό	–	Νέες κατασκευές/υποδομές και πολεοδομικές παρεμβάσεις [Αριθμός]	8 χρόνια	Υπουργείο Πολιτισμού Υπουργείο Υποδομών Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας Δήμος Δελφών
ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ	Συγκοινωνιακές υπηρεσίες και υποδομές	–	Μέσα μεταφοράς (ιδιωτικά, δημόσια, συλλογικά) από τους τερματικούς σταθμούς μεταφορών (λιμάνια, αεροδρόμια), κοντινούς οικισμούς και πόλεις [Αριθμός], νέοι δρόμοι (χλμ.) και χώροι στάθμευσης [Αριθμός]	8 χρόνια	Υπουργείο Πολιτισμού Υπουργείο Υποδομών Δήμος Δελφών

ΔΙΑΧΥΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	Συμμετοχικότητα, ενημέρωση και εκπαίδευση	– Έντυποι και ψηφιακοί αρχαιολογικοί οδηγοί στα ελληνικά και στις ξένες γλώσσες [Αριθμός] – Ψηφιακές εφαρμογές και ψηφιακή προβολή [Αριθμός] – Συνέδρια, ημερίδες, εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης [Αριθμός] – Εκπαιδευτικά προγράμματα και δράσεις σε συνεργασία με σχολεία [Αριθμός] – Συμμετοχικές δράσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης – Διεθνείς και διαπεριφερειακές δικτυώσεις [Αριθμός] στα οποία συμμετέχουν οι Δελφοί ή η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας για την προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού.	1 χρόνος	Υπουργείο Πολιτισμού Γαλλική Σχολή Αθηνών Δήμος Δελφών Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας Κοινωνία των πολιτών Εκπαιδευτικοί φορείς
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑ Η	Πλαίσιο διαχείρισης επισκεπτών	– Αριθμός επισκεπτών [επισκέπτες/ ημέρα, μέγιστη ωριαία αιχμή] – Αξιολόγηση επισκεψιμότητας σε σχέση με την ικανότητα υποδοχής και εξυπηρέτησης [Ποσοστό αποτελεσματικότητας %]	1 χρόνος	Υπουργείο Πολιτισμού
	Πιστώσεις για την υλοποίηση έργων συντήρησης, προστασίας, ανάδειξης.	– Πηγές χρηματοδότησης ανά κατηγορία έργου/προγράμματος [Αριθμός] και σχετικές δαπάνες [Ποσό]	1 χρόνος	Υπουργείο Πολιτισμού
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ	Κατάρτιση και εκπαίδευση	– Προγράμματα/σεμινάρια επιμόρφωσης και κατάρτισης προσωπικού [Αριθμός] – Αριθμός προσωπικού που συμμετέχει σε αυτά ανά ειδικότητα [Αριθμός]	1 χρόνος	Υπουργείο Πολιτισμού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΜΕΣΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Βασική και σταθερή πηγή χρηματοδότησης για την κάλυψη των αναγκών λειτουργίας και προστασίας του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών είναι οι κρατικοί πόροι. Οι σχετικές πιστώσεις διατίθενται σε ετήσια βάση και προέρχονται είτε από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Πολιτισμού είτε από το Εθνικό Σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Η εν λόγω χρηματοδότηση καλύπτει τα λειτουργικά έξοδα του χώρου και το κόστος του προσωπικού της ΕΦΑ Φωκίδος (Μόνιμου και Ιδιωτικού Δικαίου Αορίστου Χρόνου, για όλες τα κατηγορίες υπαλλήλων), τη συντήρηση και τον εξοπλισμό υποστηρικτικών για τη λειτουργία του χώρου κτηρίων και υποδομών, την εξασφάλιση μέσων και μέτρων ασφάλειας, την προβολή και ανάδειξη του έργου της ΕΦΑ Φωκίδος στους Δελφούς, καθώς και την εκτέλεση των απαραίτητων αρχαιολογικών ή άλλων έργων που απαιτούνται για τη λειτουργία και την προστασία των χώρου και την εξυπηρέτηση των επισκεπτών.

Μέρος των προτεινόμενων στο πλαίσιο του παρόντος Σχεδίου Διαχείρισης μπορεί να χρηματοδοτηθεί στο προαναφερθέν πλαίσιο.

Υπάρχουν, ωστόσο, και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία που μπορούν να αξιοποιηθούν για την υλοποίηση των επιμέρους προτεινόμενων δράσεων, μεταξύ των οποίων άλλοι δημόσιοι πόροι (π.χ. Μνημόνια Συνεργασίας και Προγραμματικές Συμβάσεις Πολιτισμικής Ανάπτυξης με τον Δήμο και την Περιφέρεια), ευρωπαϊκά ή διεθνή χρηματοδοτικά προγράμματα, ιδιωτικές χορηγίες και δωρεές.

Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Τ.Α.Α.)

Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποτέλεσε σημαντικό χρηματοδοτικό μηχανισμό για την υλοποίηση έργων στον αρχαιολογικό χώρο Δελφών κατά το χρονικό διάστημα 2022-2025:

«SUB.1 – Μέτρα Αντιμετώπισης Βραχοπτώσεων στους Δελφούς»

Αφορά σε εργασίες και τεκμηριωμένες παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου των βραχοπτώσεων στην ευρύτερη περιοχή του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών, με σκοπό αφενός την εξασφάλιση της προστασίας των μνημείων και αφετέρου την ασφαλή και απρόσκοπτη πρόσβαση και περιήγηση του κοινού.

«Πολιτιστική Διαδρομή: Ο δρόμος προς τη Δύση. Από τον Όμηρο στον Θερβάντες»

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου έργου σχεδιάστηκε πολιτιστική διαδρομή που συνδέει διάφορες αρχαιολογικές θέσεις στις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας, Ιονίων Νήσων και Ηπείρου. Η διαδρομή χωρίζεται σε δύο επιμέρους σκέλη, ένα θαλάσσιο και ένα χερσαίο. Η θαλάσσια διαδρομή ακολουθεί τον δρόμο των αποίκων του 8ου και 7ου αιώνα π.Χ. προς τη Δύση. Η χερσαία διαδρομή ακολουθεί τον δρόμο των Ρωμαίων

κατακτητών στη δυτική Ελλάδα, από τη Νικόπολη έως την αρχαία Ολυμπία, με στάσεις σε χώρους ρωμαϊκών λουτρών, ιδιαίτερα σημαντικών υποδομών για τον ρωμαϊκό πολιτισμό. Στην Π.Ε. Φωκίδας, το θαλάσσιο σκέλος της διαδρομής διέρχεται από την Κίρρα και τον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών, σημαντικού σταθμού στο αφήγημα της διαδρομής όπου σύμφωνα με την παράδοση απευθύνονταν οι άποικοι πριν ξεκινήσουν το ταξίδι τους για τη Δύση.

«SUB. 7 - Σχεδιασμός Εθνικής Στρατηγικής για την προσαρμογή της προστασίας των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής»

Στόχος και αντικείμενο του έργου, στο οποίο περιλαμβάνονται οι Δελφοί, ως πεδίου εφαρμογής του προγράμματος ήταν α) η συστηματική καταγραφή και παρακολούθηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα μνημεία, β) ο χωροχρονικός προσδιορισμός του τετράπτυχου «έκθεση-ευαισθησία-προσαρμοστική ικανότητα-τρωτότητα» σε συνδυασμό με την εκτίμηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής για την επόμενη κλιματική περίοδο (2020-2050), γ) η επιλογή των κατάλληλων υποδομών και μέτρων ανάλογα με τον κατά περίπτωση κλιματικό κίνδυνο (-ους) και την τρωτότητα της περιοχής εφαρμογής, δ) η εκπαίδευση του κρατικού μηχανισμού και η γένει εξασφάλιση της απαιτούμενης ετοιμότητας όλων των αρμόδιων φορέων, ώστε να διαφυλαχθεί η πολιτιστική μας κληρονομιά, και ε) η σύνθεση των αποτελεσμάτων του συνόλου του έργου και η εναρμόνιση των προτεινόμενων δράσεων με τις διεθνείς συστάσεις στο πλαίσιο σχεδιασμού Εθνικής Στρατηγικής για την προσαρμογή της προστασίας των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

« SUB.3.9 - Εκσυγχρονισμός και ενεργειακή αναβάθμιση του κτηρίου πολιτιστικών χρήσεων του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών»

Ολοκληρώθηκε ο εκσυγχρονισμός και η ενεργειακή αναβάθμιση των συνεδριακών υποδομών του Κέντρου προκειμένου να συνεχίσει να εκπληρώνει τον σημαντικό ρόλο του, ως πόλος προβολής του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού.

Με την ολοκλήρωση των έργων ΤΑΑ η στρατηγική προσέγγιση του ΥΠΠΟ θα πρέπει να κινηθεί σε δύο συμπληρωματικές κατευθύνσεις: αφενός, στη συντήρηση των έργων και αφετέρου, στην αξιοποίηση της εμπειρίας και των αποτελεσμάτων των δράσεων που έχουν υλοποιηθεί για τη διαμόρφωση επαναχρησιμοποιήσιμων προτύπων και καλών πρακτικών για τις μελλοντικές παρεμβάσεις

Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ)

Στον πλαίσιο των χρηματοδοτικών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ έχουν υλοποιηθεί κατά καιρούς προγράμματα προστασίας, συντήρησης και ανάδειξης των μνημείων των Δελφών, ενώ αρκετά βρίσκονται σε εξέλιξη .

Το πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 αποτελεί σημαντικό χρηματοδοτικό εργαλείο για το παρόν και άμεσο μέλλον. Ήδη έχουν ενταχθεί σε αυτό, και συγκεκριμένα στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Στερεάς Ελλάδας, μελέτες και τα

συνεπαγόμενα έργα για την αποκατάσταση, στερέωση και ανάδειξη των μνημείων της δυτικής αρχαίας πόλης των Δελφών, καθώς και για τη συντήρηση και ανάδειξης άλλων μνημείων του αρχαιολογικού χώρου, όπως είναι οι Ανατολικές Θέρμες και το Γυμνάσιο, προκειμένου να προστατευθούν, αλλά και να αποδοθούν νέοι χώροι στους επισκέπτες, που τα τελευταία χρόνια σταθερά αυξάνονται.

Εθνικό και Περιφερειακό Εταιρικό Σχέδιο 2028-2034 (ΕΠΕΣ)

Το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2028-2034 με το τίτλο "Εθνικό Περιφερειακό Εταιρικό Σχέδιο 2028-2034" βρίσκεται υπό διαπραγμάτευση. Για τον τομέα του πολιτισμού, οι στρατηγικές κατευθύνσεις που περιγράφονται στο υπό διαμόρφωση πλαίσιο αφορούν ιδίως τέσσερις αλληλένδετες προτεραιότητες:

- Κλιματική αλλαγή και βιωσιμότητα, με έμφαση στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των πολιτιστικών αγαθών και των ιστορικών τοπίων, στην πρόληψη και αντιμετώπιση των κινδύνων, καθώς και στην υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών διαχείρισης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Ενίσχυση της πολιτιστικής εμπειρίας και προώθηση του βιώσιμου τουρισμού, μέσω της αναβάθμισης των υποδομών και των υπηρεσιών για τους επισκέπτες, της ανάπτυξης πολιτιστικών διαδρομών και ψηφιακών εφαρμογών, καθώς και της διασύνδεσης της πολιτιστικής κληρονομιάς με το φυσικό περιβάλλον και την τοπική οικονομία.
- Διεύρυνση της συμμετοχής και της πρόσβασης στον πολιτισμό, με την προώθηση της ισότιμης προσβασιμότητας, την ανάπτυξη εκπαιδευτικών και συμμετοχικών δράσεων, την αξιοποίηση ψηφιακών μέσων και την ενίσχυση της σχέσης των πολιτιστικών χώρων με την τοπική κοινωνία.
- Στήριξη της απασχόλησης και της κοινωνικής ευημερίας, μέσα από την ενίσχυση της πολιτιστικής δημιουργίας, της εξειδικευμένης απασχόλησης, της ανάπτυξης δεξιοτήτων και της συνεργασίας μεταξύ πολιτιστικών φορέων, εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων, επιχειρήσεων και τοπικών κοινοτήτων.

Στο πλαίσιο αυτό, το Σχέδιο Διαχείρισης του Αρχαιολογικού Χώρου των Δελφών μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού, ωρίμανσης και ιεράρχησης παρεμβάσεων με μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Μέσα από την αποτύπωση των αναγκών του αρχαιολογικού χώρου και του Δελφικού Τοπίου, τον καθορισμό προτεραιοτήτων και την εξειδίκευση δράσεων με σαφές αντικείμενο, χρονοδιάγραμμα και εκτιμώμενες απαιτήσεις, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την έγκαιρη προετοιμασία έργων και πρωτοβουλιών που θα μπορούσαν να εξεταστούν για χρηματοδότηση κατά τη νέα προγραμματική περίοδο.

Ειδικότερα, οι δράσεις που αφορούν την προστασία και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη κινδύνων, τη συντήρηση και ανάδειξη των μνημείων, την ψηφιακή τεκμηρίωση και καινοτομία, τη βελτίωση της προσβασιμότητας, την ανάπτυξη πολιτιστικών διαδρομών, την εκπαίδευση και τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας μπορούν να συσχετιστούν με τις παραπάνω κατευθύνσεις. Παράλληλα, η διασύνδεση του αρχαιολογικού χώρου με το φυσικό και πολιτιστικό απόθεμα της ευρύτερης περιοχής μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση ενός βιώσιμου προτύπου επισκεψιμότητας και στην υποστήριξη της τοπικής κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης.

Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων – Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2026-2030

Το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΑΠΔΕ) αποτελεί βασικό εθνικό εργαλείο για τη χρηματοδότηση αναπτυξιακών παρεμβάσεων και επενδύσεων. Διαρθρώνεται σε τρία διακριτά σκέλη: το συγχρηματοδοτούμενο σκέλος, στο οποίο εντάσσονται έργα που χρηματοδοτούνται από συνδυασμό ευρωπαϊκών και εθνικών πόρων, και το εθνικό σκέλος, το οποίο χρηματοδοτείται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους. Η ένταξη των έργων στο ΑΠΔΕ πραγματοποιείται κατόπιν πρότασης των αρμόδιων φορέων και έγκρισης του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.

Το στρατηγικό πλαίσιο για την περίοδο 2026–2030 καθορίζεται από το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ) 2026–2030, το οποίο θέτει τις βασικές αναπτυξιακές προτεραιότητες και κατευθύνσεις για την αξιοποίηση των εθνικών πόρων. Ιδιαίτερη σημασία για τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς παρουσιάζει ο αναπτυξιακός στόχος που αφορά τον ψηφιακό μετασχηματισμό και την τεχνητή νοημοσύνη, ο οποίος εξειδικεύεται, μεταξύ άλλων, στην ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών και δεξιοτήτων, την προστασία δεδομένων και την κυβερνοασφάλεια, καθώς και την αξιοποίηση και ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών. Στο πλαίσιο αυτό, το ΑΠΔΕ και το ΕΠΑ 2026–2030 μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό χρηματοδοτικό πλαίσιο για την υλοποίηση παρεμβάσεων του Σχεδίου Διαχείρισης των Δελφών, ιδίως για δράσεις που δεν είναι δυνατόν ή δεν είναι σκόπιμο να χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από συγχρηματοδοτούμενα ευρωπαϊκά προγράμματα. Η έγκαιρη ωρίμανση και προτεραιοποίηση των δράσεων του Σχεδίου, σε συνδυασμό με την παρακολούθηση των ετήσιων προσκλήσεων και των διαθέσιμων εθνικών πόρων, μπορεί να διευκολύνει την ένταξη έργων που αφορούν την προστασία, συντήρηση και ανάδειξη των μνημείων, τη βελτίωση των υποδομών και της προσβασιμότητας, την ψηφιακή τεκμηρίωση και διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και την ανάπτυξη εφαρμογών νέων τεχνολογιών.

Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στη διασφάλιση της συνέχειας των παρεμβάσεων που υλοποιούνται ή ολοκληρώνονται στο πλαίσιο του ΤΑΑ και του ΕΣΠΑ, ώστε οι απαιτήσεις λειτουργίας, συντήρησης, επικαιροποίησης και περαιτέρω ανάπτυξής τους

να ενσωματώνονται έγκαιρα στον προγραμματισμό του ΑΠΔΕ. Με τον τρόπο αυτό, το Διαχειριστικό Σχέδιο μπορεί να λειτουργήσει ως πλαίσιο μακροπρόθεσμου προγραμματισμού και ιεράρχησης επενδύσεων, συνδέοντας τις ανάγκες προστασίας και διαχείρισης του Αγαθού με τα διαθέσιμα εθνικά χρηματοδοτικά εργαλεία.

Τακτικός Προϋπολογισμός

Πέραν των επενδυτικών χρηματοδοτικών εργαλείων, ο Τακτικός Προϋπολογισμός του Υπουργείου Πολιτισμού αποτελεί βασικό μηχανισμό για την κάλυψη των λειτουργικών και επαναλαμβανόμενων δαπανών που απαιτούνται για τη λειτουργία και τη διατήρηση των υποδομών και συστημάτων που έχουν αναπτυχθεί. Στο πλαίσιο του ψηφιακού μετασχηματισμού, αφορά ιδίως δαπάνες για άδειες και ανανεώσεις λογισμικού, φιλοξενία και λειτουργία πληροφοριακών συστημάτων, τεχνική υποστήριξη και συντήρηση, ανανέωση εξοπλισμού, εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού, καθώς και λοιπές προμήθειες λειτουργικού χαρακτήρα.

Η διάκριση μεταξύ επενδυτικής και λειτουργικής χρηματοδότησης είναι κρίσιμη για τη μακροχρόνια βιωσιμότητα των έργων. Τα ευρωπαϊκά και εθνικά επενδυτικά εργαλεία χρηματοδοτούν κατά κανόνα την ανάπτυξη, δημιουργία ή αναβάθμιση υποδομών και συστημάτων, ενώ η απρόσκοπτη λειτουργία, συντήρηση, επικαιροποίηση και υποστήριξή τους μετά την ολοκλήρωση της επένδυσης απαιτεί σταθερούς λειτουργικούς πόρους. Ως εκ τούτου, η έγκαιρη πρόβλεψη των σχετικών δαπανών στον Τακτικό Προϋπολογισμό θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του σχεδιασμού κάθε ψηφιακής επένδυσης και να λαμβάνεται υπόψη ήδη από το στάδιο της ωρίμανσης και του σχεδιασμού των έργων. Η ανάγκη αυτή καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική για τα έργα που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ), καθώς με την ολοκλήρωση της χρηματοδοτικής περιόδου τον Αύγουστο του 2026 εισέρχονται σταδιακά σε φάση παραγωγικής λειτουργίας, αλλά και για τις νέες επενδύσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο της επόμενης προγραμματικής περιόδου. Για τον λόγο αυτό, απαιτείται η ενσωμάτωση στον πολυετή προγραμματισμό του ΥΠΠΟ των αναμενόμενων αναγκών λειτουργίας και συντήρησης έργων και υποδομών, ώστε να διασφαλίζεται η συνέχεια των υπηρεσιών, η αξιοποίηση των παραγόμενων δεδομένων και η διατήρηση της αξίας των επενδύσεων σε βάθος χρόνου.

Στο πλαίσιο του Σχεδίου Διαχείρισης των Δελφών, ο Τακτικός Προϋπολογισμός θα πρέπει να αξιοποιείται συμπληρωματικά προς τα επενδυτικά χρηματοδοτικά εργαλεία, εξασφαλίζοντας τους αναγκαίους πόρους για τη συνεχή λειτουργία, συντήρηση και επικαιροποίηση των έργων που έχουν γίνει, καθώς και για την εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού που θα κληθεί να τα υποστηρίξει και να τα αξιοποιήσει.

Horizon Europe (European Union)

Το πρόγραμμα Horizon αποτελεί εμβληματική πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την έρευνα και την καινοτομία. Στο πλαίσιο του προηγούμενης φάσης του

Προγράμματος (Horizon) χρηματοδοτήθηκαν πολλά ερευνητικά έργα πολιτισμού, ενώ η νέα φάση του Προγράμματος Horizon 2021-2027 αποτελεί πολύτιμο χρηματοδοτικό εργαλείο και θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ερευνητικών δράσεων στο πλαίσιο του Σχεδίου Διαχείρισης.

Γαλλική Σχολή Αθηνών

Στο πλαίσιο των προγραμμάτων συστηματικής ανασκαφής και μελέτης της Γαλλικής Σχολής Αθηνών στους Δελφούς, υποστηρίζονται και οικονομικά δραστηριότητες που σχετίζονται με την ανασκαφή, τη μελέτη, τη συντήρηση και των αποκατάσταση των μνημείων του χώρου, καθώς και με την προβολή και διάχυση του ερευνητικού έργου της Σχολής στους Δελφούς. Η ιεραρχημένος και τεκμηριωμένος σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Φωκίδος προγραμματισμός δράσεων σε αυτό το πλαίσιο, μπορεί να συνεισφέρει στην βέλτιστη δυνατή αξιοποίηση των παρεχόμενων κονδυλίων, ώστε να επιτευχθούν και οι αντίστοιχες, σχετιζόμενες με τη δράση της Γαλλικής Σχολής, εργασίες που προβλέπονται στο Διαχειριστικό Σχέδιο.

Προγραμματικές Συμβάσεις

Το πλαίσιο των Προγραμματικών Συμβάσεων (Προγραμματικές Συμβάσεις σύμφωνα με το Ν.4412/2026, Προγραμματικές Συμβάσεις Πολιτισμικής Ανάπτυξης) αποτελεί σημαντική πηγή υποστήριξης δράσεων, προγραμμάτων και υπηρεσιών πολιτιστικού χαρακτήρα, όπως η ανάδειξη, προστασία και συντήρηση μνημείων, οι παρεμβάσεις σε διατηρητέα ή παραδοσιακά κτίρια και οικισμούς, η διάσωση και διάδοση στοιχείων του πολιτισμού, η ανέγερση και λειτουργία χώρων πολιτισμικών λειτουργιών, η υποστήριξη δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων που αφορούν την επιστήμη, τα γράμματα και τις τέχνες. Σε αυτήν την κατηγορία Προγραμματικών Συμβάσεων συμμετέχει απαραιτήτως ως Συμβαλλόμενο Μέρος το Υπουργείο Πολιτισμού. Στις περισσότερες περιπτώσεις λοιποί συμβαλλόμενοι είναι Περιφέρειες, Δήμοι, Ερευνητικοί και Εκπαιδευτικοί φορείς. Πρόκειται για μορφή συνέργειας μεταξύ δημόσιων (και μη) φορέων με σκοπό την διάθεση και συνένωση των μέσων που διαθέτει ο κάθε φορέας για την επίτευξη κοινού στόχου.

Στον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών υλοποιείται στο πλαίσιο Προγραμματικής Σύμβασης Πολιτισμικής Ανάπτυξης έργο αναστήλωσης του αρχαίου θεάτρου με συμβαλλόμενους το Υπουργείο Πολιτισμού διά της ΕΦΑ Φωκίδος και την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, η οποία και χρηματοδοτεί το έργο.

Δωρεές - Χορηγίες

Ο ιδιωτικός τομέας μπορεί να συνεισφέρει χρηματοδοτικά στην υλοποίηση του Σχεδίου Διαχείρισης μέσω διάθεσης πόρων στο πλαίσιο δωρεάς ή χορηγίας, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες από το νόμο αντίστοιχες διαδικασίες. Η συνεισφορά των δωρεών/χορηγιών συνίσταται είτε σε άμεση χρηματοδότηση έργων τεκμηρίωσης, προστασίας και ανάδειξης των μνημείων είτε στην παροχή μέσων και υποδομών για

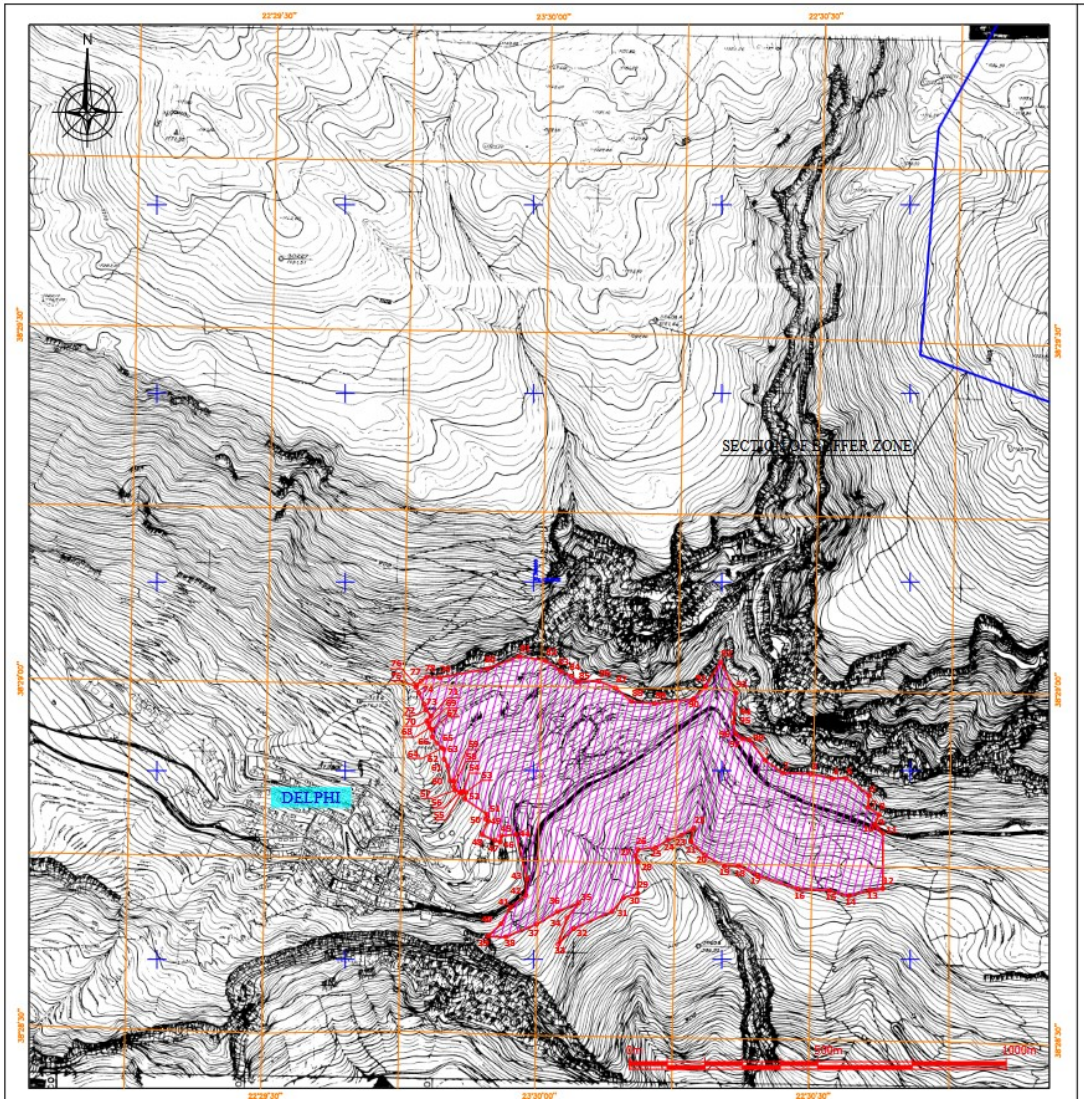
την υποστήριξη δράσεων πληροφόρησης, εκπαίδευσης, δημοσιεύσεων, ψηφιακής προβολής και ευαισθητοποίησης του κοινού.

Σε αυτό το πλαίσιο, το Υπουργείο Πολιτισμού έχει υπογράψει Μνημόνιο Συνεργασίας με την COSMOTE για την παροχή δωρεάν WiFi σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία της Ελλάδας, μεταξύ των οποίων είναι ο αρχαιολογικός χώρος και το Μουσείο Δελφών.

Επίσης, με χρηματοδότηση χρηματοδότηση του Ομίλου Λάτση και του Τραπεζικού Ομίλου Eurobank έχει εκδοθεί τόμος/λεύκωμα για το αρχαιολογικό μουσείο Δελφών, ο οποίος είναι διαθέσιμος (με ελεύθερη πρόσβαση) και στην ιστοσελίδα του Ομίλου (https://www.latsis-foundation.org/ell/e-library). Ο τόμος εντάσσεται στο πρόγραμμα «Ο Κύκλος των Μουσείων», όπως επίσης και οι άλλες εκδόσεις, με αντικείμενο τον πολιτισμό, την τέχνη και την ιστορία και δεν διατίθενται στο εμπόριο, αλλά διανέμονται δωρεάν σε επιλεγμένους αποδέκτες, μεταξύ των οποίων πανεπιστήμια, βιβλιοθήκες, μουσεία, αρχαιολογικές υπηρεσίες και σχολές, ιδρύματα και άλλους φορείς πολιτισμού και έρευνας στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Τοπογραφικά σχέδια
(Core Zone, Buffer Zone)

CORE COORDINATES

	E	N
1	22° 30' 24".64197	38° 28' 53".98787
2	22° 30' 25".65394	38° 28' 52".92084
3	22° 30' 29".70014	38° 28' 52".88996
4	22° 30' 31".06234	38° 28' 51".91809
5	22° 30' 31".57256	38° 28' 51".55323
6	22° 30' 36".18388	38° 28' 51".12361
7	22° 30' 36".80927	38° 28' 50".06317
8	22° 30' 37".76314	38° 28' 49".48064
9	22° 30' 38".83360	38° 28' 48".47458
10	22° 30' 37".11193	38° 28' 46".93316
11	22° 30' 37".70087	38° 28' 47".90405
12	22° 30' 37".80462	38° 28' 45".10409
13	22° 30' 36".28408	38° 28' 42".96501
14	22° 30' 34".67465	38° 28' 42".42273
15	22° 30' 31".07042	38° 28' 42".52318
16	22° 30' 28".49910	38° 28' 42".96892
17	22° 30' 23".06146	38° 28' 44".10542
18	22° 30' 21".99907	38° 28' 44".57170
19	22° 30' 20".61458	38° 28' 46".83191
20	22° 30' 18".23050	38° 28' 45".75363
21	22° 30' 16".67812	38° 28' 44".99202
22	22° 30' 16".09713	38° 28' 43".04121
23	22° 30' 15".63194	38° 28' 41".42005
24	22° 30' 14".14671	38° 28' 40".27042
25	22° 30' 12".53182	38° 28' 40".31708
26	22° 30' 10".88112	38° 28' 40".15180
27	22° 30' 10".63564	38° 28' 42".60926
28	22° 30' 10".24066	38° 28' 43".10202
29	22° 30' 10".05232	38° 28' 42".36317
30	22° 30' 09".42715	38° 28' 41".96283
31	22° 30' 08".15740	38° 28' 40".77288
32	22° 30' 07".80467	38° 28' 39".21078
33	22° 30' 07".34220	38° 28' 37".88951
34	22° 30' 05".23574	38° 28' 40".15794
35	22° 30' 04".21864	38° 28' 41".48109
36	22° 30' 03".41783	38° 28' 40".62206
37	22° 29' 59".91539	38° 28' 39".56698
38	22° 29' 58".56408	38° 28' 38".44674
39	22° 29' 54".61373	38° 28' 38".48838
40	22° 29' 56".02705	38° 28' 39".54382
41	22° 29' 57".03975	38° 28' 40".96618
42	22° 29' 58".60629	38° 28' 42".04044
43	22° 29' 58".79711	38° 28' 43".44513
44	22° 29' 57".49858	38° 28' 47".37396
45	22° 29' 53".80940	38° 28' 47".11454
46	22° 29' 52".79966	38° 28' 46".59170
47	22° 29' 52".29667	38° 28' 46".71670
48	22° 29' 53".77530	38° 28' 47".20201
49	22° 29' 54".45626	38° 28' 48".36564
50	22° 29' 54".16373	38° 28' 48".56043
51	22° 29' 54".39077	38° 28' 48".96132
52	22° 29' 51".85683	38° 28' 50".24341
53	22° 29' 51".29573	38° 28' 50".80818
54	22° 29' 51".59366	38° 28' 50".87299
55	22° 29' 51".41692	38° 28' 50".73800
56	22° 29' 51".29983	38° 28' 50".83268
57	22° 29' 50".74633	38° 28' 50".97498
58	22° 29' 50".28357	38° 28' 51".26092
59	22° 29' 50".08251	38° 28' 51".76318
60	22° 29' 50".20409	38° 28' 51".74698
61	22° 29' 49".20065	38° 28' 53".04328
62	22° 29' 49".40963	38° 28' 53".61366
63	22° 29' 49".42322	38° 28' 54".48215
64	22° 29' 49".26706	38° 28' 54".59636
65	22° 29' 48".63487	38° 28' 55".02047
66	22° 29' 48".15997	38° 28' 55".31951
67	22° 29' 48".13512	38° 28' 56".15962
68	22° 29' 47".84505	38° 28' 56".31318
69	22° 29' 47".51283	38° 28' 57".56548
70	22° 29' 47".39995	38° 28' 58".89651
71	22° 29' 47".29360	38° 28' 57".31462
72	22° 29' 47".43110	38° 28' 57".38433
73	22° 29' 47".22462	38° 28' 58".31240
74	22° 29' 46".61612	38° 28' 59".26743
75	22° 29' 46".30442	38° 28' 59".78833
76	22° 29' 46".35580	38° 28' 59".92531
77	22° 29' 46".83054	38° 29' 00".93971
78	22° 29' 47".41028	38° 29' 00".68468
79	22° 29' 43".83380	38° 29' 00".42961
80	22° 29' 54".13053	38° 29' 01".42756
81	22° 29' 57".53050	38° 29' 00".56282
82	22° 30' 00".42184	38° 29' 02".24302
83	22° 30' 00".60793	38° 29' 01".88540
84	22° 30' 05".26919	38° 29' 00".95601
85	22° 30' 04".01558	38° 29' 00".46480
86	22° 30' 04".04020	38° 29' 00".54146
87	22° 30' 08".41845	38° 29' 00".01306
88	22° 30' 09".89142	38° 28' 59".86162
89	22° 30' 12".43008	38° 28' 58".71750
90	22° 30' 16".76137	38° 28' 57".19041
91	22° 30' 18".01546	38° 29' 00".27301
92	22° 30' 19".64045	38° 29' 02".41162
93	22° 30' 21".36662	38° 29' 02".72515
94	22° 30' 21".19755	38° 28' 57".99219
95	22° 30' 21".00950	38° 28' 57".17772
96	22° 30' 21".57273	38° 28' 56".31940
97	22° 30' 22".16949	38° 28' 55".80954
98	22° 30' 22".91968	38° 28' 55".72875

	X (GGRS ' 87)	Y (GGRS ' 87)
1	369614.200	4260007.556
2	369661.980	4259993.867
3	369736.209	4259991.733
4	369793.336	4259979.344
5	369829.865	4259979.899
6	369891.688	4259934.752
7	369887.673	4259902.183
8	369917.765	4259883.672
9	369906.953	4259858.994
10	369913.524	4259848.047
11	369924.678	4259834.901
12	369927.781	4259826.899
13	369903.213	4259683.166
14	369838.979	4259687.336
15	369"86.427	4259681.419
16	369"01.207	4259686.374
17	369892.775	4259"23.204
18	369843.289	4259"47.806
19	369707.194	4259"46.967
20	369454.723	4259"6.261
21	369417.893	4259812.268
22	369425.990	4259847.265
23	369392.600	4259828.653
24	369336.391	4259815.560
25	369324.210	4259796.368
26	3692"6.551	4259"91.433
27	369270.634	4259"74.800
28	369237"'66	4259"58.264
29	3692"6.697	4259"4.625
30	369139.348	4259683.086
31	369208.169	4259626.669
32	369106.495	4259580.""8
33	369065."97	4259540.112
34	369088.389	4259609.683
35	369130.335	4259649.961
36	369064.169	4259625.937
37	369008.""9	4259592.""6
38	368926.970	4259539.685
39	368878.834	4259561.819
40	368913.603	4259593."24
41	368938.864	4259637.008
42	368979.140	4259669.901
43	368982.692	4259"12."58
44	368933.132	4259631.495
45	368914.317	4259627.""4
46	368911.642	4259810.941
47	36889".818	4259815.110
48	368862.901	4259830.554
49	368819.973	4259866.152
50	3688"2.98"	4259"92.292
51	3688"6."23	4259854.""3
52	368811."919	4259937."""
53	368820.618	4259942.429
54	368811.8""	4259944.398
55	368809."33	4259940."""
56	368804."41	4259943.446
57	368"91.393	4259948.054
58	368"8".802	4259956.913
59	368"8".992	4259"92.412
60	368""8.649	4259"2.082
61	368""1.951	4260012.140
62	368"62.223	4260029.884
63	368"62.4"4	4260056.665
64	368"3".382	4260060."""
65	368"2."62	4260093."""
66	368"31.020	4260089.168
67	368"30."42	4260108.900
68	368"23."91	4260113.809
69	368"20."62	4260124.224
70	368"16.693	4260131.838
71	368"2".681	4260144.336
72	368"14.332	4260161.114
73	368"00."66	4260172.620
74	368695.301	4260203.302
75	368688.""1	4260241.""9
76	368689.331	4260247.""7
77	368"01.232	4260257.956
78	368"13.942	4260248.038
79	368"51.126	4260260.900
80	3688"8.668	4260269.142
81	368982.099	4260302.622
82	368931.459	4260291.""5
83	368970.930	4260244.""9
84	369099.838	4260230.""6
85	36911".923	4260233.331
86	369"4.040	4260254.""8
87	369218.210	4260219."69
88	369260.208	4260183.""8
89	369221.887	4260"8.131
90	369"25.884	4260"4.""6
91	369486."93	4260224.055
92	369"9".226	4260189.193
93	369287."13	4260205."00
94	369232."09	4260150.186
95	369329.970	4260"2".2"3
96	369336.233	4260097.625
97	369335.200	4260064.464
98	369"3.344	4260081.896

The coordinates of the Buffer Zone are presented at the Map 1 / 2

Hellenic Ministry of Culture
General Directorate of Antiquites and Cultural Heritage
Directorate of Prehistoric and Classical Antiquities-Directorate of Byzantine and Post Byzantine Antiquites

" ARCHAELOGICAL SITE OF DELPHI "

(Date of Inscription : 1987)

core

buffer zone

primary coordinate grid (WGS84)

secondary coordinate grid (GGRS ' 87)

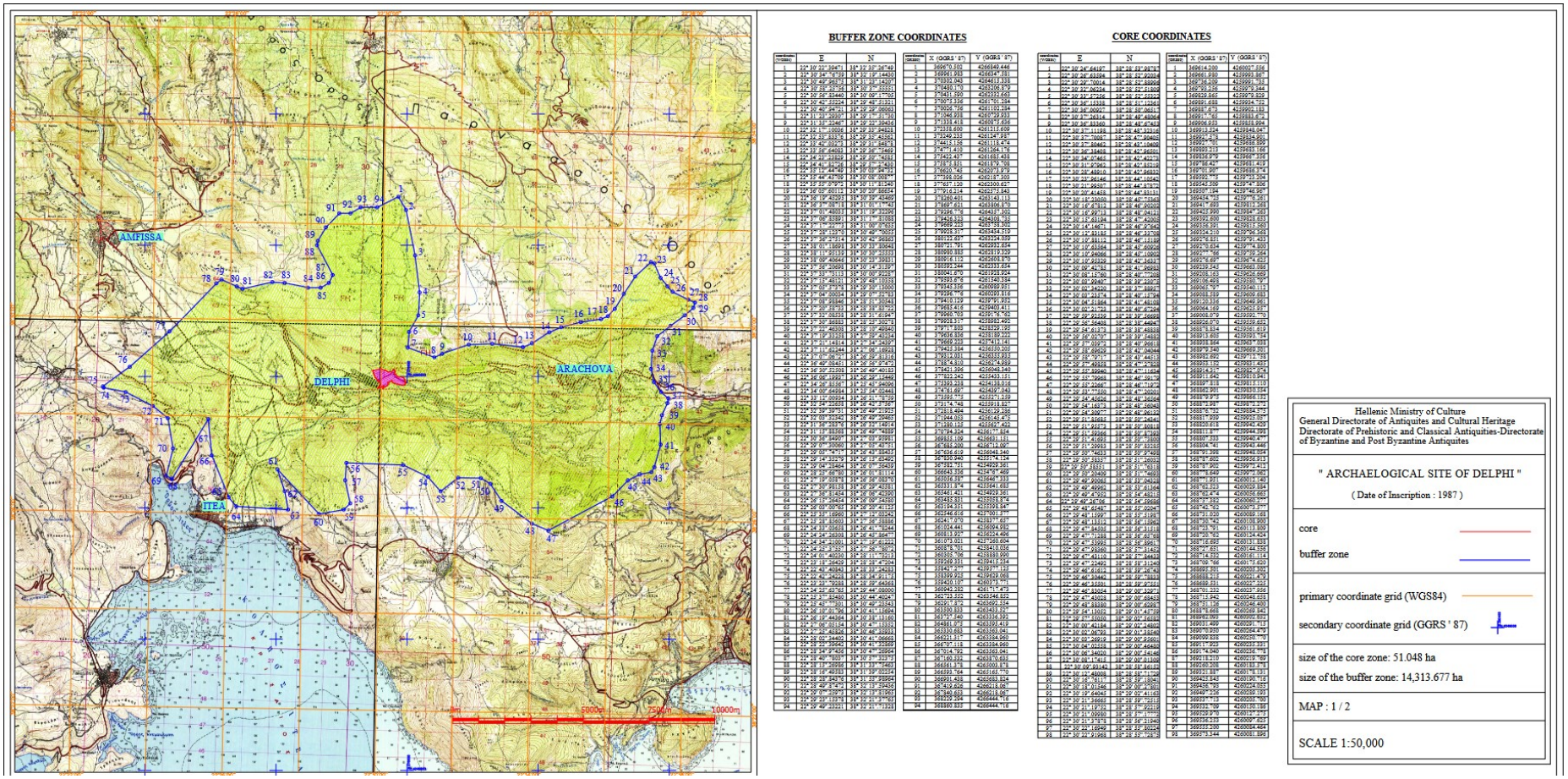
size of the core zone: 51.048 ha

size of the buffer zone: 14,313.677 ha

MAP : 2 / 2

SCALE 1:5,000

Δελφοί: Τοπογραφικό Σχέδιο Core Zone (2009)

BUFFER ZONE COORDINATES

	E	N
1	22° 30' 23" 39471	38° 32' 10" 36140
2	22° 30' 34" 46" 29	38° 32' 19" 14430
3	22° 30' 49" 96673	38° 31' 28" 14207
4	22° 30' 55" 32756	38° 30' 37" 55551
5	22° 30' 59" 83440	38° 30' 09" 17702
6	22° 30' 40" 33524	38° 30' 48" 21321
7	22° 30' 40" 94731	38° 30' 29" 08063
8	22° 31' 21" 28357	38° 30' 1"" 31170
9	22° 31' 35" 35486	38° 30' 1"" 39456
10	22° 32' 1"" 10856	38° 29' 35" 84823
11	22° 32' 22" 88376	38° 29' 22" 45562
12	22° 32' 40" 83573	38° 29' 21" 84878
13	22° 32' 56" 68081	38° 29' 20" 75440
14	22° 34' 3"" 19882	38° 29' 20" 74182
15	22° 34' 41" 39" 26	38° 29' 20" 74180
16	22° 35' 1"" 44" 42	38° 29' 20" 94" 92
17	22° 35' 49" 43"09	38° 29' 08" 80877
18	22° 35' 59" 99"2	38° 29' 1"" 81540
19	22° 36' 09" 60112	38° 29' 29" 86654
20	22° 36' 18" 42597	38° 29' 39" 76469
21	22° 36' 3"" 48" 81	38° 31' 01" 47" 42
22	22° 3"' 01" 48803	38° 31' 19" 22290
23	22° 3"' 08" 83897	38° 31' 3"" 81888
24	22° 3"' 19" 33"3	38° 31' 00" 0"833
25	22° 3"' 28" 12"0	38° 30' 49" 90055
26	22° 3"' 39" 3"14	38° 30' 49" 98563
27	22° 3"' 48" 0"1	38° 30' 49" 98563
28	22° 3"' 58" 18893	38° 30' 33" 30643
29	22° 3"' 1"' 95133	38° 30' 20" 03193
30	22° 3"' 18" 40646	38° 30' 23" 39831
31	22° 3"' 27" 30680	38° 30' 23" 81397
32	22° 3"' 39" 53113	38° 30' 00" 95228
33	22° 3"' 47" 46131	38° 29' 49" 10559
34	22° 3"' 58" 3"3"3	38° 29' 39" 10000
35	22° 3"' 04" 00004	38° 29' 29" 03143
36	22° 3"' 1"' 85846	38° 29' 1"' 81643
37	22° 3"' 29" 38"33	38° 28' 39" 81723
38	22° 3"' 39" 88688	38° 28' 29" 30278
39	22° 3"' 22" 46988	38° 28' 19" 40840
40	22° 3"' 33" 33238	38° 28' 0"' 45214
41	22° 3"' 21" 44614	38° 2"' 34" 24327
42	22° 3"' 1"' 82444	38° 2"' 06" 18923
43	22° 3"' 0"' 06"2"	38° 26' 59" 81316
44	22° 3"' 49" 68401	38° 26' 49" 3"472
45	22° 38' 3"' 22388	38° 26' 49" 40133
46	22° 38' 0"' 18993	38° 26' 39" 11440
47	22° 38' 1"' 81" 66	38° 26' 29" 11" 40
48	22° 38' 0"' 66984	38° 26' 19" 0"441
49	22° 38' 1"' 00994	38° 26' 0"' 81739
50	22° 38' 1"' 20888	38° 25' 49" 3"38"
51	22° 38' 09" 39"31	38° 25' 49" 31905
52	22° 38' 0"' 31242	38° 25' 39" 29465
53	22° 38' 1"' 28"6	38° 25' 2"' 14914
54	22° 38' 1"' 88168	38° 25' 49" "4189
55	22° 39' 09" 8490"	38° 2"' 09" 21991
56	22° 39' 1"' 39080	38° 2"' 39" 40751
57	22° 39' 09" 8"1"	38° 25' 49" 81432
58	22° 39' 0"' 35"9	38° 25' 39" 81" 40
59	22° 39' 0"' 39464	38° 25' 29" 81492
60	22° 38' 2"' 68"80	38° 25' 0"' 81114
61	22° 38' 1"' 39"61	38° 25' 0"' 81114
62	22° 38' 09" 81183	38° 24' 49" 81531
63	22° 38' 0"' 81424	38° 24' 39" 81531
64	22° 38' 1"' 39454	38° 26' 09" 84380
65	22° 38' 09" 00"83	38° 26' 20" 41123
66	22° 38' 1"' 18960	38° 26' 3"' 41" 42
67	22° 38' 1"' 85800	38° 2"' 39" 18886
68	22° 38' 1"' 88"01	38° 2"' 49" 18444
69	22° 38' 2"' 38388	38° 26' 49" 8"4"
70	22° 38' 2"' 31"01	38° 2"' 59" 81422
71	22° 38' 2"' 3"22"	38° 2"' 59" 38"2
72	22° 38' 0"' 40230	38° 28' 11" 39213
73	22° 38' 0"' 39"31	38° 28' 2"' 47" 04
74	22° 38' 0"' 40843	38° 28' 39" 84583
75	22° 38' 0"' 39"42	38° 28' 49" 84" 39
76	22° 38' 2"' 38288	38° 28' 59" 84868
77	22° 38' 2"' 82"83	38° 29' 0"' 88000
78	22° 38' 2"' 38480	38° 29' 0"' 88" 4
79	22° 38' 0"' 7"01	38° 29' 10" 38" 43
80	22° 38' 0"' 39"01	38° 29' 20" 38543
81	22° 38' 0"' 38"36	38° 29' 30" 38" 43
82	22° 38' 1"' 44364	38° 30' 39" 38160
83	22° 38' 1"' 88154	38° 30' 49" 38332
84	22° 38' 1"' 48826	38° 30' 49" 38" 43
85	22° 38' 09" 34402	38° 30' 4"' 38668
86	22° 38' 0"' 39"42	38° 30' 4"' 38" 39
87	22° 38' 3"' 8"26	38° 30' 4"' 38" 94
88	22° 38' 3"' 38"0	38° 30' 4"' 38" 39
89	22° 38' 1"' 38"68	38° 31' 39" 38" 43
90	22° 38' 1"' 48"83	38° 31' 39" 38" 24
91	22° 38' 49" 3"4"2	38° 32' 1"' 39" 58
92	22° 38' 2"' 39"3	38° 32' 1"' 39" 58
93	22° 38' 1"' 38"8	38° 32' 1"' 39" 63
94	22° 38' 49" 38921	38° 32' 1"' 39" 38

	X (GGRS ' 87)	Y (GGRS ' 87)
1	369670.000	4266440.446
2	369961.993	4266047.783
3	370202.043	4266411.338
4	370480.170	4265206.879
5	370451.399	4265232.663
6	370075.336	4265701.284
7	370026.956	4265102.284
8	371044.203	4265229.933
9	371333.413	4265787.506
10	372336.600	4265215.609
11	372549.233	4265247.987
12	374415.156	4265118.474
13	374771.410	4265364.176
14	374422.457	4265163.433
15	374374.831	4265179.208
16	376630.743	4266073.879
17	377398.026	4266187.300
18	377657.720	4266300.457
19	377916.214	4266573.843
20	378160.401	4266143.369
21	378897.561	4265306.170
22	379396.176	4264412.392
23	379426.233	4264308.732
24	379669.223	4263738.305
25	379923.317	4263454.219
26	380122.497	4263224.009
27	380731.791	4262972.854
28	380980.885	4262819.239
29	380916.122	4262808.870
30	380393.244	4262333.824
31	380041.670	4261923.924
32	379893.916	4261540.344
33	379142.356	4260980.291
34	379396.176	4260207.816
35	379410.129	4259791.923
36	379683.416	4259400.411
37	379980.703	4259176.762
38	379923.317	4258982.492
39	379717.880	4258529.193
40	379836.836	4258189.244
41	379669.223	4257411.141
42	379421.894	4256159.205
43	379314.031	4256038.893
44	378874.810	4256274.992
45	378421.396	4256046.340
46	377322.242	4255433.151
47	377393.233	4255183.016
48	374761.69"	4254197.043
49	374393.763	4255271.439
50	373174.748	4255918.827
51	372815.404	4256130.266
52	371644.033	4256143.472
53	371480.122	4255962.792
54	371704.244	4256137.864
55	369853.109	4256693.161
56	367581.200	4256712.092
57	367366.612	4256948.340
58	367355.940	4257174.134
59	367382.751	4254929.581
60	366643.338	4254767.469
61	365706.814	4254667.333
62	365331.874	4255541.685
63	365401.421	4254929.561
64	365488.881	4255358.874
65	365194.351	4255398.547
66	362746.616	4257901.847
67	362417.970	4258137.481
68	361104.441	4259094.810
69	360813.927	4259324.496
70	361079.021	4259601.604
71	360878.701	4259410.036
72	360308.706	4259880.990
73	359299.231	4259418.234
74	358427.977	4258239.123
75	359109.923	4258029.044
76	359420.107	4258013.791
77	360942.382	4258171.473
78	362123.252	4263246.852
79	362917.872	4263492.554
80	363100.833	4263433.097
81	363127.140	4263336.193
82	364681.073	4263391.492
83	365330.683	4263363.041
84	366221.317	4263384.960
85	366707.118	4263384.960
86	367014.792	4263363.041
87	367180.233	4263370.653
88	366161.378	4262000.178
89	366393.764	4261161.770
90	366901.438	4260883.824
91	367412.626	4260218.067
92	367540.633	4260118.067
93	368229.394	4260444.716
94	368680.835	4260444.716

CORE COORDINATES

	E	N
1	22° 30' 24" 64197	38° 30' 39" 55" 39731
2	22° 30' 24" 63924	38° 30' 29" 92028
3	22° 30' 20" 70014	38° 30' 29" 52" 88998
4	22° 30' 22" 06234	38° 30' 29" 52" 21868
5	22° 30' 23" 27556	38° 30' 29" 52" 53354
6	22° 30' 24" 13338	38° 30' 29" 51" 13943
7	22° 30' 26" 00927	38° 30' 28" 50" 06611
8	22° 30' 1"" 36314	38° 30' 28" 49" 43068
9	22° 30' 24" 83360	38° 30' 28" 48" 67483
10	22° 30' 2"" 11198	38° 30' 28" 48" 32316
11	22° 30' 2"" 70087	38° 30' 28" 47" 80403
12	22° 30' 2"" 80462	38° 30' 28" 43" 10406
13	22° 30' 2"" 83403	38° 30' 28" 42" 96503
14	22° 30' 2"" 87462	38° 30' 28" 42" 40273
15	22° 30' 31" 07963	38° 30' 28" 42" 82316
16	22° 30' 28" 48910	38° 30' 28" 42" 96810
17	22° 30' 29" 06146	38° 30' 28" 44" 10562
18	22° 30' 29" 29107	38° 30' 28" 44" 82767
19	22° 30' 30" 41458	38° 30' 28" 44" 83131
20	22° 30' 30" 83360	38° 30' 28" 48" 67483
21	22° 30' 1"' 11198	38° 30' 28" 48" 32316
22	22° 30' 1"' 70087	38° 30' 28" 47" 80403
23	22° 30' 1"' 80462	38° 30' 28" 43" 10406
24	22° 30' 1"' 83403	38° 30' 28" 42" 96503
25	22° 30' 1"' 87462	38° 30' 28" 42" 40273
26	22° 30' 31" 07963	38° 30' 28" 42" 82316
27	22° 30' 28" 48910	38° 30' 28" 42" 96810
28	22° 30' 29" 06146	38° 30' 28" 44" 10562
29	22° 30' 29" 29107	38° 30' 28" 44" 82767
30	22° 30' 30" 41458	38° 30' 28" 44" 83131
31	22° 30' 1"' 83360	38° 30' 28" 48" 67483
32	22° 30' 1"' 11198	38° 30' 28" 48" 32316
33	22° 30' 1"' 70087	38° 30' 28" 47" 80403
34	22° 30' 1"' 80462	38° 30' 28" 43" 10406
35	22° 30' 1"' 83403	38° 30' 28" 42" 96503
36	22° 30' 1"' 87462	38° 30' 28" 42" 40273
37	22° 30' 31" 07963	38° 30' 28" 42" 82316
38	22° 30' 28" 48910	38° 30' 28" 42" 96810
39	22° 30' 29" 06146	38° 30' 28" 44" 10562
40	22° 30' 29" 29107	38° 30' 28" 44" 82767
41	22° 30' 30" 41458	38° 30' 28" 44" 83131
42	22° 30' 1"' 83360	38° 30' 28" 48" 67483
43	22° 30' 1"' 11198	38° 30' 28" 48" 32316
44	22° 30' 1"' 70087	38° 30' 28" 47" 80403
45	22° 30' 1"' 80462	38° 30' 28" 43" 10406
46	22° 30' 1"' 83403	38° 30' 28" 42" 96503
47	22° 30' 1"' 87462	38° 30' 28" 42" 40273
48	22° 30' 31" 07963	38° 30' 28" 42" 82316
49	22° 30' 28" 48910	38° 30' 28" 42" 96810
50	22° 30' 29" 06146	38° 30' 28" 44" 10562
51	22° 30' 29" 29107	38° 30' 28" 44" 82767
52	22° 30' 30" 41458	38° 30' 28" 44" 83131
53	22° 30' 1"' 83360	38° 30' 28" 48" 67483
54	22° 30' 1"' 11198	38° 30' 28" 48" 32316
55	22° 30' 1"' 70087	38° 30' 28" 47" 80403
56	22° 30' 1"' 80462	38° 30' 28" 43" 10406
57	22° 30' 1"' 83403	38° 30' 28" 42" 96503
58	22° 30' 1"' 87462	38° 30' 28" 42" 40273
59	22° 30' 31" 07963	38° 30' 28" 42" 82316
60	22° 30' 28" 48910	38° 30' 28" 42" 96810
61	22° 30' 29" 06146	38° 30' 28" 44" 10562
62	22° 30' 29" 29107	38° 30' 28" 44" 82767
63	22° 30' 30" 41458	38° 30' 28" 44" 83131
64	22° 30' 1"' 83360	38° 30' 28" 48" 67483
65	22° 30' 1"' 11198	38° 30' 28" 48" 32316
66	22° 30' 1"' 70087	38° 30' 28" 47" 80403
67	22° 30' 1"' 80462	38° 30' 28" 43" 10406
68	22° 30' 1"' 83403	38° 30' 28" 42" 96503
69	22° 30' 1"' 87462	38° 30' 28" 42" 40273
70	22° 30' 31" 07963	38° 30' 28" 42" 82316
71	22° 30' 28" 48910	38° 30' 28" 42" 96810
72	22° 30' 29" 06146	38° 30' 28" 44" 10562
73	22° 30' 29" 29107	38° 30' 28" 44" 82767
74	22° 30' 30" 41458	38° 30' 28" 44" 83131
75	22° 30' 1"' 83360	38° 30' 28" 48" 67483
76	22° 30' 1"' 11198	38° 30' 28" 48" 32316
77	22° 30' 1"' 70087	38° 30' 28" 47" 80403
78	22° 30' 1"' 80462	38° 30' 28" 43" 10406
79	22° 30' 1"' 83403	38° 30' 28" 42" 96503
80	22° 30' 1"' 87462	38° 30' 28" 42" 40273
81	22° 30' 31" 07963	38° 30' 28" 42" 82316
82	22° 30' 28" 48910	38° 30' 28" 42" 96810
83	22° 30' 29" 06146	38° 30' 28" 44" 10562
84	22° 30' 29" 29107	38° 30' 28" 44" 82767
85	22° 30' 30" 41458	38° 30' 28" 44" 83131
86	22° 30' 1"' 83360	38° 30' 28" 48" 67483
87	22° 30' 1"' 11198	38° 30' 28" 48" 32316
88	22° 30' 1"' 70087	38° 30' 28" 47" 80403
89	22° 30' 1"' 80462	38° 30' 28" 43" 10406
90	22° 30' 1"' 83403	38° 30' 28" 42" 96503
91	22° 30' 1"' 87462	38° 30' 28" 42" 40273
92	22° 30' 31" 07963	38° 30' 28" 42" 82316
93	22° 30' 28" 48910	38° 30' 28" 42" 96810

	X (GGRS ' 87)	Y (GGRS ' 87)
1	369614.200	4260007.228
2	369961.990	4259993.867
3	369736.209	4259991.783
4	369730.256	4259979.344
5	369629.865	4259972.829
6	369581.686	4259934.752
7	369581.643	4259900.183
8	369921.".83	4259883.873
9	369921.".83	4259883.873
10	369913.524	4259848.047
11	369902.573	4259834.901
12	369899.".01	4259828.309
13	369897.213	4259803.165
14	369858.979	4259798.335
15	369".86.42	4259781.419
16	369".91.997	4259768.374
17	369792.".5	4259".3.304
18	369542.599	4259".4.556
19	369539.124	4259".6.967
20	369474.".2	4259".7.561
21	369".1.".5	4259".7.".3
22	369".1.".5	4259".7.".3
23	369".1.".5	4259".7.".3
24	369".1.".5	4259".7.".3
25	369".1.".5	4259".7.".3
26	369".6.831	4259".".433
27	369".".834	4259".".800
28	369".".834	4259".".800
29	369".6.697	4259".".623
30	369".".".2	4259".".".3
31	369".".".2	4259".".".3
32	369".".".2	4259".".".3
33	369".".".2	4259".".".3
34	369".".".2	4259".".".3
35	369".".".2	4259".".".3
36	369".".".2	4259".".".3
37	369".".".2	4259".".".3
38	369".".".2	4259".".".3
39	369".".".2	4259".".".3
40	369".".".2	4259".".".3
41	369".".".2	4259".".".3
42	369".".".2	4259".".".3
43	369".".".2	4259".".".3
44	369".".".2	4259".".".3
45	369".".".2	4259".".".3
46	369".".".2	4259".".".3
47	369".".".2	4259".".".3
48	369".".".2	4259".".".3
49	369".".".2	4259".".".3
50	369".".".2	4259".".".3
51	369".".".2	4259".".".3
52	369".".".2	4259".".".3
53	369".".".2	4259".".".3
54	369".".".2	4259".".".3
55	369".".".2	4259".".".3
56	369".".".2	4259".".".3
57	369".".".2	4259".".".3
58	369".".".2	4259".".".3
59	369".".".2	4259".".".3
60	369".".".2	4259".".".3
61	369".".".2	4259".".".3
62	369".".".2	4259".".".3
63	369".".".2	4259".".".3
64	369".".".2	4259".".".3
65	369".".".2	4259".".".3
66	369".".".2	4259".".".3
67	369".".".2	4259".".".3
68	369".".".2	4259".".".3
69	369".".".2	4259".".".3
70	369".".".2	4259".".".3
71	369".".".2	4259".".".3
72	369".".".2	4259".".".3
73	369".".".2	4259".".".3
74	369".".".2	4259".".".3
75	369".".".2	4259".".".3
76	369".".".2	4259".".".3
77	369".".".2	4259".".".3
78	369".".".2	4259".".".3
79	369".".".2	4259".".".3
80	369".".".2	4259".".".3
81	369".".".2	4259".".".3
82	369".".".2	4259".".".3
83	369".".".2	4259".".".3
84	369".".".2	4259".".".3
85	369".".".2	4259".".".3
86	369".".".2	4259".".".3
87	369".".".2	4259".".".3
88	369".".".2	4259".".".3
89	369".".".2	4259".".".3
90	369".".".2	4259".".".3
91	369".".".2	4259".".".3
92	369".".".2	4259".".".3
93	369".".".2	4259".".".3
94	369".".".2	4259".".".3
95	369".".".2	4259".".".3
96	369".".".2	4259".".".3
97	369".".".2	4259".".".3
98	369".".".2	4259".".".3

Hellenic Ministry of Culture
General Directorate of Antiquities and Cultural Heritage
Directorate of Prehistoric and Classical Antiquities-Directorate of Byzantine and Post Byzantine Antiquities

" ARCHAELOGICAL SITE OF DELPHI "

(Date of Inscription : 1987)

core

buffer zone

primary coordinate grid (WGS84)

secondary coordinate grid (GGRS ' 87)

size of the core zone: 51.048 ha

size of the buffer zone: 14,313.677 ha

MAP : 1 / 2

SCALE 1:50,000

Δελφοί: Τοπογραφικό Σχέδιο Buffer Zone (2009)